

Europeiska unionens officiella tidning

C 262

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtionionde årgången

19 juli 2016

Innehållsförteckning

IV Upplysningar

UPPLYSNINGAR FRÅN EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER, BYRÅER OCH ORGAN

Europeiska kommissionen

2016/C 262/01

Kommissionens tillkännagivande om begreppet statligt stöd som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

1

SV

IV

(Upplysningar)

UPPLYSNINGAR FRÅN EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER, BYRÅER
OCH ORGAN

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

**Kommissionens tillkännagivande om begreppet statligt stöd som avses i artikel 107.1 i fördraget
om Europeiska unionens funktionssätt**

(2016/C 262/01)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	<i>Sidan</i>
1. INLEDNING	3
2. BEGREPPEN FÖRETAG OCH EKONOMISK VERKSAMHET	3
2.1 Allmänna principer	3
2.2 Myndighetsutövning	5
2.3 Social trygghet	6
2.4 Hälso- och sjukvård	7
2.5 Utbildnings- och forskningsverksamhet	7
2.6 Kultur och bevarande av kulturarvet, inbegripet naturskydd	8
3. STATENS ROLL	9
3.1 Huruvida åtgärderna kan tillskrivas staten	9
3.1.1 Omständigheter som talar för att åtgärden kan tillskrivas staten	10
3.1.2 Huruvida åtgärden kan tillskrivas staten och statens skyldigheter enligt unionsrätten	11
3.2 Statliga medel	11
3.2.1 Allmänna principer	11
3.2.2 Avgörande inflytande över medlen	13
3.2.3 Statlig medverkan i omfördelning mellan privata enheter	14
4. FÖRDEL	15
4.1 Begreppet fördel i allmänhet	15
4.2 Kriteriet om en marknadsekonomisk aktör	17
4.2.1 Inledning	17

4.2.2	Allmänna principer	18
4.2.3	Prövningen av huruvida transaktionen har genomförts på marknadsmässiga villkor	19
4.3	Indirekt fördel	26
5.	SELEKTIVITET	27
5.1	Allmänna principer	27
5.2	Materiell selektivitet	27
5.2.1	Rättslig och faktisk selektivitet	27
5.2.2	Selektivitet som härrör från skönsmässig förvaltningspraxis	28
5.2.3	Bedömning av materiell selektivitet vid åtgärder som lindrar de normala kostnaderna för företag	29
5.3	Regional selektivitet	32
5.3.1	Institutionell autonomi	32
5.3.2	Processuell autonomi	33
5.3.3	Ekonomisk och finansiell autonomi	33
5.4	Särskilda frågor som rör skatteåtgärder	34
5.4.1	Kooperativa sammanslutningar	34
5.4.2	Företag för kollektiva investeringar	35
5.4.3	Skatteamnesti	36
5.4.4	Förhandsbesked i skattefrågor och förlikningar	36
5.4.5	Avskrivnings- och nedskrivningsregler	39
5.4.6	Schablonskatteordningar för särskilda verksamheter	39
5.4.7	Regler mot missbruk	40
5.4.8	Punktskatter	40
6.	PÅVERKAN PÅ HANDEL OCH KONKURRENS	40
6.1	Allmänna principer	40
6.2	Snedvridning av konkurrensen	41
6.3	Påverkan på handeln	41
7.	INFRASTRUKTUR: NÅGRA SPECIFIKA PRECISERINGAR	44
7.1	Inledning	44
7.2	Stöd till byggherren/ägaren	44
7.2.1	Ekonomisk verksamhet eller icke-ekonomisk verksamhet	44
7.2.2	Snedvridning av konkurrensen och påverkan på handeln	46
7.2.3	Stöd till en byggherre/ägare av en infrastruktur – en översikt sektor för sektor	47
7.3	Stöd till operatörer	49
7.4	Stöd till slutanvändare	49
8.	SLUTBESTÄMMELSER	50

1. INLEDNING

1. Inom ramen för moderniseringen av unionens politik på området statligt stöd vill kommissionen ytterligare klargöra nyckelpunkterna vad gäller begreppet statligt stöd i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, i syfte att bidra till en enklare, mer transparent och mer konsekvent tillämpning av detta begrepp i hela unionen.
2. Detta tillkännagivande avser endast begreppet statligt stöd i artikel 107.1 i fördraget, som både kommissionen och nationella myndigheter (inbegripet nationella domstolar) ska tillämpa tillsammans med anmälningsskravet och genomförandeförbudet i artikel 108.3 i fördraget. Det berör dock inte frågan huruvida det statliga stödet är förenligt med den inre marknaden enligt artikel 107.2 och 107.3 samt artikel 106.2 i fördraget, vilket det är kommissionens sak att bedöma.
3. Eftersom begreppet statligt stöd är ett objektivt och juridiskt begrepp som definieras direkt i fördraget ⁽¹⁾ klargörs i detta tillkännagivande kommissionens tolkning av artikel 107.1 i fördraget, såsom den har tolkats av domstolen och tribunalen (nedan kallade *unionens domstolar* eller *unionsdomstolarna*). Vad gäller frågor som ännu inte har behandlats av unionens domstolar kommer kommissionen att ange hur den anser att begreppet statligt stöd bör tolkas. De synpunkter som presenteras i detta tillkännagivande påverkar inte unionsdomstolarnas tolkning av begreppet statligt stöd ⁽²⁾. Den primära källan vad gäller tolkning av fördraget är alltid unionsdomstolarnas rättspraxis.
4. Det bör betonas att kommissionen är bunden av detta objektiva begrepp och endast har ett begränsat utrymme för skönsmässig bedömning när den tillämpar det, nämligen när kommissionens bedömningar är av teknisk eller komplicerad art, särskilt i situationer där det krävs komplicerade ekonomiska bedömningar ⁽³⁾.
5. I artikel 107.1 i fördraget definieras statligt stöd som "stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, [...] i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna" ⁽⁴⁾. I detta tillkännagivande klargörs de olika beståndsdelar som utgör begreppet statligt stöd: existensen av ett företag, att åtgärden kan tillskrivas staten, dess finansiering genom statliga medel, beviljandet av en fördel, åtgärdens selektivitet och dess eventuella inverkan på konkurrens och handel mellan medlemsstaterna. Dessutom innehåller detta tillkännagivande ett särskilt förtydligande vad gäller offentlig finansiering av infrastruktur med hänsyn till det behov av specifik vägledning som medlemsstaterna gett uttryck för.

2. BEGREPPEN FÖRETAG OCH EKONOMISK VERKSAMHET

6. Reglerna om statligt stöd gäller endast om stödmottagaren är ett "företag".

2.1 Allmänna principer

7. Domstolen har konsekvent definierat företag som enheter som bedriver ekonomisk verksamhet, oberoende av deras rättsliga ställning och hur de finansieras ⁽⁵⁾. Klassificeringen av en viss enhet som ett företag beror därför helt och hållet på vilken typ av verksamhet den bedriver. Denna allmänna princip har tre viktiga konsekvenser.

⁽¹⁾ Se domstolens dom av den 22 december 2008, *British Aggregates*/kommissionen, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, punkt 111.

⁽²⁾ Se domstolens dom av den 21 juli 2011, *Alcoa Trasformazioni*/kommissionen, C-194/09 P, ECLI:EU:C:2011:497, punkt 125.

⁽³⁾ Se domstolens dom av den 22 december 2008, *British Aggregates*/kommissionen, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, punkt 114, och domstolens dom av den 2 september 2010, *kommissionen/Scott*, C-290/07 P, ECLI:EU:C:2010:480, punkt 66.

⁽⁴⁾ Reglerna om statligt stöd är tillämpliga på produktion av och handel med jordbruksprodukter, som enligt artikel 38.1 i fördraget omfattar fiskeriprodukter endast i den mån Europaparlamentet och rådet beslutar detta (artikel 42 i fördraget).

⁽⁵⁾ Domstolens dom av den 12 september 2000, *Pavlov m.fl.*, C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, punkt 74, och domstolens dom av den 10 januari 2006, *Cassa di Risparmio di Firenze SpA m.fl.*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, punkt 107.

8. För det första är det inte avgörande vilken rättslig form enheten har enligt nationell lagstiftning. Det kan till exempel hända att en enhet som klassificeras som en sammanslutning eller en idrottsförening enligt nationell lagstiftning ändå måste betraktas som ett företag i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget. Detsamma gäller en enhet som formellt är en del av den offentliga förvaltningen. Det enda relevanta kriteriet är om företaget bedriver en ekonomisk verksamhet.
9. För det andra är tillämpningen av reglerna om statligt stöd inte beroende av om enheten har upprättats i vinstsyfte. Även icke-vinstdrivande enheter kan erbjuda varor och tjänster på en marknad ⁽⁶⁾. Om så inte är fallet faller enheter utan vinstsyfte utanför kontrollen av statligt stöd.
10. För det tredje är klassificeringen av en enhet som ett företag alltid relaterad till en viss verksamhet. En enhet som bedriver både ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet är att betrakta som ett företag endast med avseende på den ekonomiska verksamheten ⁽⁷⁾.
11. Flera separata juridiska personer kan anses utgöra en ekonomisk enhet vid tillämpningen av reglerna för statligt stöd. Den ekonomiska enheten betraktas då som det berörda företaget. I detta sammanhang anser domstolen att förekomsten av en kontrollerande andel och andra funktionella, ekonomiska eller organiska kopplingar är relevanta ⁽⁸⁾.
12. För att klargöra distinktionen mellan ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet har domstolen konsekvent slagit fast att all verksamhet som går ut på att erbjuda varor och tjänster på en marknad utgör ekonomisk verksamhet ⁽⁹⁾.
13. Frågan huruvida det finns en marknad för vissa tjänster kan bero på hur dessa tjänster organiseras i den berörda medlemsstaten ⁽¹⁰⁾ och kan således variera mellan de olika medlemsstaterna. På grund av politiska val eller den ekonomiska utvecklingen kan klassificeringen av en viss verksamhet dessutom komma att ändras över tiden. Det som inte är en ekonomisk verksamhet i dag kan bli det i framtiden, och tvärtom.
14. En offentlig myndighets beslut att inte tillåta tredje man att tillhandahålla en viss tjänst (till exempel därför att den vill tillhandahålla tjänsten internt) utesluter inte förekomsten av en ekonomisk verksamhet. Trots en sådan avskärmning av marknaden kan det vara fråga om en ekonomisk verksamhet om andra aktörer skulle ha vilja och kapacitet att tillhandahålla tjänsten på den berörda marknaden. Mer allmänt har det faktum att en viss tjänst tillhandahålls internt ingen betydelse för verksamhetens ekonomiska art ⁽¹¹⁾.
15. Eftersom distinktionen mellan ekonomiska och icke-ekonomiska verksamheter i viss utsträckning beror på politiska val eller på den ekonomiska utvecklingen i en viss medlemsstat, är det inte möjligt att upprätta en uttömmande förteckning över verksamheter som utan föregående bedömning aldrig skulle kunna anses vara ekonomiska. En sådan förteckning skulle inte tillföra någon verklig rättssäkerhet och skulle således vara av begränsad nytta. Punkterna 17–37 syftar i stället till att klargöra denna distinktion med avseende på ett antal viktiga områden.
16. Det enkla faktum att en enhet äger aktier, och till och med en majoritet av aktierna, i ett företag som tillhandahåller varor eller tjänster på en marknad innebär inte att den enheten automatiskt bör anses vara ett

⁽⁶⁾ Domstolens dom av den 29 oktober 1980, Van Landewyck, 209/78–215/78 och 218/78, ECLI:EU:C:1980:248, punkt 88, domstolens dom av den 16 november 1995, FFSA m.fl., C-244/94, ECLI:EU:C:1995:392, punkt 21 och domstolens dom av den 1 juli 2008, MOTOE/Elliniko Dimosio, C-49/07, ECLI:EU:C:2008:376, punkterna 27 och 28.

⁽⁷⁾ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2000, Aéroports de Paris/kommissionen, T-128/98, ECLI:EU:T:2000:290, punkt 108.

⁽⁸⁾ Domstolens dom av den 16 december 2010, AceaElectrabel Produzione SpA/kommissionen, C-480/09 P, ECLI:EU:C:2010:787, punkterna 47–55 och domstolens dom av den 10 januari 2006, Cassa di Risparmio di Firenze SpA m.fl., C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, punkt 112.

⁽⁹⁾ Se domstolens dom av den 16 juni 1987, kommissionen/Italien, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, punkt 7, domstolens dom av den 18 juni 1998, kommissionen/Italien, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, punkt 36 och domstolens dom av den 12 september 2000, Pavlov m. fl., C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, punkt 75.

⁽¹⁰⁾ Domstolens dom av den 17 februari 1993, Poucet och Pistre, C-159/91 och C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, punkterna 16–20.

⁽¹¹⁾ Se generaladvokaten Geelhoeds förslag till avgörande av den 28 september 2006, Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo), C-295/05, ECLI:EU:C:2006:619, punkterna 110–116, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) 1191/69 och 1107/70 (EUT L 315, 3.12.2007, s. 1), artiklarna 5.2 och 6.1 och kommissionens beslut 2011/501/EU av den 23 februari 2011 om statligt stöd C-58/06 (f.d. NN 98/05) genomfört av Tyskland till förmån för Bahnen der Stadt Monheim (BSM) och Rheinische Bahngesellschaft (RBG) i Verkehrsverbund Rhein-Ruhr (EUT L 210, 17.8.2011, s. 1), skälen 208 och 209.

företag i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget. Om aktieinnehavet endast ger rätt att utöva de rättigheter som tillkommer en aktieägare och eventuellt erhålla utdelningar, vilka endast är en följd av ägandet av tillgången, kommer den enheten inte att anses vara ett företag om den inte själv tillhandahåller varor eller tjänster på en marknad ⁽¹²⁾.

2.2 Myndighetsutövning

17. Artikel 107.1 i fördraget är inte tillämplig om staten agerar "genom myndighetsutövning" ⁽¹³⁾ eller när offentliga organ agerar "i egenskap av offentliga myndigheter" ⁽¹⁴⁾. En enhet kan anses agera genom myndighetsutövning när verksamheten i fråga utgör en del av statens väsentliga funktioner eller anknyter till dessa funktioner genom sin art, sitt syfte och de regler den omfattas av ⁽¹⁵⁾. Om inte den berörda medlemsstaten har beslutat att införa marknadsmekanismer är verksamheter som i sig utgör en del av befogenheterna att utöva offentlig makt och utförs av staten generellt sett inte ekonomisk verksamhet. Exempel på sådan verksamhet är följande:

- a) Armén eller polisen ⁽¹⁶⁾.
- b) Flygtrafiksäkerhet och flygtrafikkontroll ⁽¹⁷⁾.
- c) Sjötrafiksäkerhet och sjötrafikkontroll ⁽¹⁸⁾.
- d) Föreningensbegränsande övervakning ⁽¹⁹⁾.
- e) Organisation, finansiering och verkställighet av fängelsedomar ⁽²⁰⁾.
- f) Offentliga myndigheters utveckling och förnyelse av offentlig mark ⁽²¹⁾.
- g) Insamling av uppgifter som ska användas för offentliga ändamål på grundval av en lagstadgad skyldighet för de berörda företagen att lämna ut sådana uppgifter ⁽²²⁾.

18. Om ett offentligt organ bedriver en ekonomisk verksamhet som kan särskiljas från myndighetsutövningen, agerar det organet i egenskap av ett företag med avseende på den verksamheten. Om denna ekonomiska verksamhet däremot inte kan särskiljas från myndighetsutövningen, förblir alla de verksamheter som det offentliga organet utövar knutna till myndighetsutövningen och faller därför utanför begreppet företag ⁽²³⁾.

⁽¹²⁾ Domstolens dom av den 10 januari 2006, Cassa di Risparmio di Firenze SpA m.fl., C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, punkterna 107–118 och 125.

⁽¹³⁾ Domstolens dom av den 16 juni 1987, kommissionen/Italien, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, punkterna 7 och 8.

⁽¹⁴⁾ Domstolens dom av den 4 maj 1988, Bodson, 30/87, ECLI:EU:C:1988:225, punkt 18.

⁽¹⁵⁾ Se särskilt domstolens dom av den 19 januari 1994, SAT/Eurocontrol, C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, punkt 30, och domstolens dom av den 18 mars 1997, Calì & Figli, C-343/95, ECLI:EU:C:1997:160, punkterna 22 och 23.

⁽¹⁶⁾ Kommissionens beslut av den 7 december 2011 om statligt stöd SA.32820 (2011/NN) – Förenade kungariket – Stöd till Forensic Science Services (EUT C 29, 2.2.2012, s. 4), skäl 8.

⁽¹⁷⁾ Domstolens dom av den 19 januari 1994, SAT/Eurocontrol, C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, punkt 27, och domstolens dom av den 26 mars 2009, Selex Sistemi Integrati/kommissionen, C-113/07 P, ECLI:EU:C:2009:191, punkt 71.

⁽¹⁸⁾ Kommissionens beslut av den 16 oktober 2002 om statligt stöd N 438/02 – Belgien – Stöd till hamnmyndigheter (EGT C 284, 21.11.2002, s. 2).

⁽¹⁹⁾ Domstolens dom av den 18 mars 1997, Calì & Figli, C-343/95, ECLI:EU:C:1997:160, punkt 22.

⁽²⁰⁾ Kommissionens beslut av den 19 juli 2006 om statligt stöd N 140/06 – Litauen – Stöd till statliga företag som är verksamma vid uppfostringsanstalter (EUT C 244, 11.10.2006, s. 12).

⁽²¹⁾ Kommissionens beslut av den 27 mars 2014 om statligt stöd SA.36346 – Tyskland – GRW-markanvändningsprogram för industriell och kommersiell användning (EUT C 141, 9.5.2014, s. 1). I samband med en åtgärd till stöd för lokala myndigheters förnyelse (inklusive sanering) av offentligägd mark konstaterade kommissionen att arbetet med att bearbeta marken så att den kan bebyggas och se till att den ansluts till vatten-, gas-, el- och avloppsnät och till transportnät (vägar och järnvägar) inte var en ekonomisk verksamhet, utan en del av statens offentliga uppgifter, nämligen att tillhandahålla och övervaka mark i överensstämmelse med lokala stadsplaner och planer för fysisk planering.

⁽²²⁾ Domstolens dom av den 12 juli 2012, Compass-Datenbank GmbH, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, punkt 40.

⁽²³⁾ Domstolens dom av den 12 juli 2012, Compass-Datenbank GmbH, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, punkt 38, och domstolens dom av den 26 mars 2009, Selex Sistemi Integrati/kommissionen, C-113/07 P, ECLI:EU:C:2009:191, punkt 72 och följande.

2.3 Social trygghet

19. Huruvida sociala trygghetssystem ska anses omfatta ekonomisk verksamhet beror på hur de är inrättade och strukturerade. I allt väsentligt görs det i rättspraxis en distinktion mellan system baserade på solidaritetsprincipen och ekonomiska system.
20. Solidaritetsbaserade sociala trygghetssystem som inte omfattar en ekonomisk verksamhet har typiskt sett följande särdrag:
- a) Medlemskap i systemet är obligatoriskt ⁽²⁴⁾.
 - b) Stödordningen har ett rent socialt syfte ⁽²⁵⁾.
 - c) Systemet drivs utan vinstsyfte ⁽²⁶⁾.
 - d) Förmånerna är oberoende av hur stora inbetalningar som gjorts ⁽²⁷⁾.
 - e) De förmåner som utbetalas står inte nödvändigtvis i proportion till den försäkrades inkomster ⁽²⁸⁾.
 - f) Systemet står under tillsyn av staten ⁽²⁹⁾.
21. Sådana solidaritetsbaserade system måste särskiljas från system som omfattar en ekonomisk verksamhet ⁽³⁰⁾. De senare kännetecknas i regel av följande:
- a) Frivilligt medlemskap ⁽³¹⁾.
 - b) Kapitaliseringsprincipen (förmånerna är beroende av hur stora inbetalningar som gjorts och systemets ekonomiska resultat) ⁽³²⁾.
 - c) Vinstsyfte ⁽³³⁾.
 - d) Förmåner som kompletterar dem som tillhandahålls i det grundläggande systemet ⁽³⁴⁾.

⁽²⁴⁾ Domstolens dom av den 17 februari 1993, Poucet and Pistre, C-159/91 och C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, punkt 13.

⁽²⁵⁾ Domstolens dom av den 22 januari 2002, Cissal och INAIL, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, punkt 45.

⁽²⁶⁾ Domstolens dom av den 16 mars 2004, AOK Bundesverband, C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01, ECLI:EU:C:2004:150, punkterna 47–55.

⁽²⁷⁾ Domstolens dom av den 17 februari 1993, Poucet och Pistre, C-159/91 och C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, punkterna 15–18.

⁽²⁸⁾ Domstolens dom av den 22 januari 2002, Cissal och INAIL, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, punkt 40.

⁽²⁹⁾ Domstolens dom av den 17 februari 1993, Poucet och Pistre, C-159/91 och C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, punkt 14, domstolens dom av den 22 januari 2002, Cissal och INAIL, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, punkterna 43–48, och domstolens dom av den 16 mars 2004, AOK Bundesverband, C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01, ECLI:EU:C:2004:150, punkterna 51–55.

⁽³⁰⁾ Se särskilt domstolens dom av den 16 november 1995, FFSA m.fl., C-244/94, ECLI:EU:C:1995:392, punkt 19.

⁽³¹⁾ Domstolens dom av den 21 september 1999, Albany, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430, punkterna 80–87.

⁽³²⁾ Domstolens dom av den 16 november 1995, FFSA m.fl., C-244/94, ECLI:EU:C:1995:392, punkterna 9 och 17–20, och domstolens dom av den 21 september 1999, Albany, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430, punkterna 81–85; se också domstolens dom av den 21 september 1999, Brentjens, C-115/97–C-117/97, ECLI:EU:C:1999:434, punkterna 81–85, domstolens dom av den 21 september 1999, Drijvende Bokken, C-219/97, ECLI:EU:C:1999:437, punkterna 71–75, och domstolens dom av den 12 september 2000, Pavlov, C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, punkterna 114 och 115.

⁽³³⁾ Domstolens dom av den 21 september 1999, Brentjens, C-115/97–C-117/97, ECLI:EU:C:1999:434, punkterna 74–85.

⁽³⁴⁾ Domstolens dom av den 12 september 2000, Pavlov, C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, punkterna 67–70.

22. I vissa system kombineras inslag ur bägge kategorierna. I sådana fall görs klassificeringen utifrån en analys av systemets olika beståndsdelar och deras respektive vikt ⁽³⁵⁾.

2.4 Hälso- och sjukvård

23. I unionen skiljer sig de olika hälso- och sjukvårdssystemen betydligt från varandra i de olika medlemsstaterna. Dessa nationella särdrag är avgörande för huruvida och i vilken utsträckning olika vårdgivare konkurrerar med varandra.
24. I vissa medlemsstater är de allmänna sjukhusen en integrerad del av det nationella hälso- och sjukvårdssystemet och nästan helt och hållet baserade på solidaritetsprincipen ⁽³⁶⁾. Sådana sjukhus finansieras direkt med sociala avgifter och andra statliga medel och deras tjänster är gratis på grundval av principen om ett heltäckande skydd ⁽³⁷⁾. Unionens domstolar har bekräftat att om en sådan struktur finns agerar de berörda organisationerna inte i egenskap av företag ⁽³⁸⁾.
25. Där denna struktur finns är även verksamheter som i sig kan vara av ekonomisk art men som utförs enbart i syfte att tillhandahålla en annan icke-ekonomisk tjänst inte av ekonomisk art. En organisation som köper varor – även i stora kvantiteter – för att kunna erbjuda en icke-ekonomisk tjänst kan inte anses som ett företag bara därför att den är en köpare på en viss marknad ⁽³⁹⁾.
26. I många andra medlemsstater erbjuder sjukhus och andra vårdgivare sina tjänster mot ersättning, antingen direkt från patienterna eller via deras försäkring ⁽⁴⁰⁾. I sådana system förekommer det ett visst mått av konkurrens mellan sjukhus när det gäller tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster. Om så är fallet kan en vårdtjänst inte klassificeras som icke-ekonomisk bara därför att den tillhandahålls av ett offentligt sjukhus.
27. Unionsdomstolarna har också klargjort att vårdtjänster som oberoende läkare och andra privatpraktiserande vårdgivare tillhandahåller mot ersättning på egen risk ska betraktas som ekonomisk verksamhet ⁽⁴¹⁾. Samma principer gäller för apotek.

2.5 Utbildnings- och forskningsverksamhet

28. Allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som finansieras och står under tillsyn av staten kan betraktas som en icke-ekonomisk verksamhet. Domstolen har slagit fast att staten, "genom att upprätta och upprätthålla ett sådant system för offentlig undervisning som i regel finansieras med medel ur den offentliga budgeten och inte av eleverna eller deras föräldrar, inte avser att bedriva verksamhet i vinstsyfte utan endast att uppfylla sina sociala, kulturella och utbildningspolitiska uppgifter gentemot sina medborgare" ⁽⁴²⁾.

⁽³⁵⁾ Domstolens dom av den 5 mars 2009, Kattner Stahlbau, C-350/07, ECLI:EU:C:2009:127, punkt 33 och följande.

⁽³⁶⁾ Ett tydligt exempel på detta är det nationella spanska hälso- och sjukvårdssystemet (se tribunalens dom av den 4 mars 2003, FENIN, T-319/99, ECLI:EU:T:2003:50 och domstolens dom av den 11 juli 2006, FENIN, C-205/03 P, ECLI:EU:C:2006:453, punkterna 25–28).

⁽³⁷⁾ Beroende på systemets allmänna egenskaper kan det anses att avgifter som endast täcker en försumbar del av den faktiska kostnaden för tjänsten inte påverkar klassificeringen av tjänsten som icke-ekonomisk.

⁽³⁸⁾ Förstainstansrättens dom av den 4 mars 2003, FENIN, T-319/99, ECLI:EU:T:2003:50, punkt 39, och domstolens dom av den 11 juli 2006, FENIN, C-205/03 P, ECLI:EU:C:2006:453, punkterna 25–28.

⁽³⁹⁾ Förstainstansrättens dom av den 4 mars 2003, FENIN, T-319/99, ECLI:EU:T:2003:50, punkt 40.

⁽⁴⁰⁾ Se till exempel domstolens dom av den 12 juli 2001, Geraets-Smits m.fl., C-157/99, ECLI:EU:C:2001:404, punkterna 53–58.

⁽⁴¹⁾ Domstolens dom av den 12 september 2000, Pavlov m.fl., C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, punkterna 75 och 77.

⁽⁴²⁾ Domstolens dom av den 11 september 2007, kommissionen/Tyskland, C-318/05, ECLI:EU:C:2007:495, punkt 68. Se även kommissionens beslut av den 25 april 2001 om statligt stöd N 118/00, Statliga bidrag till professionella idrottsklubbar (EGT C 333, 28.11.2001, s. 6).

29. Den offentliga utbildningens icke-ekonomiska art påverkas i princip inte av att elever eller deras föräldrar ibland måste betala undervisnings- eller inskrivningsavgifter som bidrar till att finansiera kostnaderna för att driva systemet. Sådana avgifter täcker ofta endast en bråkdel av de verkliga kostnaderna för tjänsten och kan således inte betraktas som betalning för den tjänst som tillhandahålls. Därför ändrar de inte det faktum att en offentlig utbildningstjänst som främst finansieras med offentliga medel är av icke-ekonomisk art ⁽⁴³⁾. Dessa principer kan gälla för offentliga undervisningstjänster såsom yrkesutbildning ⁽⁴⁴⁾, privata och offentliga grundskolor ⁽⁴⁵⁾ och förskolor ⁽⁴⁶⁾, sekundär undervisning vid universitet ⁽⁴⁷⁾ samt universitetsutbildning ⁽⁴⁸⁾.
30. Sådana offentliga utbildningstjänster måste särskiljas från tjänster som finansieras främst av föräldrar och elever eller genom kommersiella intäkter. Till exempel omfattas högre utbildning som finansieras helt och hållet av studenter helt klart av den senare kategorin. I vissa medlemsstater kan offentliga institutioner även erbjuda utbildningstjänster som, på grund av sin art, finansieringsstruktur och förekomsten av konkurrerande privata organisationer, ska betraktas som ekonomiska.
31. Mot bakgrund av de principer som anges i punkterna 28, 29 och 30 anser kommissionen att vissa verksamheter som bedrivs av universitet och forskningsorganisationer faller utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd. Detta gäller deras huvudsakliga verksamhet, nämligen följande:
- a) Utbildning för ökad och högre kvalificerad arbetskraft.
 - b) Oberoende forskning och utveckling för ökad kunskap och förståelse, även forsknings- och utvecklings-samarbete.
 - c) Spridning av forskningsresultat.
32. Kommissionen anser att kunskapsöverföring (licensiering, skapande av spin-off-effekter eller andra former av förvaltning av kunskap som forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen har genererat) är icke-ekonomisk verksamhet om den utförs antingen av en forskningsorganisation eller en forskningsinfrastruktur (inklusive avdelningar inom eller dotterbolag till dessa) eller tillsammans med eller för andra sådana enheter, och all inkomst från denna verksamhet återinvesteras i de berörda forskningsorganisationernas eller forskningsinfrastrukturernas huvudsakliga verksamhet ⁽⁴⁹⁾.

2.6 Kultur och bevarande av kulturarvet, inbegripet naturskydd

33. Kultur är ett instrument för skapande av identitet, värderingar och åsikter som återspeglar och formar unionens samhällen. Kultur och bevarande av kulturarvet omfattar ett brett spektrum av syften och verksamheter, bland annat museer, arkiv, bibliotek, konstnärliga och kulturella centrum eller utrymmen, teatrar, operahus, konserthus, arkeologiska fyndplatser, monument, historiska platser och byggnader, traditionella seder och konsthantverk, festivaler, utställningar samt kulturell och konstnärlig utbildning. Europas rika naturarv, inbegripet bevarande av biologisk mångfald, livsmiljöer och arter, medför värdefulla fördelar för samhällen inom unionen.
34. Med hänsyn till deras särskilda beskaffenhet kan vissa verksamheter med anknytning till kultur, bevarande av kulturarvet och naturskydd organiseras på ett icke-kommersiellt sätt och således vara av icke-ekonomisk art. Det är därför möjligt att offentlig finansiering av sådana verksamheter inte utgör statligt stöd. Kommissionen

⁽⁴³⁾ Efta-domstolens dom av den 21 februari 2008 i mål E-5/07, Private Barnehagers Landsforbund/Eftas övervakningsmyndighet. Efta Court Reports 2008, s. 62, punkt 83.

⁽⁴⁴⁾ Domstolens dom av den 27 september 1988, Humbel, 263/86, ECLI:EU:C:1988:451, punkt 18.

⁽⁴⁵⁾ Domstolens dom av den 11 september 2007, kommissionen/Tyskland, C-318/05, ECLI:EU:C:2007:495, punkterna 65–71; domstolens dom av den 11 september 2007, Schwarz, C-76/05, ECLI:EU:C:2007:492, punkterna 37–47.

⁽⁴⁶⁾ Efta-domstolens dom av den 21 februari 2008 i mål E-5/07, Private Barnehagers Landsforbund/Eftas övervakningsmyndighet. Rep [2008] s. 62.

⁽⁴⁷⁾ Domstolens dom av den 18 december 2007, Jundt, C-281/06, ECLI:EU:C:2007:816, punkterna 28–39.

⁽⁴⁸⁾ Domstolens dom av den 7 december 1993, Wirth, C-109/92, ECLI:EU:C:1993:916, punkterna 14–22.

⁽⁴⁹⁾ Se punkt 19 i rambestämmelserna för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation (EUT C 198, 27.6.2014, s. 1).

anser att offentlig finansiering av kulturell verksamhet eller verksamhet för att bevara kulturarvet som är tillgänglig för allmänheten kostnadsfritt fyller ett rent socialt och kulturellt syfte som är av icke-ekonomisk art. På samma sätt ändrar det faktum att de som besöker en kulturinstitution eller deltar i kulturell eller kulturarvsbevarande verksamhet, inbegripet naturskydd, som är öppen för allmänheten åläggs att betala en avgift som endast täcker en bråkdel av de verkliga kostnaderna inte den icke-ekonomiska arten av denna verksamhet, eftersom sådana avgifter inte kan betraktas som ett verkligt vederlag för den tjänst som tillhandahålls.

35. Däremot bör kulturell eller kulturarvsbevarande verksamhet (inbegripet naturskydd) som främst finansieras med besökar- eller användaravgifter eller på annat kommersiellt sätt (till exempel kommersiella utställningar, biografier, kommersiella konserter och musikfestivaler, konstkolor som huvudsakligen finansieras genom terminsavgifter) anses vara av ekonomisk art. På samma sätt bör kulturarvsbevarande eller kulturell verksamhet som enbart är till nytta för vissa företag och inte för allmänheten (till exempel restaurering av en historisk byggnad som används av ett privat företag) i regel anses vara av ekonomisk art.
36. Dessutom är många kulturella eller kulturarvsbevarande verksamheter objektivt sett icke utbytbara (till exempel offentliga arkiv för förvaring av unika dokument) och utesluter således att det finns en verklig marknad. Kommissionen anser att dessa verksamheter också kan anses vara av icke-ekonomisk art.
37. I fall där en enhet bedriver kulturell eller kulturarvsbevarande verksamhet, varav en del är icke-ekonomisk verksamhet i den mening som anges i punkterna 34 och 36 och en del är ekonomisk verksamhet, omfattas offentlig finansiering av denna verksamhet av reglerna om statligt stöd endast i den mån stödet täcker de kostnader som hänger samman med den ekonomiska verksamheten ⁽⁵⁰⁾.

3. STATENS ROLL

38. För att det ska vara fråga om statligt stöd ska två separata och kumulativa villkor vara uppfyllda, nämligen att en fördel direkt eller indirekt har beviljats genom statliga medel och att denna åtgärd kan tillskrivas staten ⁽⁵¹⁾. Dessa villkor blir emellertid ofta föremål för en samlad bedömning när en åtgärd provas enligt artikel 107.1 i fördraget, eftersom de båda avser åtgärdens offentliga ursprung.

3.1 Huruvida åtgärderna kan tillskrivas staten

39. I fall där en offentlig myndighet beviljar en fördel till en stödmottagare kan åtgärden per definition tillskrivas staten, även om myndigheten i fråga är rättsligt oberoende i förhållande till andra offentliga myndigheter. Detsamma gäller om en offentlig myndighet utser ett privat eller offentligt organ till att förvalta en åtgärd som medför en fördel. Unionsrätten kan inte tillåta att reglerna om statligt stöd kringgås genom inrättande av oberoende institutioner som har i uppgift att tilldela stöd ⁽⁵²⁾.
40. Det är dock mindre uppenbart att en åtgärd kan tillskrivas staten om förmånen beviljas via offentliga företag ⁽⁵³⁾. I sådana fall är det nödvändigt att fastställa om de offentliga myndigheterna kan anses ha varit inblandade, på ett eller annat sätt, i antagandet av åtgärden ⁽⁵⁴⁾.

⁽⁵⁰⁾ Såsom förklaras i punkt 207 anser kommissionen att offentlig finansiering av sedvanliga inrättningar (såsom restauranger, butiker eller betalparkerings) i infrastruktur som nästan enbart används för icke-ekonomisk verksamhet normalt sett inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna. På samma sätt anser kommissionen att offentlig finansiering av sedvanliga inrättningar som tillhandahålls i samband med icke-ekonomisk kulturell och kulturarvsbevarande verksamhet (till exempel en butik, en bar eller en betalgarderob i ett museum) normalt inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

⁽⁵¹⁾ Se exempelvis domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkt 24, och förstainstansrättens dom av den 5 april 2006, Deutsche Bahn AG/kommissionen, T-351/02, ECLI:EU:T:2006:104, punkt 103.

⁽⁵²⁾ Förstainstansrättens dom av den 12 december 1996, Air France/kommissionen, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, punkt 62.

⁽⁵³⁾ Begreppet offentliga företag kan definieras genom hänvisning till kommissionens direktiv 2006/111/EG av den 16 november 2006 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EUT L 318, 17.11.2006, s. 17). I artikel 2 b i detta direktiv definieras offentliga företag på följande sätt: "varje företag, över vilket de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt kan utöva ett dominerande inflytande till följd av ägarskap, finansiell medverkan eller gällande regler".

⁽⁵⁴⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkt 52.

41. Det enkla faktum att en åtgärd vidtas av ett offentligt företag är inte i sig tillräckligt för att anse att åtgärden kan tillskrivas staten ⁽⁵⁵⁾. Det behöver emellertid inte visas att de offentliga myndigheterna, i ett särskilt fall, uttryckligen uppmuntrat det offentliga företaget att vidta åtgärden i fråga ⁽⁵⁶⁾. Eftersom det av nödvändighet finns nära relationer mellan staten och offentliga företag finns det nämligen en verklig risk för att staten beviljar stöd via dessa företag på ett föga öppet sätt och med åsidosättande av fördragets bestämmelser om statligt stöd ⁽⁵⁷⁾. Dessutom kommer det, just på grund av de nära relationerna mellan staten och de offentliga företagen, som regel att vara mycket svårt för en tredje part att bevisa att åtgärder som vidtas av ett sådant företag faktiskt antagits på de offentliga myndigheternas begäran i ett konkret fall ⁽⁵⁸⁾.
42. Av dessa skäl ska frågan huruvida en åtgärd som vidtagits av ett offentligt företag kan tillskrivas staten avgöras med ledning av omständigheterna i det enskilda fallet och det sammanhang i vilket åtgärden vidtagits ⁽⁵⁹⁾.

3.1.1 Omständigheter som talar för att åtgärden kan tillskrivas staten

43. Följande omständigheter kan beaktas vid fastställandet av huruvida en åtgärd kan tillskrivas staten ⁽⁶⁰⁾:
- a) Det faktum att organet i fråga inte kunde fatta det klandrade beslutet utan att ta hänsyn till de offentliga myndigheternas krav.
 - b) Förekomsten av faktorer av organisk natur, som kopplar ihop det offentliga företaget med staten.
 - c) Det faktum att det företag genom vilket stödet beviljades måste ta hänsyn till direktiv som utfärdats av regeringsorgan ⁽⁶¹⁾.
 - d) Det offentliga företags integrering i den offentliga förvaltningen.
 - e) Arten av det offentliga företags verksamhet ⁽⁶²⁾ och huruvida det bedriver denna verksamhet på marknaden under normala konkurrensförhållanden i förhållande till privata aktörer.
 - f) Företags rättsliga ställning (huruvida det omfattas av offentlig rätt eller allmän bolagsrätt), även om det faktum att ett offentligt företag har bildats i form av ett kapitalbolag i enlighet med allmän rätt inte i sig kan anses vara ett tillräckligt skäl för att utesluta att åtgärderna kan tillskrivas staten ⁽⁶³⁾, med hänsyn till den självständighet som denna företagsform medför.
 - g) Graden av tillsyn som de offentliga myndigheterna utövar över företags ledning.
 - h) Andra omständigheter som visar att de offentliga myndigheterna är delaktiga i antagandet av den aktuella åtgärden eller att det är osannolikt att de inte är delaktiga i antagandet av åtgärden, med beaktande av åtgärdens omfattning eller innehåll eller av de villkor som gäller för åtgärden.

⁽⁵⁵⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294. Se även förstainstansrättens dom av den 26 juni 2008, SIC/kommissionen, T-442/03, ECLI:EU:T:2008:228, punkterna 93–100.

⁽⁵⁶⁾ Vidare är det inte nödvändigt att visa att det offentliga företags uppförande i ett särskilt fall skulle ha varit annorlunda om det hade agerat självständigt, se förstainstansrättens dom av den 25 juni 2015, SACE och Sace BT/kommissionen, T-305/13, ECLI:EU:T:2015:435, punkt 48.

⁽⁵⁷⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkt 53.

⁽⁵⁸⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkt 54.

⁽⁵⁹⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkt 55.

⁽⁶⁰⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkterna 55 och 56. Se även generaladvokaten Jacobs förslag till avgörande av den 13 december 2001, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2001:685, punkterna 65–68.

⁽⁶¹⁾ Domstolens dom av den 23 oktober 2014, Commerz Nederland, C-242/13, ECLI:EU:C:2014:2224, punkt 35.

⁽⁶²⁾ Till exempel när åtgärder vidtas av offentliga utvecklingsbanker för att uppnå allmänpolitiska mål (tribunalens dom av den 27 februari 2013, Nitrogenmuvek Vegyipari Zrt./kommissionen, T-387/11, ECLI:EU:T:2013:98, punkt 63), eller när åtgärder vidtas av privatiseringsorgan eller offentliga pensionsfonder (tribunalens dom av den 28 januari 2016, Slovenien/kommissionen ("Elan"), T-507/12, ECLI:EU:T:2016:35, punkt 86).

⁽⁶³⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkt 57.

3.1.2 Huruvida åtgärden kan tillskrivas staten och statens skyldigheter enligt unionsrätten

44. En åtgärd kan inte tillskrivas en medlemsstat om medlemsstaten är ålagd en skyldighet att genomföra den enligt unionsrätten utan utrymme för skönsmässig bedömning. I det fallet grundar sig åtgärden på en unionsrättsakt och kan inte tillskrivas staten ⁽⁶⁴⁾.
45. Detta är dock inte fallet i situationer där unionsrätten endast tillåter vissa nationella åtgärder och medlemsstaten har befogenhet att göra en skönsmässig bedömning i) av huruvida den ska anta de aktuella åtgärderna eller ii) när det gäller att fastställa de särdrag hos den konkreta åtgärden som är relevanta ur ett statligt stödperspektiv ⁽⁶⁵⁾.
46. Åtgärder som antas gemensamt av flera medlemsstater kan tillskrivas alla berörda medlemsstater i enlighet med artikel 107.1 i fördraget ⁽⁶⁶⁾.

3.2 Statliga medel

3.2.1 Allmänna principer

47. Endast fördelar som beviljas direkt eller indirekt genom statliga medel kan utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget ⁽⁶⁷⁾.
48. Statliga medel omfattar alla den offentliga sektorns medel ⁽⁶⁸⁾, inklusive medel från inomstatliga organ (decentraliserade, federala, regionala eller andra) ⁽⁶⁹⁾ och, under vissa omständigheter, medel från privata organ (se punkterna 57 och 58). Det är ovidkommande huruvida ett organ inom den offentliga sektorn är självständigt ⁽⁷⁰⁾. Medel som en medlemsstats centralbank tillhandahåller enskilda kreditinstitut innebär vanligtvis överföring av statliga medel ⁽⁷¹⁾.
49. Offentliga företags medel utgör också statliga medel i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget, eftersom staten kan styra användningen av dessa medel ⁽⁷²⁾. Vid tillämpningen av reglerna om statligt stöd kan överföringar inom en offentlig koncern också utgöra statligt stöd, till exempel om medel överförs från

⁽⁶⁴⁾ Se domstolens dom av den 23 april 2009, Puffer, C-460/07, ECLI:EU:C:2009:254, punkt 70, om rätt till skatteavdrag i enlighet med det mervärdesskattesystem som inrättats av unionen, och förstainstansrättens dom av den 5 april 2006, Deutsche Bahn AG/kommissionen, T-351/02, ECLI:EU:T:2006:104, punkt 102, om skattebefrielser enligt i unionsrätten.

⁽⁶⁵⁾ Se domstolens dom av den 10 december 2013, kommissionen/Irland m.fl., C-272/12 P, ECLI:EU:C:2013:812, punkterna 45–53, om ett tillstånd som beviljas en medlemsstat genom ett beslut av rådet om att införa vissa skattebefrielser. Domen klargör också att det faktum att rådet antog ett beslut om harmonisering av lagstiftning på förslag av kommissionen är ovidkommande eftersom begreppet statligt stöd är ett objektivt begrepp.

⁽⁶⁶⁾ Kommissionens beslut 2010/606/EU av den 26 februari 2010 om det statliga stöd C 9/2009 (f.d. NN 45/08, NN 49/08 och NN 50/08) som Belgien, Frankrike och Luxemburg har genomfört till förmån för Dexia SA (EUT L 274, 19.10.2010, s. 54).

⁽⁶⁷⁾ Domstolens dom av den 24 januari 1978, Van Tiggele, 82/77, ECLI:EU:C:1978:10, punkterna 25 och 26; förstainstansrättens dom av den 12 december 1996, Air France/kommissionen, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, punkt 63.

⁽⁶⁸⁾ Förstainstansrättens dom av den 12 december 1996, Air France/kommissionen, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, punkt 56.

⁽⁶⁹⁾ Se domstolens dom av den 14 oktober 1987, Tyskland/kommissionen, 248/84, ECLI:EU:C:1987:437, punkt 17, förstainstansrättens dom av den 6 mars 2002, Territorio Histórico de Álava m.fl./kommissionen, T-92/00 och 103/00, ECLI:EU:T:2002:61, punkt 57.

⁽⁷⁰⁾ Förstainstansrättens dom av den 12 december 1996, Air France/kommissionen, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, punkterna 58–62.

⁽⁷¹⁾ Se meddelande från kommissionen om tillämpning, från och med den 1 augusti 2013, av reglerna om statligt stöd på stödåtgärder till förmån för banker i samband med finanskrisen (bankmeddelandet) (EUT C 216, 30.7.2013, s. 1), särskilt punkt 62. Kommissionen klargjorde emellertid att om en centralbank reagerar på en bankkris med allmänna åtgärder som står öppna för alla jämförbara marknadsaktörer på marknaden (till exempel utlåning till hela marknaden på lika villkor) och inte med selektiva åtgärder till förmån för enskilda banker, faller sådana allmänna åtgärder ofta utanför kontrollen av statligt stöd.

⁽⁷²⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkt 38. Se också domstolens dom av den 29 april 2004, Grekland/kommissionen, C-278/00, ECLI:EU:C:2004:239, punkterna 53 och 54, och domstolens dom av den 8 maj 2003, Italien och SIM 2 Multimedia SpA/kommissionen, C-328/99 och C-399/00, ECLI:EU:C:2003:252, punkterna 33 och 34.

moderbolaget till dess dotterbolag (även om de utgör ett enda företag ur ekonomisk synvinkel) ⁽⁷³⁾. Frågan huruvida överföringen av sådana medel kan tillskrivas staten tas upp i avsnitt 3.1. Det faktum att ett offentligt företag är mottagare av en stödåtgärd betyder inte att det inte kan bevilja stöd till en annan mottagare genom en annan stödåtgärd ⁽⁷⁴⁾.

50. Det faktum att en åtgärd som beviljar en fördel inte finansieras direkt av staten, utan av ett offentligt eller privat organ som bildats eller utsetts av staten för att administrera stödet innebär inte nödvändigtvis att åtgärden inte finansieras genom statliga medel ⁽⁷⁵⁾. En åtgärd som antagits av en offentlig myndighet och som gynnar vissa företag eller viss produktion förlorar inte sin karaktär av vederlagsfri fördel genom att den helt eller delvis finansieras med bidrag som ålagts av den offentliga myndigheten och som tas ut från de berörda företagen ⁽⁷⁶⁾.
51. Överföringen av statliga medel kan ske på många olika sätt, till exempel i form av direkta bidrag, lån, garantier, direkta kapitalinvesteringar i företag och naturaförmåner. Ett fast och konkret åtagande om att göra statliga medel tillgängliga vid en senare tidpunkt anses också vara en överföring av statliga medel. Det är inte nödvändigt med en aktiv överföring av medel, avstående från statliga intäkter är tillräckligt. Att avstå från inkomster som annars skulle ha betalats till staten utgör en överföring av statliga medel ⁽⁷⁷⁾. Ett bortfall av skatter och sociala avgifter på grund av befrielser från eller nedsättningar av skatt eller sociala avgifter beviljade av medlemsstaten, eller undantag från skyldigheten att betala böter eller andra straffavgifter, uppfyller exempelvis kravet på statliga medel i artikel 107.1 i fördraget ⁽⁷⁸⁾. Skapandet av en konkret risk för en ytterligare börda för staten i framtiden, genom en garanti eller ett anbud, är tillräckligt enligt artikel 107.1 ⁽⁷⁹⁾.
52. Om offentliga myndigheter eller offentliga företag tillhandahåller varor eller tjänster till ett pris under marknadspriset eller investerar i ett företag på ett sätt som är oförenligt med kriteriet om en marknads-ekonomisk aktör, som beskrivs i punkt 73 och framåt, innebär detta att staten avstår från statliga intäkter (och att en fördel beviljas).
53. Beviljandet av tillgång till offentlig egendom eller naturresurser eller beviljandet av särskilda eller exklusiva rättigheter ⁽⁸⁰⁾ utan tillräckligt marknadsmässigt vederlagkan utgöra avstående från statliga intäkter (och beviljande av en fördel) ⁽⁸¹⁾.
54. I dessa fall måste det fastställas om staten, utöver sin roll som förvaltare av de offentliga tillgångarna i fråga, agerar som tillsynsmyndighet som fullföljer strategiska mål genom att låta urvalsförfarandet för de berörda företagen vara föremål för kvalitativa kriterier (fastställda på förhand på ett öppet och icke-diskriminerande sätt) ⁽⁸²⁾. När staten agerar som tillsynsmyndighet kan den lagenligt besluta att inte maximera de intäkter som

⁽⁷³⁾ Domstolens dom av den 11 juli 1996, SFEI m.fl., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, punkt 62.

⁽⁷⁴⁾ Tribunalens dom av den 24 mars 2011, Freistaat Sachsen och Land Sachsen-Anhalt m.fl./kommissionen, T-443/08 och T-455/08, ECLI:EU:T:2011:117, punkt 143.

⁽⁷⁵⁾ Domstolens dom av den 22 mars 1977, Steinike & Weinlig, 78/76, ECLI:EU:C:1977:52, punkt 21.

⁽⁷⁶⁾ Domstolens dom av den 22 mars 1977, Steinike & Weinlig, 78/76, ECLI:EU:C:1977:52, punkt 22.

⁽⁷⁷⁾ Domstolens dom av den 16 maj 2000, Frankrike/Ladbroke Racing Ltd och kommissionen, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, punkterna 48–51.

⁽⁷⁸⁾ Domstolens dom av den 15 mars 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, ECLI:EU:C:1994:100, punkt 14 om skattebefrielser. Dessutom kan undantag från de normala insolvensbestämmelserna, som tillåter företag att fortsätta att bedriva handel under förhållanden där det inte skulle tillåtas om de vanliga insolvensbestämmelserna tillämpades, medföra en ytterligare börda för staten om offentliga organ hör till dessa företags största fordringsägare eller om en sådan åtgärd innebär ett faktiskt avstående från offentliga fordringar. Se domstolens dom av den 17 juni 1999, Piaggio, C-295/97, ECLI:EU:C:1999:313, punkterna 40–43 och domstolens dom av den 1 december 1998, Ecotrade, C-200/97, ECLI:EU:C:1998:579, punkt 45.

⁽⁷⁹⁾ Domstolens dom av den 1 december 1998, Ecotrade, C-200/97, ECLI:EU:C:1998:579, punkt 41 och domstolens dom av den 19 mars 2013, Bouygues och Bouygues Télécom/kommissionen, C-399/10 P och C-401/10 P, ECLI:EU:C:2013:175, punkterna 137, 138 och 139.

⁽⁸⁰⁾ Enligt definitionen i artikel 2 f och 2 g i kommissionens direktiv 2006/111/EG av den 16 november 2006 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EUT L 318, 17.11.2006, s. 17).

⁽⁸¹⁾ Se även meddelandet från kommissionen om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (EUT C 8, 11.1.2012, s. 4), punkt 33.

⁽⁸²⁾ Se förstainstansrättens dom av den 4 juli 2007, Bouygues SA och Bouygues Télécom SA/kommissionen, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, där förstainstansrätten anmärkte att de nationella myndigheterna, vid beviljandet av tillgång till en knapp offentlig egendom såsom radiofrekvenser, samtidigt hade rollen som lagstiftare på telekommunikationsområdet och rollen som förvaltare av sådan offentlig egendom (punkt 104).

annars skulle ha kunnat uppnås, utan att de omfattas av reglerna för statligt stöd, under förutsättning att alla berörda aktörer behandlas i linje med principen om icke-diskriminering, och att det finns en naturlig koppling mellan att uppnå regleringssyftet och att avstå från intäkter ⁽⁸³⁾.

55. I alla händelser handlar det om en överföring av statliga medel om de offentliga myndigheterna i ett givet fall inte tar ut det normala beloppet i enlighet med deras allmänna system för tillgång till den offentliga egendomen eller naturresurserna eller för beviljandet av särskilda eller exklusiva rättigheter.
56. En negativ indirekt effekt på de statliga intäkter som härrör från regleringsåtgärder utgör inte en överföring av statliga medel, om det är en inneboende egenskap hos åtgärden ⁽⁸⁴⁾. Till exempel utgör ett undantag från bestämmelserna i den arbetsrättsliga lagstiftningen som ändrar ramen för avtalsförhållanden mellan företag och anställda inte en överföring av statliga medel, trots det faktum att det kan minska de sociala avgifter eller skatter som ska betalas till staten ⁽⁸⁵⁾. På liknande sätt innebär nationella regler som fastställer ett lägsta pris för vissa varor inte en överföring av statliga medel ⁽⁸⁶⁾.

3.2.2 Avgörande inflytande över medlen

57. Medlens ursprung är inte relevant under förutsättning att de, innan de direkt eller indirekt överförs till stödmottagarna, kommer under offentlig tillsyn och därför är tillgängliga för de nationella myndigheterna ⁽⁸⁷⁾, även om medlen inte blir den offentliga myndighetens egendom ⁽⁸⁸⁾.
58. Stöd som finansierats genom skattelikhande avgifter eller obligatoriska bidrag som ålagts av staten och som förvaltas och fördelas i enlighet med lagstiftningen innebär en överföring av statliga medel, även om de inte administreras av de offentliga myndigheterna ⁽⁸⁹⁾. Enbart det faktum att stöden delvis finansieras genom

⁽⁸³⁾ Se i det avseendet kommissionens beslut av den 20 juli 2004 om statligt stöd NN 42/2004 – Frankrike – Retroaktiv ändring av avgifter för UMTS-licenser för Orange och SFR (EUT C 275, 8.11.2005, s. 3), skälen 28, 29 och 30, vilket fastställes av unionsdomstolarna (förstainstansrättens dom av den 4 juli 2007, Bouygues SA/kommissionen, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, punkterna 108–111 och 123, och domstolens dom av den 2 april 2009, Bouygues och Bouygues Télécom/kommissionen, C-431/07 P, ECLI:EU:C:2009:223, punkterna 94–98 och 125). I detta fall, som avsåg beviljandet av radiospektrumtillstånd för UMTS, var staten tillsynsmyndighet för telekommunikationer samtidigt som den var förvaltare av dessa offentliga resurser och skulle uppfylla de regleringsmål som fastställs i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/13/EG av den 10 april 1997 om gemensamma ramar för allmän auktorisation och individuella tillstånd på teletjänstområdet (EGT L 117, 7.5.1997, s. 15). I denna situation bekräftade unionsdomstolarna att utfärdandet av tillstånd utan att maximera de intäkter som skulle ha kunnat uppnås inte innebär ett beviljande av statligt stöd, eftersom de aktuella åtgärderna motiverades av de regleringsmål som fastställs i direktiv 97/13/EG och uppfyllde principen om icke-diskriminering. Däremot fann domstolen, i sin dom av den 8 september 2011, kommissionen/Nederländerna, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, punkterna 88 och följande, inga regleringsmässiga skäl som kunde motivera beviljandet utan hänsyn till utsläppsrätter som får handlas fritt. Se också domstolens dom av den 14 januari 2015, Eventech Ltd/Parking Adjudicator, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, punkterna 46 och följande.

⁽⁸⁴⁾ Domstolens dom av den 13 mars 2001, PreussenElektra, C-379/98, ECLI:EU:C:2001:160, punkt 62.

⁽⁸⁵⁾ Domstolens dom av den 17 mars 1993, Sloman Neptun Schiffahrts, C-72/91 och C-73/91, ECLI:EU:C:1993:97, punkterna 20 och 21. Se även domstolens dom av den 7 maj 1998, Viscido m.fl., C-52/97, C-53/97 och C-54/97, ECLI:EU:C:1998:209, punkterna 13 och 14, och domstolens dom av den 30 november 1993, Kirsammer-Hack, C-189/91, ECLI:EU:C:1993:907, punkterna 17 och 18, rörande det faktum att bristande tillämpning av vissa bestämmelser i den arbetsrättsliga lagstiftningen inte utgör en överföring av statliga medel.

⁽⁸⁶⁾ Domstolens dom av den 24 januari 1978, Van Tiggele, 82/77, ECLI:EU:C:1978:10, punkterna 25 och 26.

⁽⁸⁷⁾ Se till exempel domstolens dom av den 17 juli 2008, Essent Netwerk Noord, C-206/06, ECLI:EU:C:2008:413, punkt 70, och domstolens dom av den 16 maj 2000, Frankrike/Ladbroke Racing Ltd och kommissionen, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, punkt 50.

⁽⁸⁸⁾ Se förstainstansrättens dom av den 12 december 1996, Compagnie nationale Air France/kommissionen, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, punkterna 65, 66 och 67, avseende stöd beviljat av Caisse des Dépôts et Consignations som finansierades genom frivilliga depositioner från privata medborgare som när som helst kunde tas ut. Det påverkade inte slutsatsen att dessa medel var statliga, eftersom Caisse hade möjlighet att använda det överskott som uppstått genom insättningar och uttag som om de ständigt hade tillgång till medlen. Se också domstolens dom av den 16 maj 2000, Frankrike/Ladbroke Racing Ltd och kommissionen, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, punkt 50.

⁽⁸⁹⁾ Domstolens dom av den 2 juli 1974, Italien/kommissionen, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, punkt 16, domstolens dom av den 11 mars 1992, Compagnie Commerciale de l'Ouest, C-78/90–C-83/90, ECLI:EU:C:1992:118, punkt 35, och domstolens dom av den 17 juli 2008, Essent Netwerk Noord, C-206/06, ECLI:EU:C:2008:413, punkterna 58–74.

frivilliga privata bidrag är dessutom inte tillräckligt för att utesluta förekomsten av statliga medel, eftersom den relevanta omständigheten inte är medlens ursprung utan i vilken grad den offentliga myndigheten medverkar till att avgränsa åtgärden och dess finansieringsmetod⁽⁹⁰⁾. Överföring av statliga medel kan endast uteslutas i mycket specifika fall, nämligen om medel tillhörande medlemmarna i en branschorganisation är öronmärkta för finansiering av ett visst ändamål i medlemmarnas intresse, har beslutats av en privat organisation och har ett rent kommersiellt syfte, och om medlemsstaten endast fungerar som instrument för att göra det bidrag som införts av branschorganisationen obligatoriskt⁽⁹¹⁾.

59. Det handlar också om en överföring av statliga medel om medlen står till gemensamt förfogande för flera medlemsstater och dessa medlemsstater gemensamt bestämmer hur de ska användas⁽⁹²⁾. Detta skulle till exempel vara fallet vad gäller medel från Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM).
60. Medel som kommer från unionen (till exempel från strukturfonderna), Europeiska investeringsbanken eller Europeiska investeringsfonden eller internationella finansinstitut som Internationella valutafonden eller Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling, anses vara statliga medel om de nationella myndigheterna har utrymme att själva bedöma hur medlen ska användas (särskilt vad gäller valet av stödmottagare)⁽⁹³⁾. Om sådana medel däremot tilldelas direkt av unionen, Europeiska investeringsbanken eller Europeiska investeringsfonden, utan utrymme för skönsmässig bedömning för de nationella myndigheterna, utgör de inte statliga medel (till exempel medel som förvaltas direkt inom ramprogrammet Horisont 2020, EU-programmet för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (Cosme) eller det transeuropeiska transportnätet TEN-T).

3.2.3 Statlig medverkan i omfördelning mellan privata enheter

61. Reglering som leder till ekonomisk omfördelning från en privat enhet till en annan utan ytterligare medverkan från staten innebär i princip inte en överföring av statliga medel om pengarna flyter direkt från en privat enhet till en annan, utan att passera ett offentligt eller privat organ som utsetts av staten för att administrera överföringen⁽⁹⁴⁾.
62. Om en medlemsstat ålägger privata elförsörjningsföretag en skyldighet att köpa el som producerats från förnybara energikällor till fastställda minimipriser innebär detta till exempel inte att det är fråga om en direkt eller indirekt överföring av statliga medel till företag som producerar den typen av el⁽⁹⁵⁾. I detta fall är de berörda företagen (dvs. de privata elförsörjningsföretagen) inte utsedda av staten att förvalta en stödordning, utan är endast bundna av en skyldighet att köpa en särskild typ av el med sina egna ekonomiska medel.
63. Det är emellertid fråga om överföring av statliga medel om avgifter som betalas av privatpersoner passerar genom en offentlig eller privat enhet som utsetts att kanalisera dem till stödmottagarna.

⁽⁹⁰⁾ Tribunalens dom av den 27 september 2012, Frankrike m. fl./kommissionen, T-139/09, T-243/09 och T-328/09, ECLI:EU:T:2012:496, punkterna 63 och 64.

⁽⁹¹⁾ Se domstolens dom av den 15 juli 2004, Pearle, C-345/02, ECLI:EU:C:2004:448, punkt 41, och domstolens dom av den 30 maj 2013, Doux élevages SNC m.fl., C-677/11, ECLI:EU:C:2013:348.

⁽⁹²⁾ Kommissionens beslut 2010/606/EU av den 26 februari 2010 om det statliga stöd C 9/2009 (f.d. NN 45/08, NN 49/08 och NN 50/08) som Belgien, Frankrike och Luxemburg har genomfört till förmån för Dexia SA (EUT L 274, 19.10.2010, s. 54).

⁽⁹³⁾ Se till exempel, när det gäller strukturfonderna, kommissionens beslut av den 22 november 2006 om statligt stöd N 157/06, United Kingdom South Yorkshire Digital Region Broadband Project, skälen 21 och 29, om en åtgärd som delvis finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) (EUT C 80, 13.4.2007, s. 2). När det gäller finansiering för produktion av och handel med jordbruksprodukter begränsas tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd av artikel 42 i fördraget.

⁽⁹⁴⁾ Domstolens dom av den 24 januari 1978, Van Tiggele, 82/77, ECLI:EU:C:1978:10, punkterna 25 och 26.

⁽⁹⁵⁾ Domstolens dom av den 13 mars 2001, PreussenElektra, C-379/98, ECLI:EU:C:2001:160, punkterna 59–62. Domstolen slog fast att införandet av en inköpsskyldighet för privata företag inte utgör någon direkt eller indirekt överföring av statliga medel och att detta villkor inte ändras på grund av lägre inkomster för de företag som är föremål för skyldigheten, vilket troligtvis leder till minskade skatteintäkter, eftersom detta utgör en inneboende egenskap hos åtgärden. Se även domstolens dom av den 5 mars 2009, UTECA, C-222/07, ECLI:EU:C:2009:124, punkterna 43–47, om obligatoriska avgifter som åläggs programföretag till förmån för filmproduktion, vilket inte innebär en överföring av statliga medel.

64. Detta är exempelvis fallet även om en privat enhet enligt lag utses att uppbära sådana avgifter för statens räkning och att kanalisera dem till stödmottagarna, men inte får använda den avkastning som avgifterna genererar för andra ändamål än de som fastställs i lag. I det här fallet är de aktuella beloppen fortfarande under offentlig kontroll och de är därför tillgängliga för de nationella myndigheterna, vilket är ett tillräckligt skäl för att de ska anses vara statliga medel ⁽⁹⁶⁾. Eftersom denna princip tillämpas på både offentliga organ och privata enheter som har utsetts att uppbära avgifterna och behandla betalningarna, har en ändring av den mellanliggande enhetens ställning från offentlig till privat ingen relevans för frågan huruvida kriteriet om statliga medel är uppfyllt, så länge staten fortsätter att strikt övervaka den aktuella enheten ⁽⁹⁷⁾.
65. Dessutom utgör en mekanism som fullständigt kompenserar de merkostnader som uppkommer för företag på grund av en skyldighet att köpa en produkt från vissa leverantörer till ett pris som överstiger marknadspriset och som finansieras av samtliga slutkonsumenter av nämnda produkt, också ett ingripande genom statliga medel, även när denna mekanism delvis grundar sig på en direkt överföring av medel mellan privata enheter ⁽⁹⁸⁾.

4. FÖRDEL

4.1 Begreppet fördel i allmänhet

66. En fördel i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget är varje ekonomisk förmån som ett företag inte skulle ha fått under normala marknadsförhållanden, det vill säga utan statligt ingripande ⁽⁹⁹⁾. I avsnitt 4.2 i detta tillkännagivande ges detaljerad vägledning i frågan huruvida en förmån kan anses vara erhållen på normala marknadsvillkor.
67. Det är endast åtgärdens effekt på företaget som är relevant, och inte orsaken till eller syftet med det statliga ingripandet ⁽¹⁰⁰⁾. Det är fråga om en fördel när ett företags ekonomiska situation förbättras till följd av ett statligt ingripande ⁽¹⁰¹⁾ på villkor som avviker från normala marknadsvillkor. För att bedöma detta bör företagets ekonomiska situation efter åtgärden jämföras med dess ekonomiska situation om åtgärden inte hade vidtagits ⁽¹⁰²⁾. Eftersom det endast är effekten av åtgärden på företaget som har betydelse är det irrelevant huruvida fördelen är obligatorisk för företaget på så sätt att den inte kunde undvika eller vägra den ⁽¹⁰³⁾.
68. Åtgärdens exakta form är också irrelevant när det gäller att fastställa om den ger företaget en ekonomisk fördel ⁽¹⁰⁴⁾. Det är inte endast beviljandet av positiva ekonomiska fördelar som är relevant för begreppet statligt stöd, utan befrielse från ekonomiska bördor ⁽¹⁰⁵⁾ kan också utgöra en fördel. Den senare kategorin är

⁽⁹⁶⁾ Domstolens dom av den 17 juli 2008, Essent Netwerk Noord, C-206/06, ECLI:EU:C:2008:413, punkterna 69–75.

⁽⁹⁷⁾ Kommissionens beslut 2011/528/EU om det statliga stöd C-24/09 (f.d. NN 446/08) som Österrike planerar att genomföra till förmån för energiintensiva företag, lagen om grön elektricitet (EUT L 235, 10.9.2011, s. 42), skäl 76.

⁽⁹⁸⁾ Domstolens dom av den 19 december 2013, Vent de Colère m.fl., C-262/12, ECLI:EU:C:2013:851, punkterna 25 och 26.

⁽⁹⁹⁾ Domstolens dom av den 11 juli 1996, SFEL m.fl., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, punkt 60, och domstolens dom av den 29 april 1999, Spanien/kommissionen, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, punkt 41.

⁽¹⁰⁰⁾ Domstolens dom av den 2 juli 1974, Italien/kommissionen, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, punkt 13.

⁽¹⁰¹⁾ Begreppet "statligt ingripande" avser inte endast att staten vidtar positiva åtgärder utan omfattar också att myndigheterna underlåter att vidta åtgärder under vissa omständigheter, till exempel för att driva in skulder. Se till exempel domstolens dom av den 12 oktober 2000, Magefesa, C-480/98, ECLI:EU:C:2000:559, punkterna 19 och 20.

⁽¹⁰²⁾ Domstolens dom av den 2 juli 1974, Italien/kommissionen, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, punkt 13.

⁽¹⁰³⁾ Kommissionens beslut 2004/339/EG av den 15 oktober 2003 om åtgärder som vidtagits av Italien till förmån för RAI SpA (EUT L 119, 23.4.2004, s. 1), skäl 69, och generaladvokaten Fennellys förslag till avgörande av den 26 november 1998, Franska republiken/Europeiska kommissionen, C-251/97, ECLI:EU:C:1998:572, punkt 26.

⁽¹⁰⁴⁾ Domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, punkt 84.

⁽¹⁰⁵⁾ Exempelvis skatteförmåner eller nedsättning av sociala avgifter.

omfattande och inbegriper all lindring av avgifter som normalt ingår i ett företags budget ⁽¹⁰⁶⁾. Detta täcker alla situationer i vilka ekonomiska aktörer helt eller delvis befrias från de kostnader som är förbundna med deras ekonomiska verksamhet ⁽¹⁰⁷⁾. Om till exempel en medlemsstat betalar en del av kostnaderna för de anställda i ett visst företag, befrias det företaget från kostnader som utgör en naturlig del av dess ekonomiska verksamhet. En fördel föreligger också när offentliga myndigheter betalar ett lönetillägg till arbetstagarna i ett visst företag, även om företaget inte hade någon lagstadgad skyldighet att betala ett sådant tillägg ⁽¹⁰⁸⁾. Detta gäller också om vissa aktörer inte behöver bära kostnader som andra jämförbara aktörer normalt bär inom ramen för en viss rättsordning, oavsett om den verksamhet som kostnaderna avser är icke-ekonomisk ⁽¹⁰⁹⁾.

69. Kostnader som uppstår till följd av lagstadgade skyldigheter som ålagts av staten ⁽¹¹⁰⁾ kan i princip anses hänföra sig till de kostnader som är förbundna med den ekonomiska verksamheten, vilket innebär att eventuell ersättning för dessa kostnader anses ge företaget en fördel ⁽¹¹¹⁾. Detta innebär att förekomsten av en fördel i princip inte utesluts av det faktum att förmånen inte går utöver ersättningen för en kostnad som härrör från åläggandet av en lagstadgad skyldighet. Detsamma gäller befrielse från kostnader som företaget inte skulle ha haft om det inte hade funnits något incitament som härrör från den statliga åtgärden, eftersom det skulle ha strukturerat sina åtgärder på ett annorlunda sätt utan detta incitament ⁽¹¹²⁾. Förekomsten av en fördel kan heller inte uteslutas om en åtgärd kompenserar avgifter av en annan art som inte är kopplade till den åtgärden ⁽¹¹³⁾.
70. När det gäller ersättning för kostnader som uppstår för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse klargjorde domstolen i domen Altmark att beviljandet av en fördel kan uteslutas om fyra kumulativa villkor är uppfyllda ⁽¹¹⁴⁾. För det första ska det mottagande företaget faktiskt ha ålagts en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och dessa skyldigheter ska vara klart definierade. För det andra ska de parametrar som används vid beräkning av ersättningen vara fastställda i förväg på ett objektivt och öppet sätt. För det tredje får ersättningen inte överstiga vad som krävs för att täcka hela eller delar av de kostnader som har uppkommit i samband med skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, med hänsyn tagen till de intäkter som därvid har erhållits och till en rimlig vinst. För det fjärde ska, när det företag som ges ansvaret för att tillhandahålla de allmännyttiga tjänsterna inte har valts ut efter ett offentligt upphandlingsförfarande för att välja den anbudsgivare som kan tillhandahålla dessa tjänster till den lägsta kostnaden för det allmänna, storleken av den nödvändiga ersättningen fastställas på grundval av en undersökning av de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag som är utrustat med medel som är lämpliga för att fullgöra den skyldighet att tillhandahålla en allmännyttig tjänst som ålagts det skulle ha åsamkats vid fullgörandet av denna skyldighet, med hänsyn tagen till de intäkter som därvid skulle ha erhållits och till en rimlig vinst på grund av fullgörandet av skyldigheten. Kommissionen har vidareutvecklat sin tolkning av dessa villkor i sitt meddelande om

⁽¹⁰⁶⁾ Domstolens dom av den 15 mars 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, ECLI:EU:C:1994:100, punkt 13, domstolens dom av den 19 september 2000, Tyskland/kommissionen, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, punkt 25, domstolens dom av den 19 maj 1999, Italien/kommissionen, C-6/97, ECLI:EU:C:1999:251, punkt 15, och domstolens dom av den 3 mars 2005, Heiser, C-172/03, ECLI:EU:C:2005:130, punkt 36.

⁽¹⁰⁷⁾ Domstolens dom av den 20 november 2003, GEMO SA, C-126/01, ECLI:EU:C:2003:622, punkterna 28–31, om fri insamling och omhändertagande av avfall.

⁽¹⁰⁸⁾ Domstolens dom av den 26 september 1996, Frankrike/kommissionen, C-241/94, ECLI:EU:C:1996:353, punkt 40, domstolens dom av den 12 december 2002, Belgien/kommissionen, C-5/01, ECLI:EU:C:2002:754, punkterna 38 och 39, och tribunalens dom av den 11 september 2012, Corsica Ferries France SAS/kommissionen, T-565/08, ECLI:EU:T:2012:415, punkterna 137 och 138, vilken fastställts efter överklagande, se domstolens dom av den 4 september 2014, SNCM och Frankrike/kommissionen, C-533/12 P och C-536/12 P, ECLI:EU:C:2014:2142.

⁽¹⁰⁹⁾ Se riktlinjerna för statligt stöd till flygplatser och flygbolag (EUT C 99, 4.4.2014, s. 3), skäl 37.

⁽¹¹⁰⁾ När det gäller jordbrukssektorn skulle exempel på införandet av en lagstadgad skyldighet kunna vara veterinära eller livsmedelssäkerhetsrelaterade kontroller och prover som föreskrivs för jordbruksproducenter. Däremot betraktas kontroller och prover som genomförs och finansieras av offentliga organ, som inte föreskrivs i lag och som ska utföras eller finansieras av jordbruksproducenter inte som lagstadgade skyldigheter som åläggs företag. Se kommissionens beslut av den 18 september 2015 om statligt stöd SA.35484, mjölk kvalitetskontroll enligt lagen om mjölk och fetter och av den 4 april 2016 om statligt stöd SA.35484, allmän kontrollverksamhet på hälso- och sjukvårdsområdet enligt lagen om mjölk och fetter.

⁽¹¹¹⁾ Tribunalens dom av den 25 mars 2015, Belgien/kommissionen, T-538/11, ECLI:EU:T:2015:188, punkterna 74–78.

⁽¹¹²⁾ Om ett företag får stöd för att genomföra en investering i ett stödområde kan det till exempel inte hävdas att detta inte minskar kostnader som normalt sett ingår i företagets budget, eftersom företaget inte skulle ha genomfört investeringen utan detta stöd.

⁽¹¹³⁾ Domstolens dom av den 8 december 2011, France Télécom SA/kommissionen, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, punkterna 43–50. Logiskt sett gäller detta befrielse från kostnader som ett företag har för att ändra ställningen för dess anställda från tjänstemän till anställda, i linje med de anställningsvillkor som gäller hos dess konkurrenter, vilket ger det berörda företaget en fördel (vilket det tidigare rådde viss osäkerhet om efter förstainstansrättens dom av den 16 mars 2004, Danske Busvognmænd/kommissionen, T-157/01, ECLI:EU:T:2004:76, punkt 57). Vad gäller ersättning för icke-återvinningsbara kostnader, se även förstainstansrättens dom av den 11 februari 2009, Iride SpA och Iride Energia SpA/kommissionen, T-25/07, ECLI:EU:T:2009:33, punkterna 46–56.

⁽¹¹⁴⁾ Domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, punkterna 87–95.

tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ⁽¹¹⁵⁾.

71. Förekomsten av en fördel är utesluten om det är fråga om återbetalning av olagligt påförda skatter ⁽¹¹⁶⁾, en skyldighet för de nationella myndigheterna att ersätta skada som de har orsakat vissa företag ⁽¹¹⁷⁾ eller utbetalning av ersättning för en expropriation ⁽¹¹⁸⁾.
72. Förekomsten av en fördel utesluts inte av det enkla faktum att konkurrerande företag i andra medlemsstater befinner sig i ett mer gynnsamt läge ⁽¹¹⁹⁾, eftersom begreppet fördel grundar sig på en analys av den ekonomiska situationen för ett företag i dess egna rättsliga och faktiska sammanhang med och utan den berörda åtgärden.

4.2 Kriteriet om en marknadsekonomisk aktör

4.2.1 Inledning

73. Unionens rättsordning är neutral vad gäller egendomsordningen ⁽¹²⁰⁾ och fråntar på inget sätt medlemsstaterna deras rätt att agera som ekonomiska aktörer. När offentliga myndigheter direkt eller indirekt genomför ekonomiska transaktioner i någon form ⁽¹²¹⁾ omfattas de emellertid av unionens regler om statligt stöd.
74. Ekonomiska transaktioner som genomförs av offentliga organ (även offentliga företag) ger inte deras motparter någon fördel och utgör därför inte stöd, om de genomförs enligt normala marknadsvillkor ⁽¹²²⁾. Denna princip har utarbetats med hänsyn till olika ekonomiska transaktioner. Unionens domstolar har utarbetat den "marknadsekonomiska investerarprincipen" för att identifiera förekomsten av statligt stöd i fall av offentliga investeringar (i synnerhet kapitaltillskott). För att fastställa om ett offentligt organs investeringar utgör statligt stöd är det nödvändigt att utvärdera om, under liknande förhållanden, en privat investerare av jämförbar storlek som bedriver verksamhet under normala förhållanden i en marknadsekonomi skulle ha drivits till att göra den aktuella investeringen ⁽¹²³⁾. På liknande sätt har unionens domstolar utarbetat "kriteriet om en privat fordringsägare" för att undersöka om offentliga fordringsägares omförhandlingar av skulder omfattar statligt stöd, genom att jämföra beteendet hos en offentlig fordringsägare med det hos hypotetiska privata fordringsägare som befinner sig i en liknande situation ⁽¹²⁴⁾. Slutligen har unionens domstolar utarbetat "kriteriet om en privat säljare" för att bedöma huruvida en försäljning som utförs av ett offentligt organ omfattar statligt stöd, varvid det ska prövas huruvida en privat säljare under normala marknadsförhållanden skulle ha kunnat få samma eller ett bättre pris ⁽¹²⁵⁾.

⁽¹¹⁵⁾ EUT C 8, 11.1.2012, s. 4.

⁽¹¹⁶⁾ Domstolens dom av den 27 mars 1980, Amministrazione delle finanze dello Stato, 61/79, ECLI:EU:C:1980:100, punkterna 29–32.

⁽¹¹⁷⁾ Domstolens dom av den 27 september 1988, Asteris AE m.fl./Grekland, 106–120/87, ECLI:EU:C:1988:457, punkterna 23 och 24.

⁽¹¹⁸⁾ Tribunalens dom av den 1 juli 2010, Nuova Terni Industrie Chimiche SpA/kommissionen, T-64/08, ECLI:EU:T:2010:270, punkterna 59–63 och 140–141, i vilken det förtydligas att även om utbetalningen av en ersättning för en expropriation inte medför en fördel kan en utvidgning i efterhand av en sådan ersättning utgöra statligt stöd.

⁽¹¹⁹⁾ Domstolens dom av den 2 juli 1974, Italien/kommissionen, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, punkt 17. Se även förstainstansrätten dom av den 29 september 2000, Confederación Española de Transporte de Mercancías/kommissionen, T-55/99, ECLI:EU:T:2000:223, punkt 85.

⁽¹²⁰⁾ Enligt artikel 345 i fördraget ska fördragen "inte i något hänseende ingripa i medlemsstaternas egendomsordning".

⁽¹²¹⁾ Se till exempel domstolens dom av den 10 juli 1986, Belgien/kommissionen, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, punkt 12.

⁽¹²²⁾ Domstolens dom av den 11 juli 1996, SFEI m.fl., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, punkterna 60 och 61.

⁽¹²³⁾ Se till exempel domstolens dom av den 21 mars 1990, Belgien/kommissionen (Tubemeuse), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, punkt 29, domstolens dom av den 21 mars 1991, Italien/kommissionen (Alfa Romeo), C-305/89, ECLI:EU:C:1991:142, punkterna 18 och 19, förstainstansrättens dom av den 30 april 1998, Cityflyer Express/kommissionen, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, punkt 51, förstainstansrättens dom av den 21 januari 1999, Neue Maxhütte Stahlwerke och Lech-Stahlwerke/kommissionen, T-129/95, T-2/96 och T-97/96, ECLI:EU:T:1999:7, punkt 104, och förstainstansrättens dom av den 6 mars 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale och Land Nordrhein-Westfalen/kommissionen, T-228/99 och T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57.

⁽¹²⁴⁾ Domstolens dom av den 22 november 2007, Spanien/kommissionen, C-525/04 P, ECLI:EU:C:2007:698, domstolens dom av den 24 januari 2013, Frucona/kommissionen, C-73/11 P, ECLI:EU:C:2013:32, och domstolens dom av den 29 juni 1999, DMTransport, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332.

⁽¹²⁵⁾ Tribunalens dom av den 28 februari 2012, Land Burgenland och Österrike/kommissionen, T-268/08 och T-281/08, ECLI:EU:T:2012:90.

75. Dessa kriterier är variationer av samma grundläggande koncept om att de offentliga organens beteende bör jämföras med liknande privata ekonomiska aktörers beteende under normala marknadsförhållanden för att fastställa om de ekonomiska transaktioner som genomförs av sådana organ ger deras motparter en fördel. I detta tillkännagivande kommer kommissionen därför generellt att hänvisa till kriteriet om en marknads-ekonomisk aktör som den relevanta metoden för att bedöma huruvida en rad ekonomiska transaktioner som utförs av offentliga organ sker på normala marknadsvillkor och därför huruvida de innebär att en fördel (som inte skulle ha förekommit under normala marknadsförhållanden) ges till deras motparter. De allmänna principerna och relevanta kriterierna för att tillämpa kriteriet om en marknadsekonomisk aktör anges i avsnitten 4.2.2 och 4.2.3.

4.2.2 Allmänna principer

76. Syftet med kriteriet om en marknadsekonomisk aktör är att bedöma om staten har gett ett företag en fördel genom att inte agera som en marknadsekonomisk aktör med avseende på en viss transaktion. I det avseendet är det inte relevant om ingripandet utgör ett rationellt sätt för de offentliga organen att ta hänsyn till allmänpolitiska aspekter (till exempel sysselsättningsaspekter). På liknande sätt är stödmottagarens lönsamhet eller olönsamhet i sig ingen utslagsgivande faktor för att fastställa om den ekonomiska transaktionen i fråga genomförs på marknadsmässiga villkor. Den utslagsgivande faktorn är om det offentliga organet har agerat som en marknadsekonomisk aktör skulle ha gjort i en liknande situation. Om detta inte är fallet har det stödmottagande företaget fått en ekonomisk fördel som det inte skulle ha fått på normala marknadsvillkor ⁽¹²⁶⁾, vilket försätter det i ett gynnsammare läge än konkurrenterna ⁽¹²⁷⁾.
77. Vid tillämpningen av kriteriet om en marknadsekonomisk aktör ska endast de fördelar och skyldigheter som är kopplade till statens roll som ekonomisk aktör beaktas, och inte de som är kopplade till dess roll som offentlig myndighet ⁽¹²⁸⁾. Kriteriet om en marknadsekonomisk aktör är normalt inte tillämpligt om staten agerar som en offentlig myndighet och inte som en ekonomisk aktör. Om ett statligt ingripande exempelvis motiveras av allmänpolitiska hänsyn (till exempel av hänsyn till den sociala eller regionala utvecklingen), kan statens beteende, även om det är rationellt ur ett samhällspolitiskt perspektiv, samtidigt göra överväganden som en marknadsekonomisk aktör normalt sett inte skulle göra. Därför bör kriteriet om en marknadsekonomisk aktör tillämpas med bortseende från alla överväganden som uteslutande avser en medlemsstats roll som offentlig myndighet (till exempel sociala, regionalpolitiska eller sektoriella överväganden) ⁽¹²⁹⁾.
78. Huruvida ett statligt ingripande sker på marknadsmässiga villkor måste undersökas på förhand med beaktande av den information som fanns tillgänglig vid den tidpunkt då beslutet om ingripandet fattades ⁽¹³⁰⁾. Varje försiktig marknadsekonomisk aktör skulle normalt sett göra sin egen förhandsbedömning av de strategiska och ekonomiska utsikterna för ett projekt ⁽¹³¹⁾, till exempel genom en affärsplan. Det är inte tillräckligt att förlita sig

⁽¹²⁶⁾ Förstainstansrättens dom av den 6 mars 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale och Land Nordrhein-Westfalen/kommissionen, T-228/99 och T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, punkt 208.

⁽¹²⁷⁾ Se i det i avseendet domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkt 90, domstolens dom av den 15 mars 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, ECLI:EU:C:1994:100, punkt 14, och domstolens dom av den 19 maj 1999, Italien/kommissionen, C-6/97, ECLI:EU:C:1999:251, punkt 16.

⁽¹²⁸⁾ Domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkterna 79–81, domstolens dom av den 10 juli 1986, Belgien/kommissionen, 234/84, ECLI:EU:C:1986:302, punkt 14, domstolens dom av den 10 juli 1986, Belgien/kommissionen, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, punkt 13, domstolens dom av den 14 september 1994, Spanien/kommissionen, C-278/92–C-280/92, ECLI:EU:C:1994:325, punkt 22, och domstolens dom av den 28 januari 2003, Tyskland/kommissionen, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, punkt 134.

⁽¹²⁹⁾ Domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkterna 79, 80 och 81, domstolens dom av den 10 juli 1986, Belgien/kommissionen, 234/84, ECLI:EU:C:1986:302, punkt 14, domstolens dom av den 10 juli 1986, Belgien/kommissionen, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, punkt 13, domstolens dom av den 14 september 1994, Spanien/kommissionen, C-278/92–C-280/92, ECLI:EU:C:1994:325, punkt 22, domstolens dom av den 28 januari 2003, Tyskland/kommissionen, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, punkt 134, förstainstansrättens dom av den 6 mars 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale och Land Nordrhein-Westfalen/kommissionen, T-228/99 och T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, förstainstansrättens dom av den 24 september 2008, Kahla Thüringen Porzellan/kommissionen, T-20/03, ECLI:EU:T:2008:395, och förstainstansrättens dom av den 17 oktober 2002, Linde/kommissionen, T-98/00, ECLI:EU:T:2002:248.

⁽¹³⁰⁾ Domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkterna 83, 84 och 85 och 105, domstolens dom av den 16 maj 2002, Frankrike/kommissionen (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, punkterna 71 och 72, och förstainstansrättens dom av den 30 april 1998, Cityflyer Express/kommissionen, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, punkt 76.

⁽¹³¹⁾ Domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkterna 82–85 och 105.

på ekonomiska utvärderingar där man i efterhand konstaterar att den investering som gjorts av den berörda medlemsstaten faktiskt var lönsam ⁽¹³²⁾.

79. Om en medlemsstat gör gällande att den agerat som en marknadsekonomisk aktör måste den, om det råder tvivel, lägga fram bevis som visar att beslutet att genomföra transaktionen fattades på grundval av ekonomiska bedömningar som är jämförbara med de som en rationell marknadsekonomisk aktör (med liknande egenskaper som det berörda offentliga organet) under liknande förhållanden skulle ha utfört för att fastställa transaktionens lönsamhet eller ekonomiska fördelar ⁽¹³³⁾.
80. Huruvida en transaktion genomförs på marknadsmässiga villkor måste fastställas utifrån en övergripande bedömning av transaktionens effekter på det berörda företaget utan hänsyn till om de specifika metoder som använts för att genomföra transaktionen skulle vara tillgängliga för marknadsekonomiska aktörer. Till exempel är det inte uteslutet att kriteriet om en marknadsekonomisk aktör är tillämpligt endast av det skälet att de åtgärder som staten vidtar är av skattemässig art ⁽¹³⁴⁾.
81. I vissa fall kan flera på varandra följande statliga ingripanden vid tillämpningen av artikel 107.1 i fördraget betraktas som ett enda ingripande. Detta skulle i synnerhet kunna vara fallet när på varandra följande ingripanden är så nära kopplade till varandra – särskilt med avseende på deras kronologiska ordning, deras syfte och företagets omständigheter vid tidpunkten för dessa ingripanden – att de är oskiljbara ⁽¹³⁵⁾. Till exempel kan en serie statliga ingripanden som äger rum med avseende på samma företag under en relativt kort tidsperiod, som är kopplade till varandra eller som alla var planerade eller förutsebara vid tidpunkten för det första ingripandet, bedömas som ett enda ingripande. Å andra sidan, om det senare ingripandet var en följd av oförutsebara händelser vid tidpunkten för det tidigare ingripandet ⁽¹³⁶⁾, bör de två åtgärderna normalt bedömas separat.
82. För att bedöma om vissa transaktioner genomförs på marknadsmässiga villkor bör alla relevanta omständigheter i det specifika fallet beaktas. Det kan till exempel finnas exceptionella omständigheter då en offentlig myndighets inköp av varor eller tjänster, även om det sker till marknadspriser, inte kan anses ske på marknadsmässiga villkor ⁽¹³⁷⁾.

4.2.3 *Prövningen av huruvida transaktionen har genomförts på marknadsmässiga villkor*

83. Vid tillämpning av kriteriet om en marknadsekonomisk aktör är det lämpligt att skilja mellan situationer där det kan fastställas direkt på grundval av transaktionsspecifika marknadsuppgifter att transaktionen har genomförts på marknadsmässiga villkor och situationer i vilka sådana uppgifter saknas och bedömningen av huruvida transaktionen har genomförts på marknadsmässiga villkor därför måste göras på grundval av andra tillgängliga metoder.

⁽¹³²⁾ Domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkt 85.

⁽¹³³⁾ Domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkterna 82–85. Se också domstolens dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland/kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, punkt 61. Exaktheten av en sådan förhandsbedömning kan variera beroende på den berörda transaktionens komplexitet och värdet på de berörda tillgångarna, varorna eller tjänsterna. Normalt sett bör sådana förhandsbedömningar utföras med stöd av experter som har lämpliga kunskaper och lämplig erfarenhet. Sådana bedömningar bör alltid baseras på objektiva kriterier och bör inte påverkas av policyhänsyn. Bedömningar som genomförs av oberoende experter kan ge ytterligare stöd för bedömningens trovärdighet.

⁽¹³⁴⁾ Domstolens dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punkt 88.

⁽¹³⁵⁾ Domstolens dom av den 19 mars 2013, Bouygues och Bouygues Télécom/kommissionen m.fl., C-399/10 P och C-401/10 P, ECLI:EU:C:2013:175, punkt 104, tribunalens dom av den 13 september 2010, Grekland m.fl./kommissionen, T-415/05, T-416/05 och T-423/05, ECLI:EU:T:2010:386, punkt 177, och förstainstansrättens beslut av den 15 september 1998, BP Chemicals/kommissionen, T-11/95, ECLI:EU:T:1998:199, punkterna 170 och 171.

⁽¹³⁶⁾ Kommissionens beslut av den 19 december 2012 om statligt stöd SA.35378, Finansiering av flygplatsen Berlin Brandenburg, Tyskland (EUT C 36, 8.2.2013, s. 10), skälen 14–33.

⁽¹³⁷⁾ I förstainstansrättens dom av den 28 januari 1999, Bretagne Angleterre Irlande (BAI)/kommissionen, ECLI:EU:T:1999:12, punkterna 74–79, fastställde förstainstansrätten att man, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet, kunde dra slutsatsen att de nationella myndigheternas inköp av kuponger från P&O Ferries inte tillgodosåg något faktiskt behov och således agerade de nationella myndigheterna inte på ett sätt som en privat aktör som agerar på normala marknadsekonomiska villkor skulle göra. Detta inköp gav således P&O Ferries en fördel som rederiet inte skulle ha haft under normala marknadsförhållanden och alla de belopp som betalats vid fullgörandet av inköpsavtalet ansågs utgöra statligt stöd.

4.2.3.1 Fall där det kan fastställas direkt att transaktionen har genomförts på marknadsmässiga villkor

84. Huruvida en transaktion har genomförts på marknadsmässiga villkor kan fastställas direkt genom transaktions-specifik marknadsinformation i följande situationer:

- i) om transaktionen genomförs enligt *pari passu*-metoden av offentliga organ och privata aktörer, eller
- ii) om transaktionen avser försäljning och inköp av tillgångar, varor och tjänster (eller andra jämförbara transaktioner) genom konkurrensutsatta, transparenta, icke-diskriminerande och villkorslösa anbudsförfaranden.

85. Om den transaktionsspecifika marknadsinformationen i sådana fall visar att transaktionen inte genomförts på marknadsmässiga villkor, bör det normalt sett inte användas andra bedömningsmetoder för att komma till en annan slutsats ⁽¹³⁸⁾.

i) Pari passu-transaktioner

86. När en transaktion genomförs på samma villkor och under samma förhållanden (och därför med samma risk- och vinstnivå) av offentliga organ och privata aktörer som är i en jämförbar situation (en *pari passu*-transaktion) ⁽¹³⁹⁾, vilket kan hända i offentlig-privata partnerskap, kan man normalt sett dra slutsatsen att en sådan transaktion genomförs på marknadsmässiga villkor ⁽¹⁴⁰⁾. Om ett offentligt organ och privata aktörer som är i en jämförbar situation däremot deltar i samma transaktion samtidigt men på olika villkor, indikerar detta i regel att det offentliga organets ingripande inte sker på marknadsmässiga villkor ⁽¹⁴¹⁾.

87. För att det ska kunna fastställas att en transaktion har genomförts på *pari passu*-villkor måste särskilt följande kriterier bedömas:

- a) Om de offentliga organens och de privata aktörernas ingripande har beslutats och genomförts samtidigt eller om en tidsförskjutning och en förändring av de ekonomiska omständigheterna ägt rum mellan dessa ingripanden.
- b) Om villkoren för transaktionen är desamma för de offentliga organen och samtliga deltagande privata aktörer, även med hänsyn tagen till möjligheten av ökad eller minskad risknivå över tid.
- c) Om de privata aktörernas ingripande har reell ekonomisk betydelse och inte är enbart symbolisk eller marginell ⁽¹⁴²⁾.

⁽¹³⁸⁾ Se i det avseendet domstolens dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland/kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, punkterna 94 och 95. I detta fall fastställde domstolen framför allt att när en offentlig myndighet inleder försäljning av ett företag genom ett korrekt anbudsförfarande, kan det presumeras att marknadspriset motsvarar det högsta (bindande och trovärdiga) anbudet, utan att andra värderingsmetoder, såsom oberoende undersökningar, behöver tillgripas.

⁽¹³⁹⁾ Villkoren kan inte anses vara desamma om offentliga organ och privata aktörer ingriper på samma villkor men vid olika tidpunkter, efter en förändring av den ekonomiska situationen som är relevant för transaktionen.

⁽¹⁴⁰⁾ Se i detta avseende förstainstansrättens dom av den 12 december 2000, Alitalia/kommissionen, T-296/97, ECLI:EU:T:2000:289, punkt 81.

⁽¹⁴¹⁾ Om transaktionerna emellertid är olika och inte genomförs samtidigt är blotta det faktum att villkoren är annorlunda inte någon avgörande indikation (positiv eller negativ) på om den transaktion som genomförs av det offentliga organet genomförs på marknadsmässiga villkor.

⁽¹⁴²⁾ I ärendet Citynet Amsterdam ansåg kommissionen till exempel att två privata aktörers innehav av en tredjedel av det totala aktiekapitalet i ett företag (även med hänsyn tagen till den övergripande aktieägarstrukturen och till att deras aktieinnehav var tillräckligt för att tillsammans bilda en blockerande minoritet vid alla viktiga beslut i företaget) kunde anses ha väsentlig ekonomisk betydelse (se kommissionens beslut 2008/729/EG av den 11 december 2007 om statligt stöd C 53/2006, Citynet Amsterdam, Nederländerna (EUT L 247, 16.9.2008, s. 27), skälen 96–100). I ärendet N 429/2010, Agricultural Bank of Greece (ATE) (EUT C 317, 29.10.2011, s. 5), uppgick det privata deltagandet däremot endast till 10 % av investeringen, till skillnad från statens deltagande på 90 %, varför kommissionens slutsats var att *pari passu*-villkoren inte var uppfyllda, eftersom statens kapitaltillskott varken åtföljdes av ett jämförbart deltagande från en privat aktieägare eller stod i proportion till statens aktieinnehav. Se även förstainstansrättens dom av den 12 december 2000, Alitalia/kommissionen, T-296/97, ECLI:EU:T:2000:289, punkt 81.

- d) Om utgångsläget för de berörda offentliga organen och privata aktörerna är jämförbara vad gäller transaktionen, med hänsyn till, exempelvis, deras tidigare ekonomiska exponering gentemot de berörda företagen (se avsnitt 4.2.3.3), de möjliga synergieffekter som kan uppnås ⁽¹⁴³⁾, den omfattning i vilken de olika investerarna har liknande transaktionskostnader ⁽¹⁴⁴⁾, och alla andra omständigheter som är specifika för det offentliga organet eller den privata aktören och kan påverka jämförelsen.
88. Det kan hända att *pari passu*-villkoret inte är tillämpligt i vissa fall där det offentliga deltagandet (med hänsyn till dess unika karaktär eller omfattning) är sådant att en marknadsekonomisk aktör inte kan åstadkomma någonting motsvarande i praktiken.
- ii) Försäljning och inköp av tillgångar, varor och tjänster (eller andra jämförbara transaktioner) genom konkurrensutsatta, transparenta, icke-diskriminerande och villkorslösa anbudsförfaranden
89. Om försäljningen och inköpet av tillgångar, varor och tjänster (eller andra jämförbara transaktioner ⁽¹⁴⁵⁾) genomförs efter ett konkurrensutsatt ⁽¹⁴⁶⁾, transparent och villkorslöst anbudsförfarande i enlighet med EUF-fördragets principer om offentlig upphandling ⁽¹⁴⁷⁾ (se punkterna 90–94), kan det antas att dessa transaktioner ligger i linje med marknadsvillkoren, förutsatt att de relevanta kriterierna för val av köpare eller säljare som anges i punkterna 95 och 96 har tillämpats. Om en medlemsstat däremot av allmänpolitiska skäl beslutar att bevilja stöd till en viss verksamhet och genomför en anbudsinfordran avseende exempelvis det finansieringsbelopp som ska beviljas, som i fallet med stöd till produktion av förnybar energi eller till själva tillgången till elproduktionskapacitet, skulle detta inte falla under tillämpningsområdet för detta underavsnitt ii). I en sådan situation kan ett anbudsförfarande endast minimera det belopp som beviljats, men det kan inte utesluta att det är fråga om en fördel.
90. Ett anbudsförfarande måste vara konkurrensutsatt för att alla intresserade och kvalificerade anbudsgivare ska kunna delta i förfarandet.
91. Förfarandet måste vara transparent för att alla intresserade anbudsgivare ska vara lika och vederbörligen informerade vid varje skede i anbudsförfarandet. Tillgång till information, tillräckligt med tid för de intresserade anbudsgivarna och tydlighet vad gäller urvals- och tilldelningskriterier är alla nödvändiga faktorer för ett transparent urvalsförfarande. Ett urvalsförfarande ska vara vederbörligen offentliggjort så att alla potentiella anbudsgivare kan få kännedom om det. Graden av publicitet som behövs för att säkerställa tillräckligt offentliggörande i ett givet fall beror på tillgångarnas, varornas och tjänsternas egenskaper. Information om tillgångar, varor och tjänster som med tanke på deras höga värde eller andra egenskaper kan locka anbudsgivare som är verksamma på europeisk eller internationell nivå bör spridas på ett sådant sätt att de lockar potentiella anbudsgivare som bedriver verksamhet på europeisk eller internationell nivå.
92. Icke-diskriminerade behandling av alla anbudsgivare i alla skeden av förfarandet samt objektiva urvals- och tilldelningskriterier som anges innan förfarandet inleds är nödvändiga villkor för att den efterföljande transaktionen ska anses genomförd på marknadsmässiga villkor. För att säkerställa likabehandling bör tilldelningskriterierna göra det möjligt att jämföra anbudet och bedöma dem på ett objektivt sätt.

⁽¹⁴³⁾ De måste också grunda sig på samma affärsmässiga bedömning; se kommissionens beslut 2005/137/EG om statligt stöd C25/2002 Regionen Valloniens finansiella deltagande i företaget Carsid SA (EUT L 47, 18.2.2005, s. 28), skälen 67–70.

⁽¹⁴⁴⁾ Transaktionskostnaderna kan avse de kostnader som respektive investerare har för att gallra fram och välja ut investeringsprojektet, komma överens om kontraktsvillkoren eller övervaka genomförandet under kontraktets livstid. Om offentligt ägda banker genomgående står för kostnaderna för att gallra fram investeringsprojekt för lånefinansiering är till exempel det faktum att de privata investerarna saminvesterar till samma räntenivå inte tillräckligt för att utesluta stöd.

⁽¹⁴⁵⁾ Till exempel uthyrning av vissa varor eller beviljandet av koncessioner för kommersiell exploatering av naturresurser.

⁽¹⁴⁶⁾ Unionens domstolar hänvisar ofta, när det gäller statligt stöd, till ett "öppet" anbudsförfarande (se till exempel förstainstansrättens dom av den 5 augusti 2003, P & O European Ferries (Vizcaya)/kommissionen, T-116/01 och T-118/01, ECLI:EU:T:2003:217, punkterna 117 och 118, och domstolens dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland/kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, punkt 94). Användningen av ordet "öppet" avser dock inte ett visst förfarande enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 65) samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 243). Därför verkar ordet "konkurrensutsatt" lämpligare. Det är inte avsett att avvika från de materiella villkor som fastställs i rättspraxis.

⁽¹⁴⁷⁾ Domstolens dom av den 7 december 2000, Telaustria, C-324/98, ECLI:EU:C:2000:669, punkt 62, och domstolens dom av den 3 december 2001, Bent Moustén Vestergaard, C-59/00, ECLI:EU:C:2001:654, punkt 20. Se även kommissionens tolkningsmeddelande om gemenskapsrättens tillämplighet på upphandlingskontrakt som inte, eller bara delvis, omfattas av direktiven om offentlig upphandling (EUT C 179, 1.8.2006, s. 2).

93. Om de förfaranden som föreskrivs i direktiven om offentlig upphandling ⁽¹⁴⁸⁾ används och följs kan det anses vara tillräckligt för att uppfylla de ovannämnda kraven, förutsatt att alla villkor för användningen av respektive förfarande är uppfyllda. Detta gäller inte i sådana särskilda fall där det är omöjligt att fastställa ett marknadspris, till exempel vid användning av det förhandlade förfarandet utan offentliggörande av ett meddelande om upphandling. Om endast ett anbud lämnas in är förfarandet normalt sett inte tillräckligt för att säkerställa ett marknadspris, såvida inte i) det finns särskilt starka garantier för utformningen av förfarandet som säkerställer en verklig och effektiv konkurrens och det inte är uppenbart att endast en aktör realistiskt sett kan lämna in ett trovärdigt anbud eller ii) de offentliga myndigheterna genom ytterligare åtgärder kontrollerar att resultatet motsvarar marknadspriset.
94. Ett anbuds förfarande för försäljning av tillgångar, varor eller tjänster är villkorslöst när en potentiell köpare generellt har full frihet att förvärva de tillgångar, varor och tjänster som ska säljas och använda dem för sina egna ändamål, oavsett om denna potentiella köpare driver viss affärsverksamhet eller inte. Om det uppställs som villkor att köparen åtar sig särskilda förpliktelser till förmån för de offentliga myndigheterna eller med hänsyn till allmänintresset, som en privat säljare inte skulle ha krävt och som går utöver förpliktelser som härrör från allmän inhemsk lagstiftning eller ett beslut av planeringsmyndigheterna, kan anbudet inte betraktas som villkorslöst.
95. När offentliga organ säljer tillgångar, varor och tjänster bör det enda relevanta kriteriet för att välja köpare vara det högsta priset ⁽¹⁴⁹⁾, även med beaktande av de begärda kontraktsvillkoren (till exempel säljarens försäljningsgaranti eller andra åtaganden efter försäljningen). Endast trovärdiga ⁽¹⁵⁰⁾ och bindande anbud bör beaktas ⁽¹⁵¹⁾.
96. När offentliga organ köper tillgångar, varor och tjänster bör alla särskilda villkor som är knutna till anbudet vara icke-diskriminerande samt nära och objektivt knutna till föremålet för kontraktet och kontraktets specifika ekonomiska syfte. De bör göra det möjligt för det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet att motsvara marknadsvärdet. Kriterierna bör därför fastställas på ett sådant sätt att de möjliggör ett verkligt konkurrensutsatt anbuds förfarande som ger den vinnande anbudsgivaren en normal avkastning, inte mer. I praktiken innebär detta att man använder anbuds förfaranden i vilka "priskomponenten" i anbudet ges stor vikt eller som på annat sätt sannolikt leder till ett konkurrensbaserat resultat (till exempel vissa omvända anbuds förfaranden med tillräckligt tydliga tilldelningskriterier).
- 4.2.3.2 Fastställande av huruvida en transaktion har genomförts på marknadsmässiga villkor på grundval av en jämförande analys eller andra bedömningsmetoder
97. Om en transaktion har genomförts genom ett anbuds förfarande eller på *pari passu*-villkor är detta ett direkt och konkret bevis för att den genomförts på marknadsmässiga villkor. Om en transaktion däremot inte har genomförts genom ett anbuds förfarande eller om de offentliga organens ingripande inte är "*pari passu*" med privata aktörers ingripande, innebär detta inte automatiskt att transaktionen inte har genomförts på marknadsmässiga villkor ⁽¹⁵²⁾. I sådana fall kan frågan huruvida transaktionen har genomförts på marknadsmässiga villkor fortfarande avgöras genom i) en jämförande analys eller ii) andra bedömningsmetoder ⁽¹⁵³⁾.

⁽¹⁴⁸⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 65), Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 243).

⁽¹⁴⁹⁾ Tribunalens dom av den 28 februari 2012, Land Burgenland och Österrike/kommissionen, T-268/08 och T-281/08, ECLI:EU:T:2012:90, punkt 87.

⁽¹⁵⁰⁾ Ett anbud som inte infordrats kan också vara trovärdigt, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, i synnerhet om budet är bindande (se tribunalens dom av den 13 december 2011, Konsum Nord ekonomisk förening/kommissionen, T-244/08, ECLI:EU:T:2011:732, punkterna 73, 74 och 75).

⁽¹⁵¹⁾ Blotta tillkännagivanden utan rättsligt bindande krav bör exempelvis inte beaktas i anbuds förfarandet: Se tribunalens dom av den 28 februari 2012, Land Burgenland och Österrike/kommissionen, T-268/08 och T-281/08, ECLI:EU:T:2012:90, punkt 87, och tribunalens dom av den 13 december 2011, Konsum Nord/kommissionen, T-244/08, ECLI:EU:T:2011:732, punkterna 67 och 75.

⁽¹⁵²⁾ Se tribunalens dom av den 12 juni 2014, Sarc/kommissionen, T-488/11, ECLI:EU:T:2014:497, punkt 98.

⁽¹⁵³⁾ När marknadspriset fastställs genom *pari passu*-metoden eller genom anbuds förfaranden kan dessa resultat inte ifrågasättas på grundval av andra bedömningsmetoder, såsom oberoende undersökningar (se domstolens dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland/kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, punkterna 94 och 95).

i) Jämförande analys

98. För att fastställa om en transaktion har genomförts på marknadsmässiga villkor kan den bedömas mot bakgrund av de villkor på vilka jämförbara transaktioner som genomförts av jämförbara privata aktörer har ägt rum i jämförbara situationer (jämförande analys).
99. För att ett lämpligt riktmärke ska kunna väljas måste särskild uppmärksamhet fästas vid vilken typ av aktör det är fråga om (till exempel ett holdingbolag, en spekulationsfond eller en långsiktig investerare som vill säkra vinster på längre sikt), vilken typ av transaktion det är fråga om (till exempel investering i eget kapital eller fordringsöverlåtelse) och vilken marknad eller vilka marknader som berörs (till exempel finansmarknader, snabbväxande teknikmarknader, allmännyttiga marknader eller infrastrukturmarknader). Tidpunkten för transaktionerna är också särskilt relevant när en betydande ekonomisk utveckling har skett. De tillgängliga marknadsriktmärkena kan eventuellt behöva anpassas i enlighet med den statliga transaktionens särdrag (till exempel det stödmottagande företags situation och den relevanta marknaden) ⁽¹⁵⁴⁾. Det är inte säkert att en jämförande analys är en lämplig metod för att fastställa marknadspriser om de tillgängliga riktmärkena inte har fastställts på grundval av marknadshänsyn eller om de gällande priserna snedvridits väsentligt av de offentliga ingripandena.
100. Ofta fastställer man inte ett enda exakt referensvärde i en jämförande analys utan snarare flera möjliga värden genom en bedömning av en uppsättning jämförbara transaktioner. Om syftet med bedömningen är att undersöka huruvida det statliga ingripandet skett på marknadsmässiga villkor är det i regel lämpligt att beakta centraltendensen, såsom genomsnittet eller medianen för en uppsättning jämförbara transaktioner.

ii) Andra bedömningsmetoder

101. Huruvida en transaktion genomförts på marknadsmässiga villkor kan också fastställas på grundval av en allmänt accepterad standardiserad bedömningsmetod ⁽¹⁵⁵⁾. En sådan metod måste baseras på tillgängliga objektiva, kontrollerbara och tillförlitliga uppgifter ⁽¹⁵⁶⁾, som bör vara tillräckligt detaljerade och återspegla den ekonomiska situationen vid den tidpunkt då beslutet om transaktionen fattades, med hänsyn tagen till graden av risk och framtida förväntningar ⁽¹⁵⁷⁾. Beroende på transaktionens värde bör bedömningsens vederhäftighet vanligtvis bekräftas genom en känslighetsanalys, olika affärsscenarier bedömas, beredskapsplaner utarbetas och resultaten jämföras med alternativa utvärderingsmetoder. En ny (förhands)kontroll kan behövas om transaktionen försenas och om nyligen inträffade förändringar av marknadsförhållandena måste beaktas.
102. En allmänt accepterad standardmetod för att fastställa den (årliga) avkastningen på investeringar är att beräkna internräntan ⁽¹⁵⁸⁾. Investeringsbeslutet kan också utvärderas med avseende på nettonuvärdet ⁽¹⁵⁹⁾, som ger motsvarande resultat som internräntan i de flesta fall ⁽¹⁶⁰⁾. Vid bedömningen av om investeringen görs på

⁽¹⁵⁴⁾ Se förstainstansrättens dom av den 6 mars 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale och Land Nordrhein-Westfalen/kommissionen, T-228/99 och T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, punkt 251.

⁽¹⁵⁵⁾ Se förstainstansrättens dom av den 29 mars 2007, Scott/kommissionen, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, punkt 134, och domstolens dom av den 16 december 2010, Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, ECLI:EU:C:2010:778, punkt 39.

⁽¹⁵⁶⁾ Se förstainstansrättens dom av den 16 september 2004, Valmont Nederland BV/kommissionen, T-274/01, ECLI:EU:T:2004:266, punkt 71.

⁽¹⁵⁷⁾ Se förstainstansrättens dom av den 29 mars 2007, Scott/kommissionen, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, punkt 158.

⁽¹⁵⁸⁾ Internräntan baseras inte på bokföringsintäkter under ett givet år, utan bygger på de framtida kassaflöden som investeraren förväntar sig att få in under investeringens livstid. Den definieras som den diskonteringsränta för vilken nettonuvärdet av en ström av kassaflöden är lika med noll.

⁽¹⁵⁹⁾ Nettonuvärdet är skillnaden mellan de positiva och negativa kassaflödena under investeringens livstid, diskonterat med den lämpliga avkastningen (kapitalkostnaden).

⁽¹⁶⁰⁾ Det råder perfekt korrelation mellan nettonuvärde och internränta i fall där internräntan är lika med alternativkostnaden för investeraren. Om en investering har ett positivt nettonuvärde innebär det att internräntan för projektet överstiger den avkastningsgrad som krävs (alternativkostnaden för investeraren). I detta fall lönar det sig att genomföra investeringen. Om projektet har ett nettonuvärde som är lika med noll är internräntan på projektet lika med den avkastningsgrad som krävs. I detta fall saknar det betydelse om investeraren gör investeringen eller investerar på annat håll. Om nettonuvärdet är negativt är internräntan lägre än kapitalkostnaden. Investeringen är inte tillräckligt lönsam eftersom det finns bättre möjligheter på annat håll. Om internräntan och nettonuvärdet leder till olika investeringsbeslut (en sådan skillnad i utfall kan uppstå särskilt i samband med projekt som utesluter varandra), bör nettonuvärdesmetoden i princip prioriteras i enlighet med marknadspraxis, om det inte råder betydande osäkerhet om en lämplig diskonteringsränta.

marknadsmässiga villkor måste avkastningen på investeringen jämföras med den normalt förväntade marknadsmässiga avkastningen. En normalt förväntad avkastning (eller kapitalkostnaden för investeringen) kan definieras som den genomsnittliga förväntade avkastning som marknaden kräver av investeringen på grundval av allmänt accepterade kriterier, särskilt den risk som investeringen är förknippad med, med hänsyn tagen till företagets finansiella ställning och de särdrag som präglar sektorn, regionen eller landet i fråga. Om denna normala avkastning inte rimligen kan förväntas uppkomma är det högst sannolikt att investeringen inte skulle genomföras på marknadsmässiga villkor. I allmänhet gäller att ju mer riskfyllt ett projekt är, desto större avkastning kräver de som tillhandahåller finansieringen, dvs. desto högre blir kapitalkostnaden.

103. Vilken bedömningsmetod som är lämplig kan bero på marknadssituationen ⁽¹⁶¹⁾, vilka upplysningar som är tillgängliga och vilken typ av transaktion det är fråga om. Exempelvis, medan en investerare strävar efter att generera vinst genom att investera i företag (varvid internräntan eller nettonuvärdet sannolikt är den lämpligaste metoden), strävar en borgenär efter att få tillbaka belopp (kapitalbelopp och räntor) som gäldenären är skyldig denne inom en avtalsenligt och rättsligt fastställd tidsfrist ⁽¹⁶²⁾ (varvid bedömningen av säkerheter, till exempel värdet på tillgångar, kan vara mer relevant). När det gäller försäljning av mark räcker det i princip med en oberoende expertvärdering utförd innan förhandlingarna om överlåtelsen för att fastställa marknadsvärdet på grundval av allmänt accepterade marknadsindikatorer och värderingsstandarder ⁽¹⁶³⁾.
104. Metoder för att fastställa internräntan eller nettonuvärdet för en investering leder i regel inte till ett enda exakt värde som kan godtas, utan snarare till flera möjliga värden (beroende på de ekonomiska, rättsliga och andra särskilda omständigheterna kring transaktionen som ingår i bedömningsmetoden). Om syftet med bedömningen är att undersöka huruvida det statliga ingripandet är marknadsmässigt, bör man i regel beakta centraltendensen, såsom genomsnittet eller medianen för den utvalda uppsättningen jämförbara transaktioner.
105. Försiktiga marknadsekonomiska aktörer bedömer vanligtvis sina åtgärder med hjälp av flera olika metoder för att bekräfta uppskattningarna (exempelvis valideras beräkningar av nettonuvärdet med hjälp av metoder för jämförande analys). Om olika metoder ger samma värde är detta ytterligare en indikation för att det är fråga om ett verkligt marknadspris. Om värderingsmetoder som kompletterar varandra bekräftar varandras resultat ses detta således som ett positivt tecken vid bedömningen av om en transaktion är marknadsmässig.

4.2.3.3 Kontrafaktisk analys vid tidigare ekonomisk exponering mot det berörda företaget

106. Det faktum att det berörda offentliga organet har tidigare ekonomisk exponering mot ett företag bör beaktas vid prövningen av om en transaktion genomförts på marknadsmässiga villkor, förutsatt att en jämförbar privat aktör skulle kunna ha sådan tidigare exponering (till exempel i egenskap av aktieägare i ett företag) ⁽¹⁶⁴⁾.
107. När kriteriet om en marknadsekonomisk aktör tillämpas måste tidigare exponering beaktas inom ramen för kontrafaktiska scenarier. Om det till exempel är fråga om ett ingripande i form av kapitaltillskott eller lån till ett

⁽¹⁶¹⁾ Till exempel vid försättande av ett företag i likvidation skulle en värdering baserad på likvidationsvärdet eller värdet på tillgångar kunna vara de lämpligaste bedömningsmetoderna.

⁽¹⁶²⁾ Se till exempel domstolens dom av den 29 april 1999, Spanien/kommissionen, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, punkt 46, och domstolens dom av den 29 juni 1999, DMTransport, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, punkt 24.

⁽¹⁶³⁾ Om en jämförande metod (jämförande analys) inte är lämplig och det inte verkar gå att fastställa det exakta värdet av marken genom andra allmänt accepterade metoder, skulle en alternativ metod kunna användas, såsom den Vergleichspreissystem-värderingsmetod som Tyskland föreslår (godkänd för jordbruks- och skogsbruksmark i kommissionens beslut om statligt stöd SA. 33167, Föreslagen alternativ metod för värdering av jord- och skogsbruksmark i Tyskland när den säljs av offentliga myndigheter (EUT C 43, 15.2.2013, s. 7)). Om andra metoders begränsningar, se domstolens dom av den 16 december 2010, Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, ECLI:EU:C:2010:778, punkt 52.

⁽¹⁶⁴⁾ Se domstolens dom av den 3 april 2014, ING Groep NV, C-224/12 P, ECLI:EU:C:2014:213, punkterna 29–37. Den tidigare exponeringen bör dock inte beaktas om den är följden av en åtgärd som, vid en övergripande bedömning av alla aspekter av den åtgärden, inte skulle ha kunnat genomföras av en privat investerare som strävar efter vinst (domstolens dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland/kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-233/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, punkterna 52–61).

offentligt företag i svårigheter bör den förväntade avkastningen på en sådan investering jämföras med den förväntade avkastningen i det kontrafaktiska scenariot att företaget blir föremål för likvidation. Om en likvidation ger högre vinst eller lägre förlust skulle en försiktig marknadsekonomisk aktör välja det alternativet ⁽¹⁶⁵⁾. Därför bör de likvidationskostnader som ska beaktas inte inkludera kostnader som hänger samman med det ansvar som åligger de offentliga myndigheterna, utan endast kostnader som en rationell marknadsekonomisk aktör skulle ådra sig ⁽¹⁶⁶⁾, varvid även det sociala, ekonomiska och miljömässiga sammanhang i vilket denna aktör är verksam ska beaktas ⁽¹⁶⁷⁾.

4.2.3.4 Särskilda överväganden för att fastställa om villkoren för lån och garantier överensstämmer med gällande marknadsvillkor

108. På samma sätt som alla andra transaktioner kan lån och garantier som beviljats av offentliga organ (inklusive offentliga företag) innebära statligt stöd om de inte beviljats på marknadsmässiga villkor.
109. När det gäller garantier är det i regel nödvändigt att analysera en trepartssituation, det vill säga det offentliga organet som garant samt låntagaren och långgivaren ⁽¹⁶⁸⁾. I de flesta fall kan stöd vara för handen endast på låntagarnivå, eftersom den offentliga garantin kan ge låntagaren en fördel genom att ge denne möjlighet att låna till en ränta som inte skulle ha kunnat uppnås på marknaden utan garantin ⁽¹⁶⁹⁾ (eller möjlighet att låna i en exceptionell situation där inget lån skulle ha kunnat erhållas på marknaden till någon som helst ränta). Under vissa specifika omständigheter kan emellertid beviljandet av en statlig garanti också innebära att långgivaren får stöd, särskilt om garantin ges i efterhand på grundval av en befintlig förpliktelse mellan långgivare och låntagare, om det inte säkerställs att fördelen helt och hållet förs över till låntagaren ⁽¹⁷⁰⁾ eller om ett garanterat lån används till att betala tillbaka ett ogaranterat lån ⁽¹⁷¹⁾.
110. Varje garanti som beviljas på villkor som är fördelaktigare än de marknadsmässiga villkoren, med hänsyn tagen till låntagarens ekonomiska situation, medför en fördel för låntagaren (som betalar en avgift som inte på ett korrekt sätt motsvarar den risk som garantigivaren utsätter sig för) ⁽¹⁷²⁾. I regel överensstämmer obegränsade garantier inte med normala marknadsvillkor. Detta gäller även underförstådda garantier som härrör från statens ansvar för skulder tillhörande insolventa företag som är skyddade från gängse konkursregler ⁽¹⁷³⁾.
111. Om det saknas specifik marknadsinformation om ett visst lån kan frågan huruvida lånet har erbjudits på marknadsmässiga villkor avgöras utifrån en jämförelse med jämförbara marknadstransaktioner (det vill säga genom en jämförande analys). När det gäller lån och garantier kan information om företagets kostnader för finansiering fås till exempel från andra lån som (nyligen) tagits av det berörda företaget, från avkastningen på obligationer som emitterats av företaget eller från dess kreditwappsspreadar. Jämförbara marknadstransaktioner kan också vara liknande låne- eller garantitransaktioner som utförs av ett urval av jämförbara företag, obligationer som emitterats av ett urval av jämförbara företag eller kreditwappsspreadar för ett urval jämförbara företag. I fråga om garantier gäller att om inget motsvarande riktmärke för priser står att finna på finansmarknaden bör den totala kostnaden för finansiering av det garanterade lånet, inklusive räntesatsen för

⁽¹⁶⁵⁾ Se i det avseendet förstainstansrättens dom av den 12 december 2000, Alitalia/kommissionen, T-296/97, ECLI:EU:T:2000:289, eller domstolens dom av den 24 januari 2013, Frucona/kommissionen, C-73/11 P, ECLI:EU:C:2013:32, punkterna 79 och 80.

⁽¹⁶⁶⁾ Domstolens dom av den 28 januari 2003, Tyskland/kommissionen, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, punkt 140.

⁽¹⁶⁷⁾ Tribunalens dom av den 11 september 2012, Corsica Ferries France SAS/kommissionen, T-565/08, ECLI:EU:T:2012:415, punkterna 79–84, vilken fastställts efter överklagande, se domstolens dom av den 4 september 2014, SNCM och Frankrike/kommissionen, C-533/12 P och C-536/12 P, ECLI:EU:C:2014:2142, punkterna 40 och 41. Domstolarna bekräftade i detta fall att det i princip kan vara ekonomiskt rationellt på lång sikt för privata investerare, särskilt för större grupper av företag, att betala ut kompletterande ersättningar (till exempel för att skydda gruppens varumärkesimage). Det bör noggrant påvisas att det är nödvändigt att betala dessa kompletterande ersättningar i det konkreta fall där varumärkesimagen måste skyddas, och det bör också påvisas att sådana betalningar är etablerad praxis bland privata företag under liknande omständigheter (enbart exempel räcker inte).

⁽¹⁶⁸⁾ För information om den bedömning som ska göras rörande eventuellt beviljande av statligt stöd i form av en garanti, se även kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier (EUT C 155, 20.6.2008, s. 10). Det tillkännagivandet ersätts inte av det här tillkännagivandet.

⁽¹⁶⁹⁾ Se domstolens dom av den 8 december 2011, Residex Capital/Gemeente Rotterdam, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, punkt 39.

⁽¹⁷⁰⁾ Se domstolens dom av den 19 mars 2015, OTP Bank Nyrt/Magyar Állam m.fl., C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185.

⁽¹⁷¹⁾ Se domstolens dom av den 8 december 2011, Residex Capital/Gemeente Rotterdam, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, punkt 42.

⁽¹⁷²⁾ Se domstolens dom av den 3 april 2014, Frankrike/kommissionen, C-559/12 P, ECLI:EU:C:2014:217, punkt 96.

⁽¹⁷³⁾ Se domstolens dom av den 3 april 2014, Frankrike/kommissionen, C-559/12 P, ECLI:EU:C:2014:217, punkt 98.

lånet och garantiavgiften, jämföras med marknadspriset på ett motsvarande lån utan garanti. Metoder för jämförande analys kan kompletteras med bedömningsmetoder baserade på avkastning på eget kapital ⁽¹⁷⁴⁾.

112. För att underlätta bedömningen av om en åtgärd uppfyller kriteriet om en marknadsekonomisk aktör har kommissionen utvecklat riktmärken för att avgöra om lån och garantier har karaktär av stöd.
113. När det gäller lån anges, i meddelandet om referensräntor ⁽¹⁷⁵⁾, metoden för att beräkna referensräntan, som ska fungera som ett riktmärke för marknadspriset i situationer där det är svårt att identifiera jämförbara marknads-transaktioner (vilket särskilt inträffar vad gäller transaktioner som omfattar begränsade belopp och/eller transaktioner i vilka små och medelstora företag deltar). Denna referensränta är emellertid endast ett riktmärke ⁽¹⁷⁶⁾. Om jämförbara transaktioner typiskt sett har skett till ett lägre pris än det som angetts som riktmärke genom referensräntan kan medlemsstaten anse att detta lägre pris är marknadspriset. Om samma företag däremot nyligen har genomfört liknande transaktioner till ett högre pris än referensräntan och företagets ekonomiska situation och marknadsförhållandena i allt väsentligt är oförändrade kan det hända att referensräntan inte utgör ett giltigt riktmärke för marknadsräntorna i just det fallet.
114. Kommissionen har utarbetat detaljerad vägledning om riktmärken (och presumtioner som inte kan motbevisas (safe harbour-regler) för små och medelstora företag) för garantier i tillkännagivandet om garantier ⁽¹⁷⁷⁾. Enligt det tillkännagivandet är det i regel tillräckligt för att utesluta förekomsten av stöd att låntagaren inte är i ekonomiska svårigheter, att garantin är knuten till en viss transaktion, att långivaren bär en del av risken och att låntagaren betalar ett marknadsorienterat pris för garantin.

4.3 Indirekt fördel

115. En fördel kan beviljas andra företag än de till vilka statligt stöd överförs direkt (indirekt fördel) ⁽¹⁷⁸⁾. En åtgärd kan också utgöra både en direkt fördel för det stödmottagande företaget och en indirekt fördel för andra företag, till exempel företag som har verksamhet på efterföljande nivåer ⁽¹⁷⁹⁾. Den direkta mottagaren av fördelen kan antingen vara ett företag eller en enhet (en fysisk eller juridisk person) som inte bedriver någon ekonomisk verksamhet ⁽¹⁸⁰⁾.
116. Sådana indirekta fördelar bör särskiljas från rent sekundära ekonomiska effekter som följer av nästan alla statliga stödåtgärder (till exempel genom ökad produktion). I detta syfte bör de förutsebara effekterna av åtgärden prövas på förhand. En indirekt fördel föreligger om åtgärden är utformad på ett sådant sätt att den kanaliseras sina sekundära effekter mot identifierbara företag eller grupper av företag. Detta är till exempel fallet om ett villkor för det direkta stödet, rättsligt eller faktiskt, är inköp av varor eller tjänster som endast produceras av vissa företag (till exempel endast företag som är etablerade i vissa områden) ⁽¹⁸¹⁾.

⁽¹⁷⁴⁾ Exempelvis via riskjusterad avkastning på kapital (Raroc), som är vad långivare och investerare kräver för att tillhandahålla finansiering med motsvarande referensvärde för risk och löptid till ett företag som är verksamt inom samma sektor.

⁽¹⁷⁵⁾ Se meddelandet från kommissionen om en översyn av metoden för att fastställa referens- och diskonteringsräntor (EUT C 14, 19.1.2008, s. 6). När det gäller förlagslån, som inte omfattas av meddelandet om referensräntor, kan man tillämpa den metod som anges i kommissionens beslut av den 11 december 2008 om statligt stöd N 55/2008, GA/EFRE Nachrangdarlehen (EUT C 9, 14.1.2009, s. 1).

⁽¹⁷⁶⁾ Om det i kommissionsförfordningar eller kommissionsbeslut om stödordningar hänvisas till referensräntan för fastställande av stödbeloppet betraktas detta emellertid av kommissionen som ett fast riktmärke för att det inte är fråga om stöd (safe harbour-regeln).

⁽¹⁷⁷⁾ Kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier (EGT C 155, 20.6.2008, s. 10).

⁽¹⁷⁸⁾ Domstolens dom av den 19 september 2000, Tyskland/kommissionen, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, punkterna 26 och 27, domstolens dom av den 28 juli 2011, Mediaset SpA/kommissionen, C-403/10 P, ECLI:EU:C:2011:533, punkterna 73–77, domstolens dom av den 13 juni 2002, Nederländerna/kommissionen, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, punkterna 60–66, och förstainstansrättens dom av den 4 mars 2009, Italien/kommissionen, T-424/05, ECLI:EU:T:2009:49, punkterna 136–147. Se även artikel 107.2 a i fördraget.

⁽¹⁷⁹⁾ Om ett mellanliggande företag endast är ett medel för att överföra fördelen till stödmottagaren och det inte behåller någon fördel, bör det normalt sett inte anses som en mottagare av statligt stöd.

⁽¹⁸⁰⁾ Domstolens dom av den 19 september 2000, Tyskland/kommissionen, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, punkterna 26 och 27, och domstolens dom av den 28 juli 2011, Mediaset SpA/kommissionen, C-403/10 P, ECLI:EU:C:2011:533, punkt 81.

⁽¹⁸¹⁾ Däremot kan en rent sekundär ekonomisk effekt i form av ökad produktion (som inte utgör indirekt stöd) konstateras om stödet helt enkelt kanaliseras via ett företag (till exempel en finansiell intermediär) som i sin tur överför stödet fullt ut till stödmottagaren.

5. SELEKTIVITET

5.1 Allmänna principer

117. För att en statlig åtgärd ska omfattas av tillämpningsområdet för artikel 107.1 i fördraget måste den gynna "vissa företag eller viss produktion". Därför omfattas inte alla åtgärder som gynnar ekonomiska aktörer av begreppet stöd, utan endast de som ger en fördel på ett selektivt sätt till vissa företag eller kategorier av företag eller till vissa ekonomiska sektorer.
118. Åtgärder med helt allmän räckvidd som inte endast gynnar vissa företag eller produktion av vissa varor omfattas inte av tillämpningsområdet för artikel 107.1 i fördraget. I rättspraxis har det emellertid klargjorts att även ingripanden som vid en första anblick är allmänt tillämpliga på företag i viss mån kan vara selektiva och följaktligen anses utgöra åtgärder som är avsedda att gynna vissa företag eller viss produktion⁽¹⁸²⁾. Varken ett stort antal stödberättigade företag (som till och med kan omfatta samtliga företag inom en viss sektor) eller mångfalden inom och storleken på de sektorer som de tillhör ger skäl för slutsatsen att en statlig åtgärd utgör en allmän ekonomisk-politisk åtgärd, om inte alla ekonomiska sektorer kan dra nytta av den⁽¹⁸³⁾. Det faktum att stödet inte är riktat till en eller flera specifika mottagare som identifierats i förväg, utan omfattas av ett antal objektiva kriterier enligt vilka det kan beviljas inom ramen för ett i förväg fastställt övergripande budgetanslag, till ett obestämt antal stödmottagare som inte har identifierats individuellt i förväg, är inte tillräckligt för att ifrågasätta åtgärdens selektiva karaktär⁽¹⁸⁴⁾.
119. För att klargöra begreppet selektivitet enligt lagstiftningen om statligt stöd är det relevant att göra åtskillnad mellan materiell och regional selektivitet. Dessutom är det ändamålsenligt att ge ytterligare vägledning om vissa frågor som specifikt gäller skatteåtgärder (eller motsvarande).

5.2 Materiell selektivitet

120. En åtgärds materiella selektivitet innebär att åtgärden gäller endast vissa (grupper av) företag eller vissa ekonomiska sektorer i en viss medlemsstat. Materiell selektivitet kan fastställas rättsligt eller faktiskt.

5.2.1 Rättslig och faktisk selektivitet

121. Rättslig selektivitet är en direkt följd av de rättsliga kriterierna för beviljande av ett stöd som formellt sett är förbehållen endast vissa företag (till exempel företag som har en viss storlek, är verksamma inom vissa sektorer eller har en viss rättslig form⁽¹⁸⁵⁾), företag som bildats eller nyligen börsnoterats på en reglerad marknad under en viss period⁽¹⁸⁶⁾, företag som tillhör en grupp som har vissa egenskaper eller som anförtratts vissa funktioner

⁽¹⁸²⁾ Domstolens dom av den 29 juni 1999, DMTransport, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, punkt 27, och förstainstansrättens dom av den 6 mars 2002, Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava et al./kommissionen, T-127/99, T-129/99 och T-148/99, ECLI:EU:T:2002:59, punkt 149.

⁽¹⁸³⁾ Se till exempel domstolens dom av den 17 juni 1999, Belgien/kommissionen, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, punkt 32, och domstolens dom av den 8 november 2001, Adria-Wien Pipeline, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598, punkt 48.

⁽¹⁸⁴⁾ Förstainstansrättens dom av den 29 september 2000, Confederación Española de Transporte de Mercancías/kommissionen, T-55/99, ECLI:EU:T:2000:223, punkt 40. Se också tribunalens dom av den 13 september 2012, Italien/kommissionen, T-379/09, ECLI:EU:T:2012:422, punkt 47. Den berörda åtgärden i det fallet var en partiell befrielse från punktskatt på diesel som används för uppvärmning av växthus. Tribunalen påpekade att det faktum att undantaget kunde gynna alla företag som väljer växthusproduktion inte var tillräckligt för att fastställa att åtgärden var av allmän karaktär.

⁽¹⁸⁵⁾ Domstolens dom av den 8 september 2011, Paint Graphos m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkt 52.

⁽¹⁸⁶⁾ Förstainstansrättens dom av den 4 september 2009, Italien/kommissionen, T-211/05, ECLI:EU:T:2009:304, punkt 120, och domstolens dom av den 24 november 2011, Italien/kommissionen, C-458/09 P, ECLI:EU:C:2011:769, punkterna 59 och 60.

inom en grupp ⁽¹⁸⁷⁾, företag i svårigheter ⁽¹⁸⁸⁾ eller exportföretag eller företag som bedriver exportrelaterad verksamhet ⁽¹⁸⁹⁾). Faktisk selektivitet kan fastställas i fall där åtgärdens struktur, trots att de formella kriterierna för tillämpningen av åtgärden har utformats enligt allmänna och objektiva kriterier, är sådan att dess effekter avsevärt gynnar en viss grupp av företag (såsom i exemplen i föregående mening) ⁽¹⁹⁰⁾.

122. Faktisk selektivitet kan vara en följd av villkor eller hinder som medlemsstater infört för att hindra vissa företag från att dra nytta av åtgärden. Till exempel om en skatteåtgärd (till exempel ett skatteavdrag) endast tillämpas på investeringar som överstiger ett visst tröskelvärde (som inte utgör ett mindre tröskelvärde för att säkerställa administrativ effektivitet) kan det betyda att åtgärden i praktiken är förbehållen företag med betydande ekonomiska resurser ⁽¹⁹¹⁾. En åtgärd som innebär beviljande av vissa förmåner endast för en kort period kan också vara selektiv i faktiskt hänseende ⁽¹⁹²⁾.

5.2.2 Selektivitet som härrör från skönsmässig förvaltningspraxis

123. Allmänna åtgärder som vid första anblicken gäller alla företag, men som begränsas av den offentliga förvaltningens befogenhet att göra en skönsmässig bedömning är selektiva ⁽¹⁹³⁾. Detta är fallet när uppfyllandet av de givna kriterierna inte automatiskt ger rätt till åtgärden.
124. Offentliga förvaltningar har utrymme för skönsmässig bedömning vid tillämpningen av en åtgärd, särskilt om kriterierna för beviljande av stöd är formulerade på ett mycket allmänt eller vagt sätt som med nödvändighet ger viss handlingsfrihet i bedömningen. Som exempel kan nämnas att skatteförvaltningen kan variera villkoren för beviljande av skattelättnader alltefter egenskaperna hos det investeringsprojekt som den mottagit för utvärdering. På motsvarande sätt gäller att om skatteförvaltningen har stort utrymme för skönsmässig bedömning att avgöra vilka som ska beviljas skatteförmånen eller på vilka villkor den beviljas på grundval av kriterier som inte har något samband med skattesystemet, till exempel kriteriet att bevara sysselsättningen, måste utövandet av denna skönsmässiga bedömning därvid anses gynna "vissa företag eller viss produktion" ⁽¹⁹⁴⁾.
125. Det faktum att en skattelättnad kräver ett administrativt förhandsgodkännande innebär inte automatiskt att det är en selektiv åtgärd. Detta är inte fallet om ett administrativt förhandsgodkännande grundas på objektiva, icke-diskriminerande kriterier som är kända på förhand, och man därmed begränsar de offentliga förvaltningarnas utrymme för skönsmässig bedömning. Ett sådant system med föregående myndighetstillstånd ska på samma sätt administreras enligt en förfarandeordning som är lättillgänglig och ägnad att säkerställa att den berördes ansökan om godkännande behandlas inom en rimlig frist samt på ett objektiva och opartiskt sätt. Eventuella avslag ska dessutom kunna överprövas inom ramen för ett domstolsförfarande eller ett domstolsliknande förfarande ⁽¹⁹⁵⁾.

⁽¹⁸⁷⁾ Domstolens dom av den 22 juni 2006, Belgien och Forum 187/kommissionen, C-182/03 och C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, punkt 122.

⁽¹⁸⁸⁾ Tribunalens dom av den 4 februari 2016, Heitkamp Bauholding/kommissionen, T-287/11, ECLI:EU:T:2016:60, punkterna 129 och följande.

⁽¹⁸⁹⁾ Domstolens dom av den 10 december 1969, kommissionen/Frankrike, 6 och 11/69, ECLI:EU:C:1969:68, punkt 3, domstolens dom av den 7 juni 1988, Grekland/kommissionen, 57/86, ECLI:EU:C:1988:284, punkt 8, och domstolens dom av den 15 juli 2004, Spanien/kommissionen, C-501/00, ECLI:EU:C:2004:438, punkt 92.

⁽¹⁹⁰⁾ Detta var fallet i domstolens dom av den 15 november 2011, kommissionen och Spanien/Government of Gibraltar och Förenade kungariket, C-106/09 P och C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, om skattereformen på Gibraltar, som *de facto* gynnade offshorebolag. Se punkt 101 och följande punkter i den domen. Genom reformen infördes ett system bestående av tre skatter som är tillämpliga på alla företag i Gibraltar, nämligen en allmän löneavgift (payroll tax), en skatt på innehavet av affärslokaler (business property occupation tax) och en registreringsavgift. Taket för skyldigheten att betala löneavgiften och skatt på innehavet av affärslokaler skulle ha satts till 15 % av vinsten. Domstolen konstaterade att en sådan kombination av skatter från första början uteslöt beskattning av offshorebolag, eftersom de inte hade något beskattningsunderlag då de inte hade anställda och affärslokaler i Gibraltar.

⁽¹⁹¹⁾ Se till exempel förstainstansrättens dom av den 6 mars 2002, Ramondin SA och Ramondín Cápsulas SA/kommissionen, T-92/00 och T-103/00, ECLI:EU:T:2002:61, punkt 39.

⁽¹⁹²⁾ Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007, Italien och Brandt Italia/kommissionen, T-239/04 och T-323/04, ECLI:EU:T:2007:260, punkt 66, förstainstansrättens dom av den 4 september 2009, Italien/kommissionen, T-211/05, ECLI:EU:T:2009:304, punkt 120, och domstolens dom av den 24 november 2011, Italien/kommissionen, C-458/09 P, ECLI:EU:C:2011:769, punkterna 59 och 60.

⁽¹⁹³⁾ Se domstolens dom av den 29 juni 1999, DMTransport, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, punkt 27.

⁽¹⁹⁴⁾ Se domstolens dom av den 18 juli 2013, P Oy, C-6/12, ECLI:EU:C:2013:525, punkt 27.

⁽¹⁹⁵⁾ Se domstolens dom av den 12 juli 2001, Smits och Peerbooms, C-157/99, ECLI:EU:C:2001:404, punkt 90, och domstolens dom av den 3 juni 2010, Sporting Exchange Ltd, trading 'Betfair'/Minister van Justitie, C-203/08, ECLI:EU:C:2010:307, punkt 50.

5.2.3 *Bedömning av materiell selektivitet vid åtgärder som lindrar de normala kostnaderna för företag*

126. När medlemsstaterna antar punktvisa positiva åtgärder som gynnar ett eller flera identifierade företag (till exempel när de beviljar penningmedel eller tillgångar till vissa företag) är det i regel lätt att sluta sig till att sådana åtgärder har en selektiv karaktär, eftersom en förmånlig behandling förbehålls ett eller ett fåtal företag ⁽¹⁹⁶⁾.
127. Situationen är vanligtvis mer oklar när medlemsstaterna antar mer övergripande åtgärder som är tillämpliga på samtliga företag som uppfyller vissa kriterier och som minskar den kostnadsbörda som dessa företag normalt skulle vara tvungna att bära (till exempel befrielse från skatter eller sociala avgifter för företag som uppfyller vissa kriterier).
128. I sådana fall bör åtgärdernas selektivitet normalt sett bedömas genom en trestegsanalys. För det första måste referenssystemet identifieras. För det andra bör det fastställas om en viss åtgärd utgör ett undantag från det systemet, eftersom den gör åtskillnad mellan ekonomiska aktörer som, mot bakgrund av systemets egentliga mål, är i en jämförbar situation i faktiskt och rättsligt hänseende. Att bedöma om ett undantag föreligger är nyckelelementet i denna del av analysen och möjliggör en slutsats om huruvida åtgärden vid första påseendet är selektiv. Om den berörda åtgärden inte utgör ett undantag från referenssystemet är den inte selektiv. Om åtgärden emellertid utgör ett undantag (och därför är selektiv vid första påseendet) måste det fastställas i det tredje steget av analysen om undantaget motiveras av (referens)systemets art eller allmänna systematik ⁽¹⁹⁷⁾. Om en åtgärd som är selektiv vid första påseendet motiveras av systemets art eller allmänna systematik kommer den inte att anses vara selektiv och faller således utanför tillämpningsområdet för artikel 107.1 i fördraget ⁽¹⁹⁸⁾.
129. Det finns dock vissa fall där trestegsanalysen inte kan tillämpas på grund av de praktiska konsekvenserna av de berörda åtgärderna. Det måste framhållas att artikel 107.1 i fördraget inte skiljer mellan statliga ingripanden utifrån deras orsaker eller syften, utan definierar dem i förhållande till deras verkningar, oberoende av den teknik som används ⁽¹⁹⁹⁾. Detta innebär att det i vissa undantagsfall inte är tillräckligt att undersöka om en viss åtgärd avviker från reglerna i det referenssystem som fastställts av den berörda medlemsstaten. Det är också nödvändigt att bedöma om gränserna för referenssystemet har utformats konsekvent eller tvärtom på ett uppenbart godtyckligt eller partiskt sätt i syfte att gynna vissa företag som är i en jämförbar situation med hänsyn till den bakomliggande logiken hos systemet i fråga.
130. I de förenade målen C-106/09 P och C-107/09 P ⁽²⁰⁰⁾ om Gibraltars skattereform konstaterade domstolen således att referenssystemet, såsom det definierats av den berörda medlemsstaten, även om det bygger på kriterier av allmän karaktär, i praktiken diskriminerade mellan företag som befann sig i en jämförbar situation med hänsyn till målet för skattereformen, vilket ledde till att offshorebolag fick en selektiv fördel ⁽²⁰¹⁾. I detta avseende konstaterade domstolen att det faktum att offshorebolag inte beskattades inte var en slumpmässig följd av ordningen, utan en oundviklig konsekvens av att bedömningsgrunderna uttryckligen var utformade så att offshorebolag saknade beskattningsunderlag ⁽²⁰²⁾.
131. En liknande prövning kan också vara nödvändig i vissa fall som gäller särskilda avgifter, om det finns uppgifter som tyder på att avgränsningen av avgiften har skett på ett uppenbart godtyckligt eller partiskt sätt i syfte att

⁽¹⁹⁶⁾ Se domstolens dom av den 4 juni 2015, kommissionen/MOL, C-15/14 P, ECLI:EU:C:2015:362, punkterna 60 och följande; förslag till avgörande av generaladvokat Paolo Mengozzi föredraget den 27 juni 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:442, punkt 52.

⁽¹⁹⁷⁾ Se till exempel domstolens dom av den 8 september 2011, kommissionen/Nederländerna, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, punkt 62; domstolens dom av den 8 november 2001, Adria-Wien Pipeline, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598.

⁽¹⁹⁸⁾ Se till exempel domstolens dom av den 8 september 2011, Paint Graphos m.fl., C-78/08 till C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkterna 49 och följande; domstolens dom av den 29 april 2004, GIL Insurance, C-308/01, ECLI:EU:C:2004:252.

⁽¹⁹⁹⁾ Se domstolens dom av den 22 december 2008, British Aggregates/kommissionen, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, punkterna 85 och 89 och angiven rättspraxis; domstolens dom av den 8 september 2011, kommissionen/Nederländerna, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, punkt 51; domstolens dom av den 15 november 2011, kommissionen och Spanien/Government of Gibraltar och Förenade kungariket, C-106/09 P och C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, punkt 87.

⁽²⁰⁰⁾ Domstolens dom av den 15 november 2011, kommissionen och Spanien/Government of Gibraltar och Förenade kungariket, C-106/09 P och C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732.

⁽²⁰¹⁾ Domstolens dom av den 15 november 2011, kommissionen och Spanien/Government of Gibraltar och Förenade kungariket, C-106/09 P och C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, punkterna 101 och följande.

⁽²⁰²⁾ Domstolens dom av den 15 november 2011, kommissionen och Spanien/Government of Gibraltar och Förenade kungariket, C-106/09 P och C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, punkt 106.

gynna vissa produkter eller vissa verksamheter som är i en jämförbar situation med hänsyn till de berörda avgifternas underliggande logik. I Ferring-målet ⁽²⁰³⁾ slog domstolen exempelvis fast att en avgift som påförts läkemedelslaboratoriernas direktförsäljning av läkemedel men inte partihandlarnas försäljning var selektiv. Mot bakgrund av de specifika faktiska omständigheterna – till exempel det uppenbara syftet med åtgärden och dess konsekvenser – undersökte domstolen inte endast om den berörda åtgärden skulle leda till ett undantag från referenssystemet i form av avgiften i fråga. Den jämförde också läkemedelslaboratoriernas (som omfattades av avgiften) och partihandlarnas (som var befriade från avgiften) situation och konstaterade att partihandlarna vid första påseendet beviljats en selektiv skattebefrielse, eftersom de inte påförts någon skatt för direktförsäljning ⁽²⁰⁴⁾.

5.2.3.1 Identifiering av referenssystemet

132. Referenssystemet utgör det jämförelseunderlag som används vid bedömningen av en åtgärds selektivitet.
133. Referenssystemet består av en konsekvent uppsättning regler som – på grundval av objektiva kriterier – gäller generellt för alla företag som omfattas av systemets tillämpningsområde, såsom detta definieras av dess syfte. Vanligtvis anger dessa regler inte endast systemets tillämpningsområde, utan också de villkor på vilka det tillämpas, rättigheter och skyldigheter för de företag som omfattas av systemet och de tekniska aspekterna av dess funktion.
134. Vad gäller skatter baseras referenssystemet på sådana faktorer som beskattningsunderlaget, de beskattningsbara personerna, den beskattningsgrundande händelsen och skattesatserna. Ett referenssystem skulle till exempel kunna identifieras med avseende på bolagsskattesystemet ⁽²⁰⁵⁾, mervärdesskattesystemet ⁽²⁰⁶⁾ eller det allmänna systemet för beskattning av försäkringar ⁽²⁰⁷⁾. Detsamma gäller för särskilda (fristående) avgifter, såsom avgifter på vissa produkter eller verksamheter med negativ påverkan på miljö eller hälsa, som egentligen inte utgör en del av ett mer övergripande skattesystem. Detta innebär, med förbehåll för vissa specialfall som anges i punkterna 129–131, att det i princip är referenssystemet som är själva avgiften ⁽²⁰⁸⁾.

5.2.3.2 Undantag från referenssystemet

135. När referenssystemet väl har införts är nästa steg i analysen att undersöka om det med avvikelse från detta system görs åtskillnad mellan företag i en viss åtgärd. För att detta ska kunna göras är det nödvändigt att fastställa om åtgärden sannolikt kommer att gynna vissa företag eller viss produktion jämfört med andra företag som befinner sig i en likartad faktisk och rättslig situation, med hänsyn till det egentliga målet med referenssystemet ⁽²⁰⁹⁾. Medlemsstaterna kan inte åberopa yttre politiska mål – till exempel regional-, miljö- eller industripolitiska mål – för att motivera en differentierad behandling av företag ⁽²¹⁰⁾.

⁽²⁰³⁾ Domstolens dom av den 22 november 2001, Ferring, C-53/00, ECLI:EU:C:2001:627, punkt 20.

⁽²⁰⁴⁾ Domstolens dom av den 22 november 2001, Ferring, C-53/00, ECLI:EU:C:2001:627, punkterna 19 och 20.

⁽²⁰⁵⁾ Se domstolens dom av den 8 september 2011, Paint Graphos m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkt 50. Ibland tillämpar domstolen i det här sammanhanget begreppet ”det [allmänna] skattesystemet” (se domstolens dom av den 22 juni 2006, Belgien och Forum 187/kommissionen, C-182/03 och C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, punkt 95) eller ”de vanliga skattebestämmelserna” (se domstolens dom av den 15 december 2005, Italien/kommissionen, C-66/02, ECLI:EU:C:2005:768, punkt 100).

⁽²⁰⁶⁾ Se domstolens resonemang om selektivitet i dess dom av den 3 mars 2005, Heiser, C-172/03, ECLI:EU:C:2005:130, punkterna 40 och följande.

⁽²⁰⁷⁾ Se domstolens dom av den 29 april 2004, GIL Insurance, C-308/01, ECLI:EU:C:2004:252, punkterna 75 och 78.

⁽²⁰⁸⁾ Se tribunalens dom av den 7 mars 2012, British Aggregates Association/kommissionen, T-210/02 RENV, ECLI:EU:T:2012:110, punkterna 49 och 50. Även om en avgift införs i det nationella rättssystemet för att införliva ett unionsdirektiv, förblir den avgiften själva referenssystemet.

⁽²⁰⁹⁾ I sin dom i målet Paint Graphos fastslog domstolen emellertid att kooperativa sammanslutningar, mot bakgrund av deras särdrag och att de måste anpassa sig till vissa verksamhetsprinciper, inte kan anses befinna sig i en situation som i faktiskt och rättsligt hänseende är jämförbar med den situation som kommersiella bolag befinner sig i, såvitt de agerar i sina medlemmars ekonomiska intresse och inte har ett rent kommersiellt förhållande till dessa utan ett personligt och enskilt sådant, och medlemmarna aktivt deltar i verksamheten och har rätt till en rättvis fördelning av vinsten (se domstolens dom av den 8 september 2011, Paint Graphos m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkt 61).

⁽²¹⁰⁾ Domstolens dom av den 18 juli 2013, P Oy, C-6/12, ECLI:EU:C:2013:525, punkterna 27 och följande.

136. Vissa särskilda avgifter (och särskilt deras beskattningsunderlag), till exempel miljö- och hälsomässiga skatter för att motverka vissa aktiviteter eller produkter som har negativa följder för miljön eller människors hälsa, har i regel en struktur som integrerar de politiska mål som eftersträvas. I dessa fall utgör en differentierad behandling för verksamheter eller produkter vars situation skiljer sig från situationen för de verksamheter eller produkter som omfattas av skatten, när det gäller det egentliga mål som eftersträvas, inte ett undantag ⁽²¹¹⁾.
137. Om en åtgärd gynnar vissa företag eller produktionen av vissa varor som befinner sig i en jämförbar rättslig och faktisk situation är åtgärden selektiv vid första påseendet.

5.2.3.3 Berättigande på grund av referenssystemets art eller allmänna systematik

138. En åtgärd som avviker från referenssystemet (selektivitet vid första påseendet) är icke-selektiv om den är motiverad av systemets art eller allmänna systematik. Detta är fallet om en åtgärd härrör direkt från de inre grundläggande eller vägledande principerna för referenssystemet eller om den är ett resultat av inneboende mekanismer som krävs för att systemet ska fungera och vara effektivt ⁽²¹²⁾. Däremot är det inte möjligt att åberopa externa politiska mål som inte finns inbyggda i systemet ⁽²¹³⁾.
139. Grunden för ett möjligt berättigande kan till exempel handla om behovet av att bekämpa bedrägerier eller skatteundandragande, behovet av att beakta särskilda redovisningskrav, administrativ hanterlighet, principen om skatteneutralitet ⁽²¹⁴⁾, en progressiv skala för inkomstskatt och inkomstskattens omfördelningssyfte, nödvändigheten att undvika dubbelbeskattning ⁽²¹⁵⁾ och målet att optimera indrivningen av skatteskulder.
140. Medlemsstaterna bör dock införa och tillämpa lämpliga kontroll- och övervakningsförfaranden för att säkerställa att undantag är förenliga med skattesystemets logik och allmänna systematik ⁽²¹⁶⁾. För att undantag ska berättigas av systemets art eller allmänna systematik är det också nödvändigt att se till att åtgärderna står i proportion till och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det legitima mål som eftersträvas i det avseendet att målet inte skulle kunna nås med mindre långtgående åtgärder ⁽²¹⁷⁾.
141. En medlemsstat som inför en differentiering mellan företag måste kunna visa att differentieringen faktiskt motiveras av det aktuella systemets art och allmänna systematik ⁽²¹⁸⁾.

⁽²¹¹⁾ En avgift som införs i den nationella lagstiftningen för att införliva ett EU-direktiv, vilket inom sitt tillämpningsområde möjliggör differentierad behandling av vissa verksamheter eller produkter kan tyda på att sådana verksamheter eller produkter befinner sig i en annan situation vad gäller det egentliga mål som eftersträvas.

⁽²¹²⁾ Se till exempel domstolens dom av den 8 september 2011, *Paint Graphos* m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkt 69.

⁽²¹³⁾ Se domstolens dom av den 8 september 2011, *Paint Graphos* m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkterna 69 och 70, domstolens dom av den 6 september 2006, *Portugal/kommissionen*, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, punkt 81, domstolens dom av den 8 september 2011, *kommissionen/Nederländerna*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, domstolens dom av den 22 december 2008, *British Aggregates/kommissionen*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, och domstolens dom av den 18 juli 2013, *P Oy*, C-6/12, ECLI:EU:C:2013:525, punkterna 27 och följande.

⁽²¹⁴⁾ Vad gäller företag för kollektiva investeringar, se avsnitt 5.4.2.

⁽²¹⁵⁾ I sin dom i av den 8 september 2011, *Paint Graphos* m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, hänvisade domstolen till möjligheten att åberopa arten hos och den allmänna systematiken i det nationella skattesystemet för att motivera att kooperativ som delar ut samtliga sina vinster till sina medlemmar inte beskattas på kooperativ nivå om skatten tas ut från medlemmarna (punkt 71).

⁽²¹⁶⁾ Domstolens dom av den 8 september 2011, *Paint Graphos* m.fl., C-78/08 till C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkt 74.

⁽²¹⁷⁾ Domstolens dom av den 8 september 2011, *Paint Graphos* m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkt 75.

⁽²¹⁸⁾ Se domstolens dom av den 15 november 2011, *kommissionen och Spanien/Government of Gibraltar och Förenade kungariket*, C-106/09 P och C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, punkt 146, domstolens dom av den 29 april 2004, *Nederländerna/kommissionen*, C-159/01, ECLI:EU:C:2004:246, punkt 43, och domstolens dom av den 6 september 2006, *Portugal/kommissionen*, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511.

5.3 Regional selektivitet

142. I princip undgår endast åtgärder som är tillämpliga inom medlemsstatens hela territorium det regionala selektivitetskriteriet i artikel 107.1 i fördraget. Såsom anges nedan behöver referenssystemet dock inte nödvändigtvis definieras som hela medlemsstaten ⁽²¹⁹⁾. Av detta följer att inte alla åtgärder som endast gäller vissa delar av en medlemsstats territorium automatiskt är selektiva.
143. I enlighet med fast rättspraxis ⁽²²⁰⁾ kan det hända att åtgärder med regional eller lokal räckvidd inte är selektiva förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Denna rättspraxis har hittills endast behandlat skatteåtgärder. Eftersom regional selektivitet är ett allmänt begrepp är de principer som fastställs av unionens domstolar när det gäller skatteåtgärder emellertid även tillämpliga på andra typer av åtgärder.
144. För att bedöma den regionala selektiviteten måste man skilja mellan tre scenarier ⁽²²¹⁾:
1. I det första scenariot, som resulterar i regional selektivitet för en åtgärd, beslutar centralförvaltningen i en medlemsstat ensidigt att tillämpa en lägre beskattningsnivå inom ett avgränsat geografiskt område.
 2. Det andra scenariot motsvarar symmetrisk överlåtelse av skattebefogenheter ⁽²²²⁾ – en modell för fördelning av skattebefogenheter där alla inomstatliga myndigheter på en viss nivå (regioner, distrikt eller andra) i en medlemsstat har samma självständiga lagstadgade befogenheter att fastställa den tillämpliga skattesatsen inom det territorium där de har befogenheter, oberoende av centralförvaltningen. I detta fall är de åtgärder som de inomstatliga myndigheterna har beslutat om inte selektiva eftersom det är omöjligt att fastställa en normal skattesats som kan utgöra referensram.
 3. I det tredje scenariot – asymmetrisk överlåtelse av skattebefogenheter ⁽²²³⁾ – kan endast vissa regionala eller lokala myndigheter vidta skatteåtgärder som är tillämpliga inom deras territorium. I detta fall är bedömningen av den aktuella åtgärdens selektiva karaktär beroende av om den berörda myndigheten är tillräckligt oberoende i förhållande till centralförvaltningen i medlemsstaten ⁽²²⁴⁾. Detta är fallet när tre kumulativa kriterier för oberoende är uppfyllda: institutionellt oberoende, förfarandemässigt oberoende samt ekonomiskt och finansiellt oberoende ⁽²²⁵⁾. Om samtliga dessa kriterier för oberoende är uppfyllda när en regional eller lokal myndighet beslutar att anta en skatteåtgärd som är tillämplig endast inom det egna territoriet är det den berörda regionen och inte medlemsstaten som utgör den geografiska referensramen.

5.3.1 Institutionell autonomi

145. Det är fråga om institutionell autonomi om beslutet om en skatteåtgärd har fattats av en regional eller lokal myndighet inom ramen för dess egna konstitutionella, politiska och administrativa ställning som är skild från centralförvaltningen. I målet Azorerna noterade domstolen att den portugisiska grundlagen erkänner Azorerna som en autonom region med egen politisk och administrativ ställning och självstyrande institutioner, vilka också har egen beskattningsrätt och befogenheter att anpassa nationella skattebestämmelser till regionala särförhållanden ⁽²²⁶⁾.

⁽²¹⁹⁾ Domstolens dom av den 6 september 2006, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, punkt 57, och domstolens dom av den 11 september 2008, Unión General de Trabajadores de La Rioja, C-428/06 till C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, punkt 47.

⁽²²⁰⁾ Domstolens dom av den 6 september 2006, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, punkterna 57 och följande, domstolens dom av den 11 september 2008, Unión General de Trabajadores de La Rioja, C-428/06 till C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, punkterna 47 och följande.

⁽²²¹⁾ Domstolens dom av den 6 september 2006, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, punkterna 63–66.

⁽²²²⁾ Se generaladvokaten Geelhoeds förslag till avgörande av den 20 oktober 2005, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2005:618, punkt 60.

⁽²²³⁾ Generaladvokaten Geelhoeds förslag till avgörande av den 20 oktober 2005, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2005:618, punkt 60.

⁽²²⁴⁾ Domstolens dom av den 6 september 2006, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, punkt 58: "Det kan inte uteslutas att en understatlig enhet har en sådan rättslig och faktisk ställning som gör att den är så självständig i förhållande till centralregeringen i en medlemsstat att det är denna enhet, och inte centralregeringen, som genom de åtgärder som den vidtar har ett avgörande inflytande när det gäller att bestämma över företagens politiska och ekonomiska miljö."

⁽²²⁵⁾ Domstolens dom av den 6 september 2006, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, punkt 67.

⁽²²⁶⁾ Domstolens dom av den 6 september 2006, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, punkt 70.

146. Bedömningen av om detta kriterium har uppfyllts i varje enskilt fall bör särskilt inbegripa en undersökning av grundlagen och annan relevant lagstiftning i en viss medlemsstat för att kontrollera om en viss region faktiskt har sin egen politiska och administrativa ställning och om den har sina egna självstyrande institutioner som har befogenhet att utöva sin egen beskattningsrätt.

5.3.2 *Processuell autonomi*

147. Det är fråga om processuell autonomi om ett beslut om en skatteåtgärd har antagits utan att centralförvaltningen har möjlighet att direkt ingripa i fastställandet av dess innehåll.
148. Det viktigaste kriteriet för att avgöra om processuell autonomi föreligger är inte hur omfattande befogenheter som det inomstatliga organet erkänns ha, utan vilka möjligheter detta organ har, med hänsyn till dess befogenheter, att fatta ett beslut om en skatteåtgärd självständigt, det vill säga utan att centralförvaltningen kan ingripa direkt i beslutets innehåll.
149. Det faktum att det finns ett samråds- eller förlikningsförfarande mellan centrala och regionala (eller lokala) myndigheter för undvikande av konflikter betyder inte automatiskt att ett inomstatligt organ inte har processuell autonomi, under förutsättning att det är detta organ och inte centralförvaltningen som har sista ordet när det gäller att anta den berörda åtgärden ⁽²²⁷⁾.
150. Enbart det faktum att de rättsakter som det inomstatliga organet antar är föremål för domstolsprövning innebär inte i sig att detta organ saknar processuell autonomi, eftersom en sådan prövning är ett väsentligt inslag i rättsstatsprincipen ⁽²²⁸⁾.
151. En regional (eller lokal) skatteåtgärd behöver inte vara helt avskild från ett mer allmänt skattesystem för att inte utgöra statligt stöd. Framför allt är det inte nödvändigt att det aktuella skattesystemet (beräkningsgrund, skattesatser, skatteindrivningsregler och undantag) helt och hållet har delegerats till det inomstatliga organet ⁽²²⁹⁾. En överlåtelse av bolagsbeskattningen som är begränsad till befogenheten att ändra skattesatser inom ett begränsat intervall utan överlåtelse av befogenheterna att ändra beräkningsgrunderna (skattelättnader och skattebefrielser etc.) skulle till exempel kunna anses uppfylla villkoret för processuell autonomi, om det på förhand fastställda intervall för skattesatser gör det möjligt för den berörda regionen att utöva meningsfulla självständiga beskattningsbefogenheter utan att centralförvaltningen kan ingripa direkt när det gäller innehållet.

5.3.3 *Ekonomisk och finansiell autonomi*

152. Det är fråga om ekonomisk och finansiell autonomi om ett inomstatligt organ tar på sig ansvaret för de politiska och ekonomiska konsekvenserna av en åtgärd som vidtas i form av en skattelindring. Detta är inte fallet om det inomstatliga organet inte ansvarar för att förvalta en budget, det vill säga när det inte har kontroll över både inkomster och utgifter.
153. Vid fastställandet av om ekonomisk och finansiell autonomi föreligger får därför de ekonomiska konsekvenserna av skatteåtgärden i regionen inte kompenseras genom stöd eller bidrag från andra regioner eller centralförvaltningen. Det faktum att det finns ett direkt orsakssamband mellan den skatteåtgärd som vidtagits av det inomstatliga organet och det ekonomiska stödet från andra regioner eller från centralregeringen i den berörda medlemsstaten utesluter att det finns en sådan autonomi ⁽²³⁰⁾.

⁽²²⁷⁾ Domstolens dom av den 11 september 2008, Unión General de Trabajadores de La Rioja, C-428/06 till C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, punkterna 96–100.

⁽²²⁸⁾ Domstolens dom av den 11 september 2008, Unión General de Trabajadores de La Rioja, C-428/06 till C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, punkterna 80–83.

⁽²²⁹⁾ Domstolens dom av den 6 september 2006, Portugal/kommissionen, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511.

⁽²³⁰⁾ Domstolens dom av den 11 september 2008, Unión General de Trabajadores de La Rioja, C-428/06 till C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, punkterna 129 och följande.

154. Förefintligheten av ekonomisk och finansiell autonomi undergrävs inte av det faktum att ett bortfall i skatteintäkterna till följd av överlåtelse av skattebefogenheter (till exempel en lägre skattesats) uppvägs av en parallell ökning av samma intäkter på grund av att nya företag som lockas av de lägre skattesatserna kommer in på marknaden.
155. Autonomitetskriteriet kräver inte att reglerna för skatteuppbörd måste delegeras till de regionala eller lokala myndigheterna och inte heller att skatteintäkterna faktiskt ska uppbäras av dessa myndigheter. Centralförvaltningen får fortsätta att ha ansvaret för uppbörden av överlåtna skatter om den inomstatliga myndigheten står för uppbördskostnaderna.

5.4 Särskilda frågor som rör skatteåtgärder

156. Det står medlemsstaterna fritt att välja den ekonomiska politik som de anser vara lämpligast och särskilt att fördela skattebördan efter eget gottfinnande mellan de olika produktionsfaktorerna. Medlemsstaterna måste emellertid utöva dessa befogenheter i enlighet med unionslagstiftningen ⁽²³¹⁾.

5.4.1 Kooperativa sammanslutningar

157. I princip följer riktiga kooperativa sammanslutningar verksamhetsprinciper som skiljer dem från andra ekonomiska aktörer ⁽²³²⁾. Framför allt omfattas de av specifika krav för medlemskap och deras verksamhet bedrivs till ömsesidig nytta för deras egna medlemmar ⁽²³³⁾, inte till förmån för utomstående investerare. Reserver och tillgångar får heller inte fördelas, och de ska vara förbehållna medlemmarnas gemensamma intresse. Slutligen har kooperativa sammanslutningar ofta begränsad tillgång till aktiemarknaden och genererar låga vinstmarginaler.
158. Mot bakgrund av dessa särdrag kan kooperativ inte anses befinna sig i en situation som i faktiskt och rättsligt hänseende är jämförbar med den för kommersiella företag, vilket innebär att en skattemässigt förmånlig behandling av kooperativ kan falla utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd, under förutsättning att ⁽²³⁴⁾
- de agerar i sina medlemmars ekonomiska intresse,
 - deras relationer till medlemmarna inte är rent kommersiella, utan personliga och individuella,
 - medlemmarna deltar aktivt i att driva verksamheten,
 - de har rätt till en rättvis fördelning av det ekonomiska resultatet.
159. Om den aktuella kooperativa sammanslutningen emellertid konstateras vara jämförbar med kommersiella företag, bör den ingå i samma referensram som kommersiella företag och genomgå den trestegsanalys som anges i punkterna 128–141. Det tredje steget i denna analys kräver en analys av om skatteordningen i fråga berättigas av skattesystemets logik ⁽²³⁵⁾.
160. I detta avseende bör det noteras att åtgärden måste ligga i linje med de grundläggande eller styrande principerna för medlemsstatens skattesystem (med hänvisning till de mekanismer som finns inbyggda i detta

⁽²³¹⁾ Medlemsstaterna får inte införa eller upprätthålla lagstiftning som omfattar oförenligt statligt stöd eller diskriminering som strider mot de grundläggande friheterna. Se till exempel domstolens dom av den 17 september 2009, Glaxo Wellcome, C-182/08, ECLI:EU:C:2009:559, punkt 34 och angiven rättspraxis.

⁽²³²⁾ Se ingressen till rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

⁽²³³⁾ Kontrollen av kooperativen fördelas lika mellan medlemmarna, vilket återspeglas i regeln om "en man, en röst".

⁽²³⁴⁾ Se domstolens dom av den 8 september 2011, Paint Graphos m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkterna 55 och 61.

⁽²³⁵⁾ Se domstolens dom av den 8 september 2011, Paint Graphos m.fl., C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkterna 69–75.

system). Ett undantag för kooperativa sammanslutningar i den meningen att de inte själva beskattas som kooperativ kan exempelvis vara motiverat av den omständigheten att de delar ut sina vinster till sina medlemmar och att skatt sedan tas från dessa enskilda medlemmar. I alla händelser måste skattesänkningen vara proportionell och inte gå utöver vad som är nödvändigt. Dessutom måste den berörda medlemsstaten tillämpa ändamålsenliga kontroll- och övervakningsförfaranden ⁽²³⁶⁾.

5.4.2 Företag för kollektiva investeringar ⁽²³⁷⁾

161. Det är allmänt accepterat att investeringsinstrument, till exempel företag för kollektiva investeringar ⁽²³⁸⁾, bör vara föremål för en lämplig beskattningsnivå eftersom de i huvudsak fungerar som förmedlande organ mellan (tredjeparts)investerare och de målföretag i vilka investeringarna görs. Avsaknaden av särskilda skatteregler för investeringsfonder eller investeringsbolag kan leda till att en investeringsfond behandlas som en separat skattebetalare – varvid det införs ytterligare ett skatteskipt för alla de inkomster och all den vinst som det förmedlande instrumentet eventuellt genererar. I detta sammanhang strävar medlemsstaterna i regel efter att minska de negativa skatteeffekterna på investeringar som sker genom investeringsfonder/investeringsbolag jämfört med direktinvesteringar som görs av enskilda investerare och, i möjligaste mån, att se till att det totala slutliga skattetrycket på korgen av olika typer av investeringar är ungefär detsamma, oberoende av vilket verktyg som används för investeringen.
162. Skatteåtgärder som syftar till att säkerställa skatteneutralitet för investeringar i kollektiva investeringsfonder/investeringsbolag bör inte betraktas som selektiva, om dessa åtgärder inte leder till att vissa företag för kollektiva investeringar eller vissa typer av investeringar gynnas ⁽²³⁹⁾, utan snarare till att den dubbla ekonomiska beskattningen minskas eller elimineras i enlighet med de allmänna principer som finns inbyggda i skattesystemet i fråga. I detta avsnitt avses med skatteneutralitet att skattebetalare behandlas på samma sätt oavsett om de investerar i tillgångar, såsom statliga värdepapper och aktier i aktiebolag, direkt eller indirekt via investeringsfonder. En skatteordning för företag för kollektiva investeringar som respekterar syftet med skattetransparens på det förmedlande instrumentets nivå kan därför vara motiverad av logiken i skattesystemet i fråga, förutsatt att förhindrandet av dubbel ekonomisk beskattning utgör en princip som är ett bärande inslag i skattesystemet i fråga. Däremot bör en skattemässigt förmånlig behandling som är begränsad till väl avgränsade investeringsinstrument som uppfyller särskilda villkor ⁽²⁴⁰⁾ till nackdel för andra investeringsinstrument som befinner sig i en jämförbar rättslig och faktisk situation betraktas som selektiv ⁽²⁴¹⁾, exempelvis om skattereglerna möjliggör en gynnsam behandling av riskkapitalfonder, fonder för sociala effekter eller långsiktiga investeringsfonder och utelämnar EU-harmoniserade EuVECA- ⁽²⁴²⁾, EuSEF- ⁽²⁴³⁾ eller ELTIF ⁽²⁴⁴⁾-fonder.
163. Skatteneutralitet betyder emellertid inte att sådana investeringsinstrument bör vara helt befriade från skatt eller att fondförvaltarna bör vara befriade från skatt på de avgifter som de tar ut för förvaltningen av de

⁽²³⁶⁾ Se domstolens dom av den 8 september 2011, *Paint Graphos m.fl.*, C-78/08–C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, punkterna 74 och 75.

⁽²³⁷⁾ Detta avsnitt är inte begränsat till företag för kollektiva investeringar som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (EUT L 302, 17.11.2009, s. 32). Det omfattar även andra typer av företag för kollektiva investeringar som inte omfattas av detta direktiv, bland annat alternativa investeringsfonder enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU (EUT L 174, 1.7.2011, s. 1).

⁽²³⁸⁾ Sådana företag kan bildas på kontraktsrättslig grund (som värdepappersfonder förvaldade av förvaltningsbolag) eller enligt trustlagstiftning (som "unit trusts") eller på associationsrättslig grund (som investmentbolag). Se artikel 1.3 i fondföretagsdirektivet.

⁽²³⁹⁾ Se förstainstansrättens dom av den 4 mars 2009, *Associazione italiana del risparmio gestito och Fineco Asset Management/kommissionen*, T-445/05, ECLI:EU:T:2009:50, punkterna 78 och följande, där förstainstansrätten fastställde kommissionens beslut 2006/638/EG av den 6 september 2005 (EUT L 268, 27.9.2006, s. 1), där en stödordning förklarades oförenlig med den gemensamma marknaden eftersom den gav skatteincitament till vissa företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper som var specialiserade på aktier i små och medelstora företag vilka kan omsättas på den reglerade europeiska marknaden.

⁽²⁴⁰⁾ Till exempel om en skattemässigt förmånlig behandling på investeringsinstrumentsnivå förenas med villkoret att tre fjärdedelar av fondens tillgångar ska investeras i små och medelstora företag.

⁽²⁴¹⁾ Se förstainstansrättens dom av den 4 mars 2009, *Associazione italiana del risparmio gestito and Fineco Asset Management/kommissionen*, T-445/05, ECLI:EU:T:2009:50, punkt 150.

⁽²⁴²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 345/2013 av den 17 april 2013 om europeiska riskkapitalfonder (EUT L 115, 25.4.2013, s. 1).

⁽²⁴³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 346/2013 av den 17 april 2013 om europeiska fonder för socialt företagande (EUT L 115, 25.4.2013, s. 18).

⁽²⁴⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/760 av den 29 april 2015 om europeiska långsiktiga investeringsfonder (EUT L 123, 19.5.2015, s. 98).

underliggande tillgångar som fonderna investerar i ⁽²⁴⁵⁾. Den berättigar inte heller att en kollektiv investering behandlas förmånligare i skattemässigt hänseende än en enskild investering med avseende på de berörda skatteordningarna ⁽²⁴⁶⁾. I sådana fall skulle skatteordningen vara oproportionerlig och gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målet att förhindra dubbelbeskattning och därför utgöra en selektiv åtgärd.

5.4.3 Skatteamnesti

164. Skatteamnesti omfattar vanligtvis immunitet mot straffrättsliga påföljder, böter och (en del eller samtliga) räntebetalningar. Vissa amnestiordningar kräver full betalning av obetalda skattebelopp ⁽²⁴⁷⁾, medan andra medger partiell befrielse från betalningsskyldighet för det obetalda skattebeloppet ⁽²⁴⁸⁾.
165. Generellt kan en skatteamnestiåtgärd som gäller företag anses vara en allmän åtgärd om villkoren nedan är uppfyllda ⁽²⁴⁹⁾.
166. För det första ska åtgärden i praktiken vara öppen för alla företag, oavsett sektor eller storlek, som har utestående skatteskulder som ska betalas den dag som fastställts genom åtgärden, utan att någon på förhand fastställd grupp av företag gynnas. För det andra får den inte medföra någon faktisk selektivitet till förmån för vissa företag eller sektorer. För det tredje ska skatteförvaltningens åtgärder vara begränsade till att administrera genomförandet av skatteamnestin utan några som helst befogenheter att skönsmässigt ingripa i beviljandet av stödåtgärden eller i stödnivån. Slutligen får åtgärden inte omfatta något undantag från kontroll.
167. Den tidsbegränsade tillämpningen av skatteamnestier, som gäller endast för en kort period ⁽²⁵⁰⁾ för skatteskulder som skulle betalas före ett på förhand fastställt datum och som fortfarande är obetalda när skatteamnestin införs, är inbyggd i konceptet med en skatteamnesti som syftar till att förbättra såväl uppbörden av skatter som skattebetalarnas efterlevnad av reglerna.
168. Skatteamnestiåtgärder kan också betraktas som allmänna åtgärder om de följer den nationella lagstiftarens syfte att garantera efterlevnaden av en allmän rättsprincip, till exempel principen om att en dom måste meddelas inom rimlig tid ⁽²⁵¹⁾.

5.4.4 Förhandsbesked i skattefrågor och förlikningar

5.4.4.1 Förvaltningsbeslut på skatteområdet

169. Ett förhandsbesked i skattefrågor har till funktion att i förväg fastställa tillämpningen av det allmänna skattesystemet på ett visst ärende mot bakgrund av sakförhållandena och omständigheterna i ärendet. Av rättssäkerhetsskäl ger många nationella skattemyndigheter förhandsbesked om hur specifika transaktioner kommer att behandlas skattemässigt ⁽²⁵²⁾. Detta kan göras för att i förväg fastställa hur bestämmelserna i ett

⁽²⁴⁵⁾ Neutralitetslogiken bakom särbeskattningen av investmentbolag gäller fondkapitalet, men inte förvaltningsbolagens egna inkomster och kapital. Se beslut av Eftas övervakningsmyndighet av den 18 mars 2009 om statligt stöd i samband med beskattning av investeringsbolag i Liechtenstein.

⁽²⁴⁶⁾ Se kommissionens beslut av den 12 maj 2010, N 131/2009, Finland, stödordningen Residential Real Estate Investment Trust (REIT) (EUT C 178, 3.7.2010, s. 1), skäl 33.

⁽²⁴⁷⁾ Skatteamnesti kan också omfatta en möjlighet att deklarerat tillgångar eller inkomster som inte tidigare deklarerats.

⁽²⁴⁸⁾ Se domstolens dom av den 29 mars 2012, Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-417/10, ECLI:EU:C:2012:184, punkt 12.

⁽²⁴⁹⁾ Se kommissionens beslut av den 11 juli 2012 om en skatteamnestiåtgärd som anmälts av Lettland, SA. 33183 (EUT C 1, 4.1.2013, s. 6).

⁽²⁵⁰⁾ Tillämpningsperioden bör vara tillräckligt lång för att alla skattskyldiga som omfattas av åtgärden ska ha möjlighet att dra nytta av den.

⁽²⁵¹⁾ Se domstolens dom av den 29 mars 2012, Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-417/10, ECLI:EU:C:2012:184, punkterna 40, 41 och 42.

⁽²⁵²⁾ Vissa medlemsstater har utfärdat cirkulär som reglerar tillämpningsområdet för och omfattningen av deras praxis när det gäller förhandsbesked. En del av dem offentliggör också sina avgöranden.

bilateralt skatteavtal eller nationella skattebestämmelser kommer att tillämpas på ett enskilt ärende eller hur vinster kommer att fastställas enligt armlängdsprincipen för transaktioner mellan närstående parter, om osäkerheten motiverar ett förhandsbesked för att avgöra om vissa koncerninterna transaktioner prissätts enligt armlängdsprincipen ⁽²⁵³⁾. Medlemsstaterna kan ge sina skattebetalare rättssäkerhet och förutsägbarhet i fråga om tillämpningen av allmänna skatteregler, vilket säkerställs bäst om deras praxis för utfärdande av förvaltningsbeslut är transparent och besluten offentliggörs.

170. Reglerna för statligt stöd måste dock följas när ett förhandsbesked i skattefrågor meddelas. Om ett förhandsbesked i skattefrågor stöder ett resultat som inte på ett tillförlitligt sätt avspeglar vad som skulle bli följden av en normal tillämpning av det allmänna skattesystemet, kan detta förhandsbesked ge mottagaren en selektiv fördel, i den mån som denna selektiva behandling resulterar i att denna mottagares skattskyldighet i en medlemsstat reduceras jämfört med företag i en liknande faktisk och rättslig situation.
171. Domstolen har slagit fast att en nedsättning av beskattningsunderlaget för ett företag som är resultatet av en skatteåtgärd som gör det möjligt för en skattebetalare att använda internpriser i koncerninterna transaktioner som inte motsvarar de priser som skulle ha tagits ut vid fri konkurrens mellan oberoende företag som förhandlar under jämförbara förhållanden på marknadsmässiga villkor ger en selektiv fördel till denna skattebetalare genom att dennes skattskyldighet enligt det allmänna skattesystemet reduceras jämfört med oberoende företag som förlitar sig på sin faktiskt konstaterade vinst för att fastställa sitt beskattningssunderlag ⁽²⁵⁴⁾. Ett förhandsbesked i skattefrågor som stöder en sådan metod för internprissättning för att fastställa den beskattningsbara vinsten för ett företag inom en koncern som inte leder till en tillförlitlig uppskattning av ett marknadsbaserat resultat i överensstämmelse med armlängdsprincipen innebär en selektiv fördel för dess mottagare. Sökandet efter en "tillförlitlig uppskattning av ett marknadsbaserat resultat" innebär att alla avvikelser från den bästa skattningen av ett marknadsbaserat resultat måste vara begränsade och stå i proportion till den osäkerhet som finns inbyggd i den internprissättningsmetod som valts eller de statistiska verktyg som använts vid utförandet av uppskattningen.
172. Denna armlängdsprincip utgör med nödvändighet en del av kommissionens bedömning av skatteåtgärder som beviljats företag inom koncernen i enlighet med artikel 107.1 i fördraget, oberoende av om en medlemsstat har införlivat denna princip i den nationella rättsordningen och i vilken form det har skett. Den används för att fastställa om den skattepliktiga vinsten för ett företag inom koncernen för bolagskatteändamål har fastställts på grundval av en metod som ger en tillförlitlig uppskattning av ett marknadsbaserat resultat. Ett förhandsbesked i skattefrågor som främjar en sådan metod säkerställer att detta företag inte behandlas gynnsamt enligt de allmänna reglerna för bolagsbeskattning av vinster i den berörda medlemsstaten jämfört med fristående företag som beskattas för sina redovisade resultat, vilket återspeglar de priser som fastställs på marknaden och förhandlas fram på enligt armlängdsprincipen. Den armlängdsprincipen som kommissionen tillämpar vid bedömningen av internprissättningsbeslut enligt reglerna om statligt stöd är därför en tillämpning av artikel 107.1 i fördraget, vilken förbjuder särbehandling vid beskattning av företag i en liknande faktisk och rättslig situation. Denna princip är bindande för medlemsstaterna och de nationella skattereglerna är inte uteslagna från dess tillämpningsområde ⁽²⁵⁵⁾.

⁽²⁵³⁾ Se kommissionens beslut av den 21 oktober 2015 i ärende SA.38374, Starbucks, ännu ej offentliggjort, kommissionens beslut av den 21 oktober 2015 i ärende SA.38375, Fiat, ännu ej offentliggjort, och kommissionens beslut av den 11 januari 2016 i ärende SA.37667, statlig stödordning för befrielse från skatt på överskjutande vinst, ännu ej offentliggjort. Samtliga beslut har överklagats.

⁽²⁵⁴⁾ Se domstolens dom av den 22 juni 2006, Belgien och Forum 187/kommissionen, C-182/03 och C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416. I den domen som gällde ett skatterättsligt system för samordningscentraler i Belgien prövade domstolen en talan mot ett kommissionsbeslut (kommissionens beslut 2003/757/EG av den 17 februari 2003 om den stödordning som Belgien har genomfört till förmån för samordningscentraler som är etablerade i Belgien (EUT L 282, 30.10.2003, s. 25) där det bland annat konstaterades att metoden för fastställande av skattepliktig inkomst enligt den stödordningen gav dessa centra en selektiv fördel. Enligt det systemet fastställdes den skattepliktiga vinsten till ett schablonbelopp som motsvarade en procentandel av det totala beloppet av utgifter och kostnader för driften från vilka personalkostnader och finansiella kostnader undantogs. Domstolen fastslog följande: "För att undersöka huruvida fastställelsen av skattepliktiga inkomster, sådan den föreskrivs i systemet för samordningscentrumen, gynnar dessa skall [...] nämnda system jämföras med det [allmänna skattesystemet] som baseras på skillnaden mellan inkomster och utgifter för ett företag som bedriver sin verksamhet där det råder fri konkurrens." Vidare fastslog domstolen följande: "Ett uteslutande av [kostnaderna för anställda och de finansiella kostnaderna] från de kostnader som används för fastställandet av den skattepliktiga inkomsten för dessa centrum leder alltså inte till internpriser som ligger nära de priser som skulle ha tillämpats vid fri konkurrens", vilket domstolen ansåg "medföra en fördel för [samordningscentrumen]" (punkterna 96 och 97).

⁽²⁵⁵⁾ Se domstolens dom av den 22 juni 2006, Belgien och Forum 187/kommissionen, C-182/03 och C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, punkt 81. Se även tribunalens dom av den 25 mars 2015, Belgienkommissionen, T-538/11, ECLI:EU:T:2015:188, punkterna 65 och 66 och angiven rättspraxis.

173. När kommissionen prövar om ett internprissättningsbeslut är förenligt med den armslängdsprincip som följer av artikel 107.1 i fördraget kan den ta hänsyn till de riktlinjer som ges av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), särskilt "OECD:s riktlinjer för internprissättning för multinationella företag och skatteförvaltningar". Dessa riktlinjer behandlar inte frågor om statligt stöd i sig, men de ger uttryck för det internationella samförståndet om internprissättning och ger nyttig vägledning för skatteförvaltningar och multinationella företag om hur man kan säkerställa att en metod för internprissättning ger ett resultat som ligger i linje med de marknadsmässiga villkoren. Om ett arrangemang för internprissättning överensstämmer med den vägledning som ges i OECD:s riktlinjer för internprissättning, inklusive riktlinjerna för valet av den lämpligaste metoden, och leder till en tillförlitlig uppskattning av ett marknadsbaserat resultat, är det därför osannolikt att ett förhandsbesked i skattefrågor som godkänner detta arrangemang ger upphov till statligt stöd.
174. Sammanfattningsvis medför förhandsbesked i skattefrågor en selektiv fördel för mottagarna särskilt i följande fall:
- a) förhandsbeskedet innebär en felaktig tillämpning av nationell skattelagstiftning och detta leder till ett lägre skattebelopp ⁽²⁵⁶⁾,
 - b) förhandsbeskedet är inte tillgängligt för företag i en jämförbar rättslig och faktisk situation ⁽²⁵⁷⁾, eller
 - c) förvaltningen tillämpar en "gynnsammare" skattemässig behandling jämfört med andra skattebetalare i en motsvarande faktisk och rättslig situation. Detta kan till exempel vara fallet om skattemyndigheten godtar ett arrangemang för internprissättning som inte genomförs enligt armslängdsprincipen, eftersom den metod som godkänts genom förhandsbeskedet ger ett resultat som avviker från en tillförlitlig uppskattning av ett marknadsbaserat resultat ⁽²⁵⁸⁾. Detsamma gäller om förhandsbeskedet gör det möjligt för mottagaren att använda alternativa, mer indirekta metoder för att beräkna beskattningsbar vinst, till exempel fasta marginaler för en kostnadsplusmetoden eller en återförsäljningsprismetoden för att fastställa en lämplig internprissättning, även om mer direkta metoder finns tillgängliga ⁽²⁵⁹⁾.

5.4.4.2 Skatteuppgörelser

175. Skatteuppgörelser förekommer vanligtvis i samband med tvister mellan en skattebetalare och skattemyndigheterna om det skattebelopp som ska betalas. De är gängse praxis i ett flertal medlemsstater. Ingående av sådana skatteuppgörelser gör det möjligt för skattemyndigheterna att undvika långvariga rättstvister vid nationella domstolar och säkerställer snabb indrivning av den obetalda skatten. Samtidigt som medlemsstaternas behörighet på detta område är ovedersäglig kan statligt stöd förekomma i samband med ingående av skatteuppgörelser, särskilt om skattebeloppet förefaller ha satts ned utan klar motivering (till exempel att optimera indrivningen av skulder) eller på ett oproportionerligt sätt till förmån för skattebetalaren ⁽²⁶⁰⁾.

⁽²⁵⁶⁾ Se kommissionens beslut 2003/601/EG av den 17 februari 2003 om stödordningen Inkomster från utlandet som genomförts av Irland (EUT L 204, 13.8.2003, s. 51), skälen 33–35.

⁽²⁵⁷⁾ Detta vore fallet exempelvis om vissa företag som deltar i transaktioner med kontrollerade enheter inte får begära sådana förhandsbesked, i motsats till en på förhand definierad kategori av företag. Se i detta hänseende kommissionens beslut 2004/77/EG av den 24 juni 2003 om ett belgiskt skattesystem i form av ruling som tillämpas på amerikanska försäljningsbolag (US Foreign Sales Corporations) (EUT L 23, 28.1.2004, s. 14), skälen 56–62.

⁽²⁵⁸⁾ Se kommissionens beslut av den 21 oktober 2015 i ärende SA.38374, Starbucks, ännu ej offentliggjort, kommissionens beslut av den 21 oktober 2015 i ärende SA.38375, Fiat, ännu ej offentliggjort, och kommissionens beslut av den 11 januari 2016 i ärende SA.37667, statlig stödordning för befrielse från skatt på överskjutande vinst, ännu ej offentliggjort. Samtliga beslut har överklagats.

⁽²⁵⁹⁾ Se kommissionens beslut 2003/438/EG av den 16 oktober 2002 om statligt stöd C 50/2001, finansbolag i Luxemburg (EUT L 153, 20.6.2003, s. 40), skälen 43 och 44, kommissionens beslut 2003/501/EG av den 16 oktober 2002 om statligt stöd C 49/2001, samordningscentraler i Luxemburg (EUT L 170, 9.7.2003, s. 20), skälen 46, 47 och 50, kommissionens beslut 2003/757/EG av den 17 februari 2003, samordningscentraler i Belgien (EUT L 282, 30.10.2003, s. 25), skälen 89–95 och domstolens därtill relaterade dom av den 22 juni 2006, Belgien och Forum 187/kommissionen, C-182/03 och C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, punkterna 96 och 97, kommissionens beslut 2004/76/EG av den 13 maj 2003, franska samordningscentraler och logistikcentrum (EUT L 23, 28.1.2004, s. 1), skälen 50 och 53, kommissionens beslut av den 21 oktober 2015 i ärende SA.38374, Starbucks, ännu ej offentliggjort, har överklagats, skäl 282–285, och kommissionens beslut av den 21 oktober 2015 i ärende SA.38375, Fiat, ännu ej offentliggjort, har överklagats, skäl 245.

⁽²⁶⁰⁾ Se kommissionens beslut 2011/276/EU av den 26 maj 2010 om statligt stöd C-76/03, Umicore SA (EUT L 122, 11.5.2011, s. 76).

176. I detta sammanhang kan en transaktion mellan skatteförvaltningen och en skattebetalare medföra en selektiv fördel i synnerhet om ⁽²⁶¹⁾
- a) förvaltningen, genom oproportionerligt stora eftergifter till förmån för en skattebetalare, ger skattebetalaren en "gynnsammare" skönsmässig behandling i skattehänseende jämfört med vad den ger andra skattebetalare som befinner sig i en liknande situation ur faktisk och rättslig synpunkt,
 - b) uppgörelsen strider mot de tillämpliga skattebestämmelserna och har lett till ett lägre skattebelopp, utanför ett rimligt intervall. Detta kan vara fallet exempelvis om de faktiska omständigheterna borde ha lett till en annan bedömning av skatten på grundval av tillämpliga bestämmelser (men skattebeloppet har satts ned på ett otillåtet sätt).

5.4.5 Avskrivnings- och nedskrivningsregler

177. I allmänhet utgör rent skattetekniska åtgärder såsom avskrivnings- och nedskrivningsregler inte statligt stöd. Metoden för att beräkna avskrivningar på tillgångar skiljer sig från en medlemsstat till en annan, men sådana metoder kan utgöra en naturlig del av det skattesystem de ingår i.
178. Svårigheten att bedöma eventuell selektivitet med avseende på avskrivningstakten för vissa tillgångar ligger i kravet på att fastställa ett riktmärke (som en specifik skattesats eller avskrivningsmetod eventuellt skulle avvika från). I redovisningstermer är syftet med avskrivningen vanligtvis att avspegla den ekonomiska värdeminskningen på tillgångar med målet att få fram en rättvisande bild av företagets ekonomiska situation, medan skattereglerna har andra syften, som till exempel att göra det möjligt för företag att sprida avdragsgilla utgifter över tiden.
179. Det kan vara fråga om statligt stöd när incitament till avskrivning (kortare avskrivningstid, gynnsammare avskrivningsmetod ⁽²⁶²⁾, tidigare avskrivning etc.) tillämpas för vissa typer av tillgångar eller företag, om dessa incitament inte baseras på de vägledande principerna för de berörda avskrivningsreglerna. Däremot kan regler om påskyndad och tidig avskrivning avseende leasade tillgångar ses som allmänna åtgärder om leasingavtalen i fråga verkligen är tillgängliga för alla företag oavsett sektor och storlek ⁽²⁶³⁾.
180. Om skattemyndigheten har möjlighet att efter eget skön fastställa olika avskrivningstider eller olika värderingsmetoder för olika företag och olika sektorer föreligger det uppenbart en presumption om selektivitet. Likaså omfattar förhandstillstånd från en skatteförvaltning som ett villkor för att tillämpa en avskrivningsordning selektivitet, om tillståndet inte är begränsat till förhandskontroll av de rättsliga kraven ⁽²⁶⁴⁾.

5.4.6 Schablonskatteordningar för särskilda verksamheter

181. Särskilda bestämmelser som inte innehåller skönsmässiga inslag, vilka till exempel tillåter schablonmässigt fastställande av inkomstskatt, kan motiveras av systemets art och allmänna systematik, bland annat om de tar hänsyn till särskilda redovisningskrav eller betydelsen av mark i samband med tillgångar som är specifika för vissa sektorer.

⁽²⁶¹⁾ Se kommissionens beslut 2011/276/EU av den 26 maj 2010 om statligt stöd C-76/03, Umicore SA (EUT L 122, 11.5.2011, s. 76), skäl 155.

⁽²⁶²⁾ Den degressiva avskrivningsmetoden eller sum-of-the-years-digits-metoden i motsats till den linjära avskrivningsmetoden, som är vanligast.

⁽²⁶³⁾ Se kommissionens beslut av den 20 november 2012 om SA.34736 om den tidiga deprecieringen av vissa tillgångar som förvärvats genom finansiell leasing (EUT C 384, 13.12.2012, s. 1).

⁽²⁶⁴⁾ Se kommissionens beslut 2007/256/EG av den 20 december 2006 om den stödordning som Frankrike har genomfört enligt artikel 39 CA i den allmänna skattelagstiftningen (EUT L 112, 30.4.2007, s. 41), skäl 122.

182. Sådana bestämmelser är därför inte selektiva, om följande villkor är uppfyllda:

- a) Schablonordningen motiveras av en strävan att undvika en oproportionerlig administrativ börda för vissa typer av företag på grund av deras ringa storlek eller verksamhetsområde (till exempel inom jordbruks- eller fiskesektorn).
- b) Schablonordningen leder i genomsnitt inte till en lägre skattesats för dessa företag jämfört med andra företag som är uteslutna från dess tillämpningsområde och medför inte fördelar för en underkategori av stödmottagare inom ramen för ordningen.

5.4.7 Regler mot missbruk

183. Det kan vara motiverat att utfärda regler mot missbruk som åtgärd för att förhindra skatteundandragande ⁽²⁶⁵⁾. Sådana regler kan emellertid vara selektiva om de möjliggör ett undantag (icke-tillämpning av reglerna mot missbruk) för vissa företag eller transaktioner som inte vore förenligt med den logik som ligger till grund för de aktuella reglerna mot missbruk ⁽²⁶⁶⁾.

5.4.8 Punktskatter

184. Även om punktskatter i stor utsträckning är harmoniserade på unionsnivå (vilket kan påverka kriteriet om att en åtgärd ska kunna tillräknas staten ⁽²⁶⁷⁾), innebär detta inte automatiskt att en befrielse från punktskatt inom dessa områden faller utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd. I själva verket kan en nedsatt punktskatt innebära att en selektiv fördel ges till företag som använder produkten i fråga som en insatsvara eller säljer den på marknaden ⁽²⁶⁸⁾.

6. PÅVERKAN PÅ HANDEL OCH KONKURRENS

6.1 Allmänna principer

185. Offentligt stöd till företag utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget endast om det "snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion", och endast "i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna".

186. Dessa element är två skilda och nödvändiga inslag i begreppet stöd. I praktiken har emellertid dessa kriterier ofta behandlats tillsammans vid bedömningen av statligt stöd, eftersom de i regel anses vara oskiljaktigt förbundna med varandra ⁽²⁶⁹⁾.

⁽²⁶⁵⁾ Domstolens dom av den 29 april 2004, GIL Insurance, C-308/01, ECLI:EU:C:2004:252, punkterna 65 och följande.

⁽²⁶⁶⁾ Se kommissionens beslut 2007/256/EG av den 20 december 2006 om den stödordning som Frankrike genomfört enligt artikel 39 CA i den allmänna skattelagstiftningen (EUT L 112, 30.4.2007, s. 41), skäl 81 och följande.

⁽²⁶⁷⁾ Se avsnitt 3.1.

⁽²⁶⁸⁾ Se till exempel kommissionens beslut 1999/779/EG av den 3 februari 1999 om statligt stöd från Österrike i form av en befrielse från dryckesskatt på vin och andra jästa drycker vid sådan försäljning på produktionsorten som sker direkt till konsumenten (EGT L 305, 30.11.1999, s. 27).

⁽²⁶⁹⁾ Förstainstansrättens dom av den 15 juni 2000, Alzetta, T-298/97, T-312/97 etc., ECLI:EU:T:2000:151, punkt 81.

6.2 Snedvridning av konkurrensen

187. Ett stöd som ges av staten anses snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen om det finns en risk för att det förbättrar mottagarens konkurrensposition i förhållande till andra företag med vilka det konkurrerar ⁽²⁷⁰⁾. I praktiken konstateras en snedvridning av konkurrensen i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget generellt föreligga så snart som staten beviljar en ekonomisk fördel till ett företag inom en avreglerad sektor där det förekommer eller skulle kunna förekomma konkurrens ⁽²⁷¹⁾.
188. Det faktum att myndigheterna anförtror en intern leverantör tillhandahållandet av en offentlig tjänst (även om de hade kunnat anförtra tredje man denna tjänst) utesluter inte i sig en risk för snedvridning av konkurrensen. En eventuell snedvridning av konkurrensen är dock utesluten om följande kumulativa villkor är uppfyllda:
- a) En tjänst är föremål för ett lagstadgat monopol (fastställt i överensstämmelse med EU-rätten) ⁽²⁷²⁾.
 - b) Det lagstadgade monopolet utesluter inte endast konkurrens på marknaden utan också om marknaden, genom att det utesluter all eventuell konkurrens om att bli den enda leverantören av den berörda tjänsten ⁽²⁷³⁾.
 - c) Tjänsten konkurrerar inte med andra tjänster.
 - d) Om tjänsteverantören är verksam på en annan geografisk marknad eller produktmarknad som är öppen för konkurrens måste korssubventionering uteslutas. Detta kräver att separata konton används, att kostnader och intäkter fördelas på lämpligt sätt och att offentlig finansiering som beviljas den tjänst som omfattas av det lagstadgade monopolet inte kan gynna andra verksamheter.
189. Offentligt stöd riskerar att snedvrida konkurrensen även om det inte hjälper det mottagande företaget att expandera och vinna nya marknadsandelar. Det räcker att stödet gör det möjligt för det mottagande företaget att behålla en starkare konkurrensposition än det skulle ha haft om stödet inte hade getts. För att stöd ska antas snedvrida konkurrensen är det i detta sammanhang i regel tillräckligt att stödet ger stödmottagaren en fördel genom att stödmottagaren befrias från kostnader som denne annars själv hade fått bekosta i sin dagliga verksamhet ⁽²⁷⁴⁾. Definitionen av statligt stöd kräver inte att snedvridningen av konkurrensen eller påverkan på handeln är betydande eller väsentlig. Det faktum att stödbeloppet är lågt eller att det stödmottagande företaget är litet utesluter inte i sig en snedvridning av konkurrensen eller en risk för en sådan snedvridning ⁽²⁷⁵⁾, dock under förutsättning att sannolikheten för en sådan snedvridning inte endast är rent hypotetisk ⁽²⁷⁶⁾.

6.3 Påverkan på handeln

190. Offentligt stöd till företag utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget endast i den utsträckning det "påverkar handeln mellan medlemsstaterna". I det avseendet är det inte nödvändigt att fastställa att stödet

⁽²⁷⁰⁾ Domstolens dom av den 17 september 1980, Philip Morris, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, punkt 11, och förstainstansrättens dom av den 15 juni 2000, Alzetta, T-298/97, T-312/97 etc., ECLI:EU:T:2000:151, punkt 80.

⁽²⁷¹⁾ Förstainstansrättens dom av den 15 juni 2000, Alzetta, T-298/97, T-312/97 etc., ECLI:EU:T:2000:151, punkterna 141–147, och domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415.

⁽²⁷²⁾ Ett lagstadgat monopol föreligger om en viss tjänst enligt lag eller annan reglering är förbehållen en exklusiv leverantör, och det föreskrivs ett klart förbud för andra aktörer att tillhandahålla en sådan tjänst (vilket gäller även om det är fråga om att tillgodose en eventuell residualefterfrågan från vissa kundgrupper). Endast det faktum att tillhandahållandet av en offentlig tjänst har anförtratts ett visst företag innebär emellertid inte att ett sådant företag har ett lagstadgat monopol.

⁽²⁷³⁾ Tribunalens dom av den 16 juli 2014, Tyskland/kommissionen, T-295/12, ECLI:EU:T:2014:675, punkt 158, och kommissionens beslut av den 7 juli 2002 om statligt stöd nr N 356/2002 – Förenade kungariket – Network Rail (EGT C 232, 28.9.2002, s. 2), skälen 75, 76 och 77. Om exempelvis en koncession tilldelas genom ett konkurrensutsatt anbudsförfarande råder det konkurrens på marknaden.

⁽²⁷⁴⁾ Domstolens dom av den 3 mars 2005, Heiser, C-172/03, ECLI:EU:C:2005:130, punkt 55.

⁽²⁷⁵⁾ Förstainstansrättens dom av den 29 september 2000, Confederación Española de Transporte de Mercancías/ kommissionen, T-55/99, ECLI:EU:T:2000:223, punkt 89, och domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, punkt 81.

⁽²⁷⁶⁾ Domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, punkt 79.

faktiskt påverkar handeln mellan medlemsstaterna, utan endast att stödet kan påverka sådan handel ⁽²⁷⁷⁾. Domstolen har särskilt slagit fast att "[o]m ett statligt finansiellt stöd förstärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom [unionen] ska denna handel anses påverkas av detta stöd" ⁽²⁷⁸⁾.

191. Offentligt stöd kan anses sådant att det kan påverka handeln mellan medlemsstaterna även om mottagaren inte direkt bedriver handel över gränserna. Stödet kan till exempel göra det svårare för aktörer i andra medlemsstater att komma in på marknaden genom att upprätthålla eller öka det lokala utbudet ⁽²⁷⁹⁾.
192. Det förhållandet att ett stöd är av relativt ringa storlek eller att det stödmottagande företaget är relativt litet utesluter inte i sig att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas ⁽²⁸⁰⁾. Ett offentligt stöd som beviljats ett företag som endast tillhandahåller lokala eller regionala tjänster och som inte tillhandahåller några tjänster utanför sin ursprungsstat kan ändå påverka handeln mellan medlemsstaterna, om företag från andra medlemsstater skulle kunna tillhandahålla sådana tjänster (också genom etableringsrätten) och om den möjligheten inte är rent hypotetisk. Om en medlemsstat exempelvis beviljar offentligt stöd till ett företag för tillhandahållande av transporttjänster kan tillhandahållandet av dessa tjänster, tack vare stödet, upprätthållas eller ökas med följden att företag som är etablerade i andra medlemsstater har sämre möjligheter att tillhandahålla sina transporttjänster på marknaden i den medlemsstaten ⁽²⁸¹⁾. En sådan påverkan kan emellertid vara mindre sannolik om den ekonomiska verksamheten har en mycket liten omfattning, vilket till exempel en mycket låg omsättning kan vara ett bevis för.
193. I princip kan påverkan på handeln förekomma även om stödmottagaren exporterar hela eller merparten av sin produktion till länder utanför unionen, men i sådana situationer är påverkan mindre direkt och kan inte antas föreligga enbart utifrån det faktum att marknaden är öppen för konkurrens ⁽²⁸²⁾.
194. Vid fastställandet av huruvida påverkan på handeln föreligger är det inte nödvändigt att definiera marknaden eller att i detalj undersöka hur stödåtgärden påverkar stödmottagarens och dess konkurrenters konkurrensposition ⁽²⁸³⁾.
195. Påverkan på handeln mellan medlemsstaterna får dock inte vara enbart hypotetisk eller förmodad. Det måste fastställas varför åtgärden snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen och kan påverka handeln mellan medlemsstaterna, grundat på förutsebara effekter av åtgärden ⁽²⁸⁴⁾.
196. Kommissionen har i ett antal beslut, med hänsyn till de särskilda omständigheterna i de berörda ärendena, ansett att åtgärden haft en rent lokal verkan och därför inte påverkat handeln mellan medlemsstaterna. I dessa ärenden har kommissionen särskilt konstaterat att mottagaren levererade varor eller tjänster till ett begränsat område inom en medlemsstat och sannolikt inte lockade kunder från andra medlemsstater, och att det inte kunde förutses att åtgärden skulle ha mer än en marginell verkan på villkoren för gränsöverskridande investeringar eller etableringar.

⁽²⁷⁷⁾ Domstolens dom av den 14 januari 2015, Eventech/The Parking Adjudicator, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, punkt 65, och domstolens dom av den 8 maj 2013, Libert m.fl., C-197/11 och C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, punkt 76.

⁽²⁷⁸⁾ Domstolens dom av den 14 januari 2015, Eventech/The Parking Adjudicator, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, punkt 66, domstolens dom av den 8 maj 2013, Libert m.fl., C-197/11 och C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, punkt 77, och domstolens dom av den 4 april 2001, Friulia Venezia Giulia, T-288/97, ECLI:EU:T:2001:115, punkt 41.

⁽²⁷⁹⁾ Domstolens dom av den 14 januari 2015, Eventech/The Parking Adjudicator, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, punkt 67, domstolens dom av den 8 maj 2013, Libert m.fl., C-197/11 och C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, punkt 78, och domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, punkt 78.

⁽²⁸⁰⁾ Domstolens dom av den 14 januari 2015, Eventech/The Parking Adjudicator, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, punkt 68.

⁽²⁸¹⁾ Domstolens dom av den 24 juli 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, punkterna 77 och 78.

⁽²⁸²⁾ Domstolens dom av den 21 mars 1990, Belgien/kommissionen (Tubemeuse), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, punkt 35, och domstolens dom av den 30 april 2009, kommissionen/Italienska republiken och Wam SpA, C-494/06 P, ECLI:EU:C:2009:272, punkt 62.

⁽²⁸³⁾ Domstolens dom av den 17 september 1980, Philip Morris, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, förstainstansrättens dom av den 4 september 2009, Italien/kommissionen, T-211/05, ECLI:EU:T:2009:304, punkterna 157–160, och förstainstansrättens dom av den 15 juni 2000, Alzetta, T-298/97, T-312/97 etc., ECLI:EU:T:2000:151, punkt 95.

⁽²⁸⁴⁾ Förstainstansrättens dom av den 6 juli 1995, AITEC m.fl./kommissionen, T-447/93, T-448/93 och T-449/93, ECLI:EU:T:1995:130, punkt 141.

197. Det går inte att ange allmänna kategorier av åtgärder som särskilt uppfyller dessa kriterier, men tidigare beslut ger exempel på situationer där kommissionen mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i ärendet konstaterat att offentligt stöd inte varit ägnat att påverka handeln mellan medlemsstaterna. Några exempel på sådana ärenden är följande:
- a) Idrotts- och fritidsanläggningar som främst tjänar en lokal publik och sannolikt inte lockar kunder eller investeringar från andra medlemsstater ⁽²⁸⁵⁾.
 - b) Kulturella evenemang och enheter som utövar ekonomisk verksamhet ⁽²⁸⁶⁾, som emellertid sannolikt inte lockar kunder eller besökare bort från liknande erbjudanden i andra medlemsstater ⁽²⁸⁷⁾. Kommissionen anser att endast finansiering som beviljas stora och välkända kulturinstitutioner och kulturhändelser i en medlemsstat som sprids på bred front utanför sin hemregion har potential att påverka handeln mellan medlemsstaterna.
 - c) Sjukhus och andra vårdinrättningar som tillhandahåller det sedvanliga utbudet av medicinska tjänster som riktar sig till en lokal befolkning och som sannolikt inte lockar kunder eller investeringar från andra medlemsstater ⁽²⁸⁸⁾.
 - d) Nyhetsmedier och/eller kulturprodukter som, av språkliga och geografiska skäl, har en lokalt begränsad publik ⁽²⁸⁹⁾.
 - e) Ett konferenscentrum, där det är i hög grad osannolikt att dess lokalisering och stödets potentiella inverkan på priserna kommer att styra bort användare från andra konferenscentrum i andra medlemsstater ⁽²⁹⁰⁾.
 - f) En informations- och nätverksplattform för att direkt ta itu med problem med arbetslöshet och sociala konflikter inom ett på förhand fastställt och mycket litet lokalt område ⁽²⁹¹⁾.
 - g) Små flygplatser ⁽²⁹²⁾ eller hamnar ⁽²⁹³⁾ som främst betjänar lokala användare och därigenom begränsar konkurrensen om de tjänster som erbjuds till en lokal nivå, och för vilka inverkan av gränsöverskridande investeringar är rent marginell.

⁽²⁸⁵⁾ Se till exempel kommissionens beslut i de statliga stödärendena N 258/2000, Leisure Pool Dorsten (EGT C 172, 16.6.2001, s. 16); C 10/2003 – Nederländerna – Småbåtshamnar utan vinstsyfte (EUT L 34, 6.2.2004, s. 63), och SA.37963 – Förenade kungariket – Alleged State aid to Glenmore Lodge (EUT C 277, 21.8.2015, s. 3); SA.38208 – Förenade kungariket – Alleged State aid to UK member-owned golf clubs (EUT C 277, 21.8.2015, s. 4).

⁽²⁸⁶⁾ Se avsnitt 2.6 om villkoren för när kulturell eller kulturarvsbevarande verksamhet är av ekonomisk art i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget. När det gäller kulturell eller kulturarvsbevarande verksamhet som inte är av ekonomisk art behövs det ingen bedömning av om eventuell offentlig finansiering kan påverka handeln.

⁽²⁸⁷⁾ Se exempelvis kommissionens beslut i de statliga stödärendena N 630/2003, Stöd till lokala museer på Sardinien (EUT C 275, 8.11.2005, s. 3), SA.34466, Cypern – Center for Visual Arts and Research (EUT C 1, 4.1.2013, s. 10); SA.36581 Grekland – Construction of Archaeological Museum, Messara, Kreta; (EUT C 353, 3.12.2013, s. 4), SA.35909 (2012/N) – Tjeckien – Infrastructure for tourism (Nuts II region Southeast) (EUT C 306, 22.10.2013, s. 4), och SA.34891 (2012/N) – Polen – State support to Związek Gmin Fortecznych Twierdzy Przemysł (EUT C 293, 9.10.2013, s. 1).

⁽²⁸⁸⁾ Se till exempel kommissionens beslut i de statliga stödärendena N 543/2001 Irland – Capital allowances for hospitals (EGT C 154, 28.6.2002, s. 4), SA.34576, Portugal – Jean Piaget North-east Continuing Care Unit (EUT C 73, 13.3.2013, s. 1), SA.37432 – Tjeckien – Funding to public hospitals in the Hradec Králové Region (EUT C 203, 19.6.2015, s. 2), SA.37904 – Tyskland – Alleged State aid to medical center in Durmersheim (EUT C 188, 5.6.2015, s. 2), och SA.38035 – Tyskland – Alleged aid to a specialised rehabilitation clinic for orthopaedic medicine and trauma surgery (EUT C 188, 5.6.2015, s. 3).

⁽²⁸⁹⁾ Se till exempel kommissionens beslut i de statliga stödärendena N 257/2007, Subsidies for theatre productions in the Basque country (EUT C 173, 26.7.2007, s. 1), och N 458/2004, Editorial Andaluza Holding (EUT C 131, 28.5.2005, s. 1), SA.33243 Jornal da Madeira (EUT C 16, 19.1.2013, s. 1).

⁽²⁹⁰⁾ Se till exempel kommissionens beslut i statligt stödärende N 486/2002, Sverige – Uppförande av konferenscenter i Visby (EUT C 75, 27.3.2003, s. 2).

⁽²⁹¹⁾ Se kommissionens beslut i statligt stödärende SA.33149 – Tyskland – Alleged unlawful State aid for the Städtische Projekt "Wirtschaftsbür Gaarden" – Kiel (EUT C 188, 5.6.2015, s. 1).

⁽²⁹²⁾ Se exempelvis kommissionens beslut i statligt stödärende SA.38441 – Förenade kungariket – Isles of Scilly Air links (EUT C 5, 9.1.2015, s. 4).

⁽²⁹³⁾ Se exempelvis kommissionens beslut i de statliga stödärendena SA.39403 – Nederländerna – Investment in the port of Lauwersoog (EUT C 259, 7.8.2015, s. 4), och SA.42219 – Tyskland – Refurbishment of the Schuhmacher-quay in the port of Maasholm (EUT C 426, 18.12.2015, s. 5).

h) Finansiering av vissa linbanor (och särskilt skidliftar) i områden med få faciliteter och begränsad kapacitet för turism. Kommissionen har klargjort att följande faktorer vanligtvis beaktas för att göra åtskillnad mellan anläggningar som stöder en verksamhet som kan locka till sig icke lokala användare, vilket i regel anses påverka handeln, och idrottsrelaterade anläggningar i områden med få faciliteter och begränsad kapacitet för turism, där offentligt stöd inte kan anses påverka handeln mellan medlemsstaterna ⁽²⁹⁴⁾: a) anläggningens lokalisering (till exempel inom städer eller som förbindelselänk mellan byar), b) driftstid, c) övervägande lokala användare (andelen dagsbiljetter i förhållande till veckobiljetter), d) det totala antalet anläggningar och deras totala kapacitet i förhållande till antalet bofasta användare, e) andra turistanläggningar inom det berörda området. Liknande faktorer skulle, med nödvändiga anpassningar, också kunna vara relevanta för andra typer av anläggningar.

198. Oftast framgår det redan av de omständigheter under vilka stödet beviljas att stödet kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och snedvrider eller hota att snedvrider konkurrensen. Trots detta bör dessa omständigheter anges på lämpligt sätt. När det gäller stödordningar räcker det i regel med att undersöka den berörda stödordningens egenskaper ⁽²⁹⁵⁾.

7. INFRASTRUKTUR: NÅGRA SPECIFIKA PRECISERINGAR

7.1 Inledning

199. Riktlinjerna om begreppet statligt stöd i detta tillkännagivande är tillämpliga på offentlig finansiering av infrastruktur med en ekonomisk användning, liksom de är tillämpliga på all annan offentlig finansiering som främjar en ekonomisk verksamhet ⁽²⁹⁶⁾. Med tanke på den strategiska betydelsen av offentlig finansiering av infrastruktur, inte minst för att främja tillväxt, och de frågor som detta ofta väcker, är det lämpligt att ge specifik vägledning om när offentlig finansiering av infrastruktur gynnar ett företag, medför en fördel och påverkar konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna.

200. Infrastrukturprojekt omfattar ofta flera kategorier av aktörer och statligt stöd kan potentiellt gynna byggandet (inklusive utvidgning eller förbättring), driften eller användningen av infrastrukturen ⁽²⁹⁷⁾. Vid tillämpningen av detta avsnitt är det därför nyttigt att skilja mellan utvecklaren och/eller den första ägaren ("byggherren/ägaren" ⁽²⁹⁸⁾) av en infrastruktur, operatörerna (dvs. företag som direkt använder infrastrukturen för att tillhandahålla tjänster till slutanvändare, inbegripet företag som förvärvar infrastrukturen från byggherren/ägaren för att utnyttja den ekonomiskt eller som erhåller en koncession eller ingår ett leasingavtal om användning och drift av infrastrukturen), och slutanvändarna av en infrastruktur, även om dessa funktioner i vissa fall kan överlappa varandra.

7.2 Stöd till byggherren/ägaren

7.2.1 Ekonomisk verksamhet eller icke-ekonomisk verksamhet

201. Den offentliga finansieringen av infrastruktur har traditionellt ansetts falla utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd eftersom byggandet och driften av infrastrukturen ansetts utgöra allmänna åtgärder inom ramen för den offentliga politiken och inte en ekonomisk verksamhet ⁽²⁹⁹⁾. På senare tid har flera faktorer, såsom liberalisering, privatisering, marknadsintegration och tekniska framsteg emellertid ökat utrymmet för kommersiellt utnyttjande av infrastruktur.

⁽²⁹⁴⁾ Meddelande från kommissionen till medlemsstaterna och andra berörda parter om statligt stöd N 376/01- Stödordning för linbaneanläggningar (EGT C 172, 18.7.2002, s. 2).

⁽²⁹⁵⁾ Se till exempel domstolens dom av den 14 oktober 1987, Tyskland/kommissionen, 248/84, ECLI:EU:C:1987:437, punkt 18.

⁽²⁹⁶⁾ "Offentlig finansiering av infrastruktur" är avsett att omfatta alla former av tillhandahållande av statliga medel för byggande, förvärv eller drift av infrastruktur.

⁽²⁹⁷⁾ Detta avsnitt gäller inte potentiellt stöd till entreprenörer som deltar i byggandet av infrastruktur.

⁽²⁹⁸⁾ "Ägare" omfattar varje enhet som utövar en verklig äganderätt till infrastrukturen och drar den ekonomiska nyttan av denna. Om ägaren till exempel upplåter äganderätten till en separat enhet (såsom en hamnmyndighet) som förvaltar infrastrukturen för ägarens räkning, kan denna anses ersätta ägaren när det är fråga om kontroll av statligt stöd.

⁽²⁹⁹⁾ Tjugofemte rapporten om konkurrenspolitiken, 1995, punkt 175.

202. Förstainstansrätten erkände denna utveckling i domen *Aéroports de Paris* ⁽³⁰⁰⁾, där det klargjordes att driften av en flygplats måste ses som en ekonomisk verksamhet. Det har senare, i domen *Leipzig/Halle* ⁽³⁰¹⁾, bekräftats att byggandet av en start- och landningsbana på en kommersiell flygplats är en ekonomisk verksamhet i sig. Även om dessa domar specifikt avser flygplatser förefaller de principer som har utvecklats av unionens domstolar kunna ges en bredare tolkning och således vara tillämpliga på byggandet av annan infrastruktur som är oupplösligen förknippad med en ekonomisk verksamhet ⁽³⁰²⁾.
203. Å andra sidan är offentlig finansiering av infrastruktur som inte är tänkt att drivas kommersiellt i princip undantagen från tillämpningen av reglerna om statligt stöd. Detta gäller till exempel infrastruktur som används för verksamhet som staten vanligtvis driver i samband med myndighetsutövning (till exempel militäranläggningar, flygkontrolltjänst på flygplatser, fyrar och annan utrustning för allmän navigering, inbegripet på inre vattenvägar, översvämningsskydd och lågvattenhantering i allmänhetens intresse, polis och tull) eller som inte används för att tillhandahålla varor eller tjänster på en marknad (till exempel vägar som kostnadsfritt ställs till allmänhetens förfogande). Sådan verksamhet är inte av ekonomisk art och faller således utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd, vilket följaktligen även gäller för offentlig finansiering av tillhörande infrastruktur ⁽³⁰³⁾.
204. Om en infrastruktur som ursprungligen använts för icke-ekonomisk verksamhet senare blir föremål för ekonomisk användning (till exempel om en militär flygplats omvandlas till civilt bruk), kommer endast de kostnader som uppstår vid omvandlingen av infrastrukturen till ekonomisk användning att beaktas vid bedömningen utifrån reglerna om statligt stöd ⁽³⁰⁴⁾.
205. Om en infrastruktur används för både ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet, omfattas offentlig finansiering för att bygga den av reglerna om statligt stöd endast i den mån den täcker kostnader som hänger samman med den ekonomiska verksamheten.
206. Om en enhet bedriver ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet ska medlemsstaterna se till att den offentliga finansiering som beviljas för den icke-ekonomiska verksamheten inte kan användas till att korssubventionera den ekonomiska verksamheten. Detta kan säkerställas framför allt genom att man begränsar den offentliga finansieringen till nettokostnaden (inklusive kapitalkostnaden) av den icke-ekonomiska verksamheten, vilken ska fastställas på grundval av en tydlig särredovisning.
207. Om, vid fall av blandad användning, infrastrukturen nästan enbart används för icke-ekonomisk verksamhet anser kommissionen att dess finansiering helt och hållet kan falla utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd, under förutsättning att den fortfarande används för en rent underordnad ekonomisk verksamhet, det vill säga en verksamhet som är direkt relaterad till och nödvändig för driften av infrastrukturen eller som har ett naturligt samband med dess viktigaste icke-ekonomiska användning. Detta bör anses vara fallet när den ekonomiska verksamheten kräver samma resurser som den huvudsakliga icke-ekonomiska verksamheten – till exempel material, utrustning, arbetskraft och anläggningstillgångar. Underordnad ekonomisk verksamhet måste fortsättningsvis ha begränsad omfattning med avseende på infrastrukturens kapacitet ⁽³⁰⁵⁾. Exempel på sådan underordnad ekonomisk verksamhet kan vara en forskningsorganisation som ibland hyr ut sin utrustning och sina laboratorier till industripartner ⁽³⁰⁶⁾. Kommissionen anser också att offentlig finansiering som ges till

⁽³⁰⁰⁾ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2000, *Aéroports de Paris*/kommissionen, T-128/98, ECLI:EU:T:2000:290, punkt 125, fastställd efter överklagande genom domstolens dom av den 24 oktober 2002, *Aéroports de Paris*/kommissionen, C-82/01 P, ECLI:EU:C:2002:617. Se även förstainstansrättens dom av den 17 december 2008, *Ryanair*/kommissionen, T-196/04, ECLI:EU:T:2008:585, punkt 88.

⁽³⁰¹⁾ Tribunalens dom av den 24 mars 2011, *Freistaat Sachsen och Land Sachsen-Anhalt m.fl./kommissionen*, T-443/08 och T-455/08, ECLI:EU:T:2011:117, särskilt punkterna 93 och 94, fastställd efter överklagande genom domstolens dom av den 19 december 2012, *Mitteldeutsche Flughafen AG och Flughafen Leipzig-Halle GmbH/kommissionen*, C-288/11 P, ECLI:EU:C:2012:821, särskilt punkterna 40–43 och 47.

⁽³⁰²⁾ Domstolens dom av den 19 december 2012, *Mitteldeutsche Flughafen AG och Flughafen Leipzig-Halle GmbH/kommissionen*, C-288/11 P, ECLI:EU:C:2012:821, punkterna 43 och 44, och domstolens dom av den 14 januari 2015, *Eventech/The Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, punkt 40.

⁽³⁰³⁾ Domstolens dom av den 16 juni 1987, *kommissionen/Italien*, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283, punkterna 7 och 8, domstolens dom av den 4 maj 1988, *Bodson/Pompes funèbres des régions libérées*, C-30/87, ECLI:EU:C:1988:225, punkt 18, och tribunalens dom av den 24 mars 2011, *Freistaat Sachsen och Land Sachsen-Anhalt m.fl./kommissionen*, T-443/08 och T-455/08, ECLI:EU:T:2011:117, punkt 98.

⁽³⁰⁴⁾ Se kommissionens beslut i de statliga stödärendena SA.23324 – Tammerfors-Birkala flygplats (EUT L 309, 13.11.2013, s. 27), och SA.35388 – Polen – Upprättande av flygplatsen Gdynia-Kosakowo.

⁽³⁰⁵⁾ I detta hänseende kan den ekonomiska användningen av infrastrukturen också anses vara underordnad om den kapacitet som varje år tilldelas sådan verksamhet inte överstiger 20 procent av infrastrukturens samlade årliga kapacitet.

⁽³⁰⁶⁾ Om verksamheten inte förblir underordnad kan också sekundär ekonomisk verksamhet omfattas av reglerna för statligt stöd (se tribunalens dom av den 12 september 2013, *Tyskland/kommissionen*, T-347/09, ECLI:EU:T:2013:418, om naturskyddsorganisationers försäljning av virke och bedrivande av turistverksamhet).

sedvanliga faciliteter (såsom restauranger, butiker eller betalparkering) i infrastrukturer som nästan enbart används för icke-ekonomisk verksamhet normalt sett inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna eftersom det är osannolikt att dessa sedvanliga faciliteter lockar kunder från andra medlemsstater och att finansieringen av dem får mer än en marginell inverkan på gränsöverskridande investeringar eller etableringar.

208. Såsom domstolen fastslog i domen Leipzig/Halle kan byggandet av en infrastruktur, eller en del av den, falla inom statens myndighetsutövning ⁽³⁰⁷⁾. I ett sådant fall omfattas den offentliga finansieringen av infrastrukturen (eller den relevanta delen av infrastrukturen) inte av reglerna om statligt stöd.
209. På grund av den osäkerhet som rådde före domen Aéroports de Paris hade de offentliga myndigheterna berättigade skäl att anse att den offentliga finansiering av infrastruktur som beviljats före denna dom inte utgjorde statligt stöd och att sådana åtgärder följaktligen inte behövde anmälas till kommissionen. Av detta följer att kommissionen inte på grundval av reglerna om statligt stöd kan ifrågasätta sådana finansieringsåtgärder som definitivt antagits före domen Aéroports de Paris ⁽³⁰⁸⁾. Detta innebär ingen presumtion om förekomsten eller frånvaron av statligt stöd eller berättigade förväntningar när det gäller finansieringsåtgärder som inte antagits slutgiltigt före domen Aéroports de Paris, vilket måste prövas från fall till fall ⁽³⁰⁹⁾.

7.2.2 Snedvridning av konkurrensen och påverkan på handeln

210. De resonemang som förts i de ärenden där kommissionen har ansett att vissa åtgärder inte kunnat påverka handeln mellan medlemsstaterna i enlighet med punkterna 196 och 197 kan också vara relevant för viss offentlig finansiering av i synnerhet lokal eller kommunal infrastruktur, även om denna utnyttjas kommersiellt. I sådana fall är det relevant att undersöka huruvida det huvudsakligen är fråga om ett lokalt upptagningsområde och huruvida det finns bevis för att gränsöverskridande investeringar sannolikt inte kommer att påverkas mer än marginellt. Exempelvis är det osannolikt att uppförandet av lokala fritidsanläggningar, hälso- och sjukvårdsinrättningar, små flygplatser eller hamnar som i huvudsak betjänar lokala användare och för vilka inverkan på gränsöverskridande investeringar är marginell påverkar handeln. Bevis för att det inte föreligger någon påverkan på handeln kan omfatta uppgifter som visar att infrastrukturen används endast i begränsad utsträckning av användare utanför medlemsstaten och att gränsöverskridande investeringar endast görs i försumbar omfattning på den aktuella marknaden eller att det är osannolikt att sådana investeringar påverkas negativt.
211. Det finns situationer där viss infrastruktur inte konkurrerar direkt med annan infrastruktur av samma slag eller annan infrastruktur av annat slag som erbjuder tjänster som i hög grad är utbytbara, eller konkurrerar med sådana tjänster direkt ⁽³¹⁰⁾. Avsaknaden av direkt konkurrens mellan infrastrukturer är sannolikt fallet när det gäller heltäckande nätinfrastukturer ⁽³¹¹⁾ som utgör naturliga monopol, det vill säga sådana infrastrukturer som det skulle vara oekonomiskt att ha flera av. På motsvarande sätt kan det finnas sektorer där privat finansiering för byggande av infrastruktur förekommer endast i obetydlig utsträckning ⁽³¹²⁾. Kommissionen anser att påverkan på handeln mellan medlemsstaterna eller snedvridning av konkurrensen vanligtvis är utesluten i samband med byggandet av infrastrukturen i fall där det samtidigt inträffar att i) en infrastruktur normalt sett inte möter direkt konkurrens, ii) den privata finansieringen är obetydlig inom sektorn och den berörda medlemsstaten och iii) infrastrukturen inte är avsedd att selektivt gynna ett visst företag eller en viss sektor utan medför fördelar för samhället i stort.

⁽³⁰⁷⁾ Domstolens dom av den 19 december 2012, Mitteldeutsche Flughafen AG och Flughafen Leipzig-Halle GmbH/kommissionen, C-288/11 P, ECLI:EU:C:2012:821, punkt 47.

⁽³⁰⁸⁾ Kommissionens beslut av den 3 oktober 2012 om statligt stöd SA.23600, Finansiering av Münchens flygplats, terminal T2 (EUT L 319, 29.11.2013, s. 8), skäl 74–81. I kommissionens luftfartsriktlinjer från 1994 fastställdes det att uppförandet eller utvidgningen av ett infrastrukturprojekt (till exempel en flygplats, en motorväg eller en bro) utgjorde en allmän ekonomisk-politisk åtgärd som kommissionen inte kunde pröva enligt reglerna om statligt stöd (EGT C 350, 10.12.1994, s. 5), punkt 12.

⁽³⁰⁹⁾ Dessa förtydliganden ska inte påverka tillämpningen av bestämmelserna för sammanhållningspolitiken i dessa fall, för vilka riktlinjer har tillhandahållits i andra sammanhang. Se till exempel kommissionens vägledning för samordningskommittén för fonderna: Kontroll av efterlevnaden av reglerna om statligt stöd i infrastrukturärenden, som finns på följande adress: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/cocof/2012/cocof_12_0059_01_en.pdf.

⁽³¹⁰⁾ Tjänster som erbjuds av kommersiella färjeoperatörer kan exempelvis konkurrera med en avgiftsbelagd bro eller tunnel.

⁽³¹¹⁾ I en nätinfrastuktur kompletterar olika delar av nätet varandra i stället för att konkurrera med varandra.

⁽³¹²⁾ Frågan huruvida det förekommer endast obetydlig marknadsfinansiering inom en viss sektor måste bedömas på den berörda medlemsstatens nivå snarare än på regional eller lokal nivå, på samma sätt som vid bedömningen av om en marknad existerar i en medlemsstat (se till exempel tribunalens dom av den 26 november 2015, Spanien/kommissionen, T-461/13, ECLI:EU:T:2015:891, punkt 44).

212. För att hela den offentliga finansieringen av ett visst projekt ska falla utanför reglerna om statligt stöd måste medlemsstaterna se till att den finansiering som ges för byggande av infrastruktur i de situationer som nämns i punkt 211 inte kan användas för att korssubventionera eller indirekt subventionera annan ekonomisk verksamhet, inbegripet driften av infrastrukturen. Korssubventionering kan uteslutas genom att säkerställa att ägaren av infrastrukturen inte bedriver annan ekonomisk verksamhet eller – om ägaren av infrastrukturen bedriver annan ekonomisk verksamhet – genom separat redovisning, fördelning av kostnader och intäkter på ett lämpligt sätt och genom att säkerställa att eventuell offentlig finansiering inte gynnar annan verksamhet. Avsaknaden av indirekt stöd, särskilt till den som driver infrastrukturen, kan säkerställas exempelvis genom att verksamheten blir föremål för upphandling.

7.2.3 Stöd till en byggherre/ägare av en infrastruktur – en översikt sektor för sektor

213. I detta avsnitt ges en översikt över hur kommissionen avser att bedöma karaktären av statligt stöd hos finansiering av infrastruktur inom olika sektorer, med hänsyn tagen till de typiska huvuddragen i nuläget hos offentlig finansiering av infrastruktur inom olika sektorer utifrån de villkor som anges ovan. Detta föregriper inte resultatet av den konkreta bedömningen av projekt från fall till fall med hänsyn tagen till deras särskilda egenskaper, och berör inte det sätt på vilket en viss medlemsstat har organiserat tillhandahållandet av tjänster i samband med användning av infrastrukturen och inte heller utvecklingen av kommersiella tjänster och den inre marknaden. Det är inte meningen att översikten ska ersätta en individuell bedömning av huruvida alla element i begreppet statligt stöd är uppfyllda när det gäller konkreta finansieringsåtgärder för en särskild infrastruktur. Kommissionen har också gett mer detaljerad vägledning om vissa sektorer i en del av sina riktlinjer och rambestämmelser.
214. **Flygplatsinfrastruktur** består av olika typer av infrastruktur. Enligt unionsdomstolarnas rättspraxis är de flesta flygplatsinfrastrukturer ⁽³¹³⁾ avsedda för tillhandahållandet av flygplatstjänster till flygbolag mot ersättning ⁽³¹⁴⁾, vilket utgör ekonomisk verksamhet, och deras finansiering omfattas därför av reglerna för statligt stöd. Likaså gäller att om en infrastruktur är avsedd för icke luftfartsrelaterade kommersiella tjänster för andra användare omfattas den offentliga finansieringen av denna infrastruktur av reglerna om statligt stöd ⁽³¹⁵⁾. Eftersom flygplatser ofta konkurrerar med varandra påverkar finansieringen av flygplatsinfrastruktur sannolikt också handeln mellan medlemsstaterna. Däremot omfattas offentlig finansiering av infrastruktur som är avsedd för verksamhet som faller under statens ansvar i dess myndighetsutövning inte av reglerna för statligt stöd. Flygkontrolltjänst, räddning och brandbekämpning beträffande luftfartyg, polis, tull och aktiviteter som krävs för att skydda den civila luftfarten på flygplatsen mot olagliga handlingar anses i allmänhet vara av sådan icke-ekonomisk art.
215. Såsom följer av kommissionens beslutspraxis ⁽³¹⁶⁾ gynnar på liknande sätt offentlig finansiering av **hamninфраstruktur** en ekonomisk verksamhet och den omfattas därför i princip av reglerna om statligt stöd. Såsom fallet är med flygplatser kan hamnar konkurrera med varandra, och finansieringen av hamninфраstruktur påverkar därför sannolikt också handeln mellan medlemsstaterna. Investeringar i infrastruktur som är nödvändig för verksamhet som faller under statens ansvar i dess myndighetsutövning omfattas däremot inte av kontrollen av statligt stöd. Kontroll av sjötrafiken, brandbekämpning, polis och tull är i regel av sådan icke-ekonomisk art.
216. **Bredbandsinfrastruktur** används för att teleanslutningsmöjligheter ska kunna tillhandahållas alla slutanvändare. Tillhandahållande av uppkoppling till slutanvändare mot betalning är en ekonomisk verksamhet. Operatörer bygger i många fall bredbandsinfrastruktur utan statligt stöd, vilket är ett bevis för betydande marknadsfinansiering, och i många geografiska områden konkurrerar flera nätverk som tillhandahålls av olika aktörer med varandra ⁽³¹⁷⁾. Bredbandsinfrastruktur ingår i stora, sammanlänkade och kommersiellt utnyttjade

⁽³¹³⁾ Såsom start- och landningsbanor och deras belysningsystem, terminaler, plattor, taxibanor eller centraliserad marktjänstinфраstruktur (till exempel bagageband).

⁽³¹⁴⁾ Riktlinjerna för statligt stöd till flygplatser och flygbolag (EUT C 99, 4.4.2014, s. 3), skäl 31.

⁽³¹⁵⁾ Riktlinjerna för statligt stöd till flygplatser och flygbolag (EUT C 99, 4.4.2014, s. 3), skäl 33.

⁽³¹⁶⁾ Kommissionens beslut av den 27 mars 2014 om statligt stöd SA.38302 – Italien – Port of Salerno, kommissionens beslut av den 22 februari 2012 i statligt stödärende SA.30742 (N/2010) – Litauen – Construction of infrastructure for the passenger and cargo ferries terminal in Klaipėda (EUT C 121, 26.4.2012, s. 1), och kommissionens beslut av den 2 juli 2013 i statligt stödärende nr SA.35418 (2012/N) – Grekland – Extension of Piraeus Port (EUT C 256, 5.9.2013, s. 2).

⁽³¹⁷⁾ Såsom anges i punkt 211 och fotnot 312 måste frågan huruvida det förekommer endast obetydlig marknadsfinansiering inom en viss sektor bedömas på den berörda medlemsstatens nivå snarare än på regional eller lokal nivå.

nätverk. Av dessa skäl omfattas offentlig finansiering av bredbandsinfrastruktur för tillhandahållande av anslutningsmöjligheter för slutanvändare av reglerna för statligt stöd enligt EU:s riktlinjer för tillämpning av reglerna för statligt stöd på snabb utbyggnad av bredbandsnät⁽³¹⁸⁾. Däremot är anslutningstjänster som endast erbjuds offentliga myndigheter en icke-ekonomisk verksamhet, och den offentliga finansieringen av så kallade "slutna nät" utgör därför inte statligt stöd⁽³¹⁹⁾.

217. **Energiinfrastruktur**⁽³²⁰⁾ används för att tillhandahålla energitjänster mot betalning, vilket utgör en ekonomisk verksamhet. Energiinfrastruktur byggs i stor utsträckning av marknadsaktörer, vilket är ett bevis för betydande marknadsfinansiering, och den finansieras via användaravgifter. Offentlig finansiering av energiinfrastruktur gynnar därför en ekonomisk verksamhet och påverkar sannolikt handeln mellan medlemsstaterna, vilket innebär att den i princip omfattas av reglerna för statligt stöd⁽³²¹⁾.
218. Offentlig finansiering av **forskningsinfrastruktur** kan gynna en ekonomisk verksamhet och omfattas därför av reglerna för statligt stöd i den mån infrastrukturen i praktiken är avsedd för utövande av ekonomisk verksamhet (till exempel uthyrning av utrustning eller laboratorier till företag, tillhandahållande av tjänster till företag eller bedrivande av kontraktsforskning). Offentlig finansiering av forskningsinfrastruktur som används för icke-ekonomisk verksamhet, till exempel oberoende forskning i syfte att uppnå ökad kunskap och förståelse, omfattas däremot inte av reglerna för statligt stöd. För mer detaljerad vägledning om distinktionen mellan ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet på forskningsområdet, se förklaringarna i rambestämmelserna för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation⁽³²²⁾.
219. Medan driften av **järnvägsinfrastruktur**⁽³²³⁾ kan utgöra en ekonomisk verksamhet⁽³²⁴⁾, uppfyller byggandet av järnvägsinfrastruktur som görs tillgänglig för potentiella användare på lika och icke-diskriminerande villkor – i motsats till driften av infrastrukturen – vanligtvis de villkor som anges i punkt 211, och därför leder dess finansiering normalt sett inte till att handeln mellan medlemsstaterna påverkas eller till att konkurrensen snedvrids. För att säkerställa att hela finansieringen av ett visst projekt inte omfattas av reglerna för statligt stöd måste medlemsstaterna också se till att villkoren i punkt 212 är uppfyllda. Samma resonemang gäller för investeringar i **järnvägsbroar, järnvägstunnlar och transportinfrastruktur i städer**⁽³²⁵⁾.
220. Medan **vägar** som kostnadsfritt ställs till allmänhetens förfogande är allmän infrastruktur och den offentliga finansieringen av dem inte omfattas av reglerna om statligt stöd, utgör driften av tullbelagda vägar i många fall en ekonomisk verksamhet. Byggandet av sådan väginfrastruktur, inbegripet tullbelagda vägar⁽³²⁶⁾ – i motsats till driften av en tullbelagd väg och förutsatt att den inte utgör särskilt tillägnad infrastruktur – uppfyller vanligtvis de villkor som anges i punkt 211 och därför leder dess finansiering normalt sett inte till att handeln mellan

⁽³¹⁸⁾ EUT C 25, 26.1.2013, s. 1. Enligt riktlinjerna kännetecknas bredbandssektorn framför allt av det faktum att ett bredbandsnät kan användas av flera olika operatörer som erbjuder telekommunikationstjänster och därför kan göra det möjligt för konkurrerande operatörer att delta.

⁽³¹⁹⁾ EU:s riktlinjer för tillämpning av reglerna för statligt stöd på snabb utbyggnad av bredbandsnät (EUT C 25, 26.1.2013, s. 1), skäl 11 och fotnot 14.

⁽³²⁰⁾ Energiinfrastruktur omfattar i synnerhet infrastruktur för överföring, distribution och lagring av el, gas och olja. För mer information om detta, se definitionen i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi för 2014–2020 (EUT C 200, 28.6.2014, s. 1), punkt 31.

⁽³²¹⁾ Riktlinjer för statligt stöd till miljöskydd och energi för 2014–2020 (EUT C 200, 28.6.2014, s. 1), avsnitt 3.8, kommissionens beslut av den 10 juli 2014 om statligt stöd nr SA.36290 – Förenade kungariket – Northern Ireland Gas Pipeline; extension to the West and the North West.

⁽³²²⁾ EUT C 198, 27.6.2014, s. 1, skälen 17 och följande.

⁽³²³⁾ Till exempel järnvägsspår och järnvägsstationer.

⁽³²⁴⁾ Denna iakttagelse påverkar inte frågan om huruvida en eventuell fördel som staten beviljat infrastrukturförvaltaren utgör statligt stöd. Till exempel om driften av infrastrukturen är föremål för ett lagstadgat monopol och om konkurrens om marknaden för att driva infrastrukturen är utesluten, kan en förmån som staten beviljar infrastrukturoperatören inte snedvrida konkurrensen och utgör därför inte statligt stöd. Se punkt 188 i det här tillkännagivandet och kommissionens beslut av den 17 juli 2002 i statligt stödärende N 356/2002 – Förenade kungariket, Network Rail, och kommissionens beslut av den 2 maj 2013 i statligt stödärende SA.35948 – Tjeckien – Prolongation of interoperability scheme in railway transport. Såsom förklaras i punkt 188 bör en ägare eller operatör som är verksam på en avreglerad marknad, för att förhindra korssubventionering, tillämpa separat redovisning, fördela kostnader och intäkter på lämpligt sätt och se till att eventuell offentlig finansiering inte gynnar andra verksamheter.

⁽³²⁵⁾ Exempelvis spår för spårvagnar eller underjordisk kollektivtrafik.

⁽³²⁶⁾ Inbegripet vägar för anslutning till mark som kan utnyttjas kommersiellt, se kommissionens beslut av den 1 oktober 2014 om SA.36147 – Påstått infrastrukturstöd till Propapier, och kommissionens beslut av den 8 januari 2016 om SA.36019 – Väginfrastrukturåtgärder i närheten av ett fastighetsprojekt – Uplace.

medlemsstaterna påverkas eller till att konkurrensen snedvrids ⁽³²⁷⁾. För att säkerställa att hela den offentliga finansieringen av ett givet projekt inte omfattas av reglerna för statligt stöd måste medlemsstaterna dessutom se till att villkoren i punkt 212 är uppfyllda. Samma resonemang gäller för investeringar i **broar, tunnlar och inre vattenvägar (till exempel floder och kanaler)**.

221. Medan driften av **nät för vattenförsörjning och avloppsvatten** ⁽³²⁸⁾ utgör ekonomisk verksamhet, uppfyller byggandet av ett heltäckande vattenförsörjnings- och avloppsnät i sig vanligtvis de villkor som anges i punkt 211, och därför leder dess finansiering normalt sett inte till att handeln mellan medlemsstaterna påverkas eller till att konkurrensen snedvrids. För att säkerställa att hela finansieringen av ett givet projekt inte omfattas av reglerna för statligt stöd måste medlemsstaterna dessutom se till att villkoren i punkt 212 är uppfyllda.

7.3 Stöd till operatörer

222. Om alla villkor i artikel 107.1 i fördraget är uppfyllda vad gäller byggherren/ägaren av en infrastruktur, är det fråga om statligt stöd till byggherren/ägaren av infrastrukturen, oberoende av om de själva direkt använder infrastrukturen för att tillhandahålla varor eller tjänster eller gör infrastrukturen tillgänglig för en utomstående operatör som i sin tur tillhandahåller tjänster till slutanvändare av infrastrukturen (till exempel om ägaren av en flygplats beviljar koncession för tillhandahållande av tjänster vid flygplatsen).
223. Operatörer som använder den understödda infrastrukturen till att tillhandahålla tjänster till slutanvändare får en fördel om användningen av infrastrukturen ger dem en ekonomisk fördel som de inte skulle ha fått på normala marknadsvillkor. Detta gäller vanligtvis om det som de betalar för rätten att utnyttja infrastrukturen är mindre än vad de skulle betala för en jämförbar infrastruktur på normala marknadsvillkor. Vägledning om hur man fastställer om driftsvillkoren kan anses uppfylla kravet på marknadsmässiga villkor ges i avsnitt 4.2. I linje med det avsnittet anser kommissionen att en ekonomisk fördel för operatören kan uteslutas i synnerhet om koncessionen för att driva infrastrukturen (eller delar av den) tilldelas för ett positivt pris genom ett anbudsförfarande som uppfyller alla relevanta villkor som anges i punkterna 90–96 ⁽³²⁹⁾.
224. Kommissionen erinrar emellertid om att om en medlemsstat inte fullgör sin anmälningsskyldighet och det råder tvivel om huruvida stödet till byggherren/ägaren är förenligt med den inre marknaden, kan kommissionen utfärda ett föreläggande till medlemsstaten om att avbryta genomförandet av åtgärden och att preliminärt återkräva pengar som betalats till dess att kommissionen har fattat ett beslut om stödets förenlighet med den inre marknaden. Dessutom är nationella domstolar är skyldiga att göra detsamma på konkurrenters begäran. Om kommissionen efter att ha bedömt åtgärden antar ett beslut i vilket den förklarar att stödet är oförenligt med den inre marknaden och bestämmer att det ska återkrävas, kan det inte uteslutas att operatören av infrastrukturen påverkas.

7.4 Stöd till slutanvändare

225. Om operatören av en infrastruktur har fått statligt stöd eller om dess medel utgör statliga medel, är den i stånd att ge en fördel till användarna av infrastrukturen (om de är företag), såvida inte villkoren för användningen uppfyller kriteriet om en marknadsekonomisk aktör, det vill säga att infrastrukturen görs tillgänglig för användarna på marknadsmässiga villkor.

⁽³²⁷⁾ En atypisk situation där statligt stöd inte kan uteslutas är till exempel en bro eller tunnel mellan två medlemsstater som erbjuder tjänster som i hög grad är utbytbara med den tjänst som erbjuds av kommersiella färjeoperatörer eller byggandet av en tullbelagd väg i direkt konkurrens med en annan tullbelagd väg (till exempel två tullbelagda vägar som löper parallellt, och därmed erbjuder i hög grad utbytbara tjänster).

⁽³²⁸⁾ Nätverk för vattenförsörjning och avloppsvatten omfattar infrastruktur för vattendistribution och transport av avloppsvatten, exempelvis respektive rörledningar.

⁽³²⁹⁾ Se kommissionens beslut av den 1 oktober 2014 i ärende SA.38478 – Ungern – Development of the Győr-Gönyű National Public Port. Däremot kan en fördel för byggherren/ägaren av en infrastruktur inte uteslutas genom ett anbudsförfarande, och anbudsförfarandet minimerar endast det stöd som beviljas.

226. I enlighet med de allmänna principer som förklaras i avsnitt 4.2 kan en fördel för användarna uteslutas i sådana fall, om avgifterna för användning av infrastrukturen har fastställts genom ett anbudsförfarande som uppfyller alla relevanta villkor som anges i punkterna 90–96.
227. Om sådana särskilda bevis inte finns tillgängliga kan frågan huruvida en transaktion genomförs på marknadsmässiga villkor, såsom förklaras i avsnitt 4.2, bedömas mot bakgrund av de villkor på vilka användningen av jämförbar infrastruktur beviljas av jämförbara privata aktörer i jämförbara situationer (jämförande analys), förutsatt att en sådan jämförelse är möjlig.
228. Om inget av bedömningskriterierna ovan kan tillämpas kan det faktum att en transaktion är marknadsmässig fastställas på grundval av en allmänt accepterad standardiserad bedömningsmetod. Kommissionen anser att offentlig finansiering av öppen infrastruktur som inte är förbehållen vissa användare kan anses uppfylla kriteriet om en marknadsekonomisk aktör, om användarna på förhand kan anses gradvis öka projektets eller operatörens lönsamhet. Detta är fallet om operatören av infrastrukturen ingår kommersiella arrangemang med enskilda användare som gör det möjligt att täcka alla kostnader som härrör från sådana arrangemang, inklusive en rimlig vinstmarginal på grundval av stabila utsikter på medellång sikt. Denna bedömning bör beakta samtliga tillkommande intäkter och förväntade tillkommande kostnader som uppstår för operatören till följd av den verksamhet som en viss användare bedriver ⁽³³⁰⁾.

8. SLUTBESTÄMMELSER

229. Detta tillkännagivande ersätter följande meddelanden och tillkännagivanden från kommissionen:
- Kommissionens meddelande till medlemsstaterna 93/C-307/03 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i EEG-fördraget och av artikel 5 i kommissionens direktiv 80/723/EEG på offentliga företag inom tillverkningssektorn ⁽³³¹⁾.
 - Kommissionens meddelande om inslag av stöd vid statliga myndigheters försäljning av mark och byggnader ⁽³³²⁾.
 - Kommissionens meddelande om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på åtgärder som omfattar direkt beskattning av företag ⁽³³³⁾.
230. Detta tillkännagivande ersätter eventuella motstridiga uttalanden om begreppet statligt stöd som ingår i alla befintliga meddelanden och rambestämmelser från kommissionen, med undantag för uttalanden som rör specifika sektorer och motiveras av deras särdrag.

⁽³³⁰⁾ Se exempelvis kommissionens beslut av den 1 oktober 2014 om SA.36147, Påstått infrastrukturstöd till Propapier. Se även riktlinjerna för statligt stöd till flygplatser och flygbolag (EUT C 99, 4.4.2014, s. 3), skälen 61–64.

⁽³³¹⁾ EGT C 307, 13.11.1993, s. 3.

⁽³³²⁾ EGT C 209, 10.7.1997, s. 3.

⁽³³³⁾ EGT C 384, 10.12.1998, s. 3.

ISSN 1977-1061 (elektronisk utgåva)
ISSN 1725-2504 (pappersutgåva)

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV